

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Lem _Stanislaw-Kyberiada.pdb

PDB Name: Lem _Stanislaw-Kyberiada

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXt

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 16.8.1973

Modification Date: 16.8.1973

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

STANISŁAV LEM
KYBERIÁDA

Jak byl
zachráněn
svět

Konstruktor Trurl jednou vyvinul stroj, který dovedl vyrobit všechno, co začínalo písmenem n. Jakmile byl stroj hotov, nařídil mu na zkoušku vyrobit nitě, nacpat je do náprstků, které stroj rovněž zhotovil, a spolu s nikláky, naběráky, noky a nýty naházet do nůše. Stroj splnil jeho přání do posledního písmene, ale protože Trurl nebyl ještě tak docela přesvědčen, že dokonale funguje, musel ještě vyrobit nimby, náušnice, neutrony, nudle, nosy, nymfy a natrium. Tento poslední požadavek stroj nesplnil a Trurl, patřičně navztekaný, žádal na něm vysvětlení.

"Nevím, co to je," odpověděl stroj. "Slyším o tom poprvé."

"Cože? To je přece sodík, jeden z alkalických kovů..."

"Sodík začíná písmenem s a já funguji pouze na n."

"Jenže tento prvek se latinsky zove natrium."

"Poslyš, kamaráde," odvětil stroj, "kdybych dovedl všechno, co začíná na n ve všech možných jazycích, byl bych Strojem Který Umí Všechno v Celé Abecedě, protože ať proneseš kterékoli slovo, v nějaké řeči určitě začíná n. Jenomže já nedokážu udělat víc, než jsi do mne naprogramoval. Čili se sodíkem je utrum."

"Dobrá," souhlasil Trurl a stroji nařídil vyrobit nebe. Nebe bylo neveliké, ale zato neobyčejně nádherné.

Teprve potom pozval Trurl konstruktora Klapaciuse, představil ho stroji a tak dlouho vychvaloval jeho mimořádné schopnosti, až to Klapaciuse dohrálo a zeptal se, zda také on smí stroj o něco požádat.

"Posluž si," řekl Trurl. "Ale musí to začínat na n."

"Na n?" pravil Klapacius. "Dobrá, ať tedy vytvoří novověkého novotáře."

V stroji to zahučelo a za chvíli se to na dvoře před Trurlovým obydlím novátory vědy jen hemžilo. Přeli se, psali tlusté knihy, druzí jim knihy zase brali a šhubali na kusy; v dáli bylo vidět planoucí hranice, na nichž se škvařili mučedníci nauky; zablesklo se a podivná hříbovitá mračna kouře stoupala k obloze; všichni křičeli jeden přes druhého, takže nebylo rozumět jedinému slovu, co chvíli podávali memoranda, odvolání, předvolání a jiné listiny, zatímco opodál posedávalo několik starců, kteří na útržky papíru horečně stále něco psali.

"Tak co, můžeš si stěžovat?" zeptal se Trurl pyšně. "Uznáš, že tvé přání nachlup přesně splnil."

Klapacius ale spokojen nebyl.

"Cože, tenhle dav? Nebudeš mi přece namlouvat, že takhle vypadají novátoři!"

"Tak tedy stroji poruč, aby ti vytvořil něco jiného," odsekl Trurl. "Můžeš si vybrat." Klapacius ovšem honem nevěděl, co si má objednat. Po chvíli řekl, že stroji dá ještě dva úkoly, a když je splní, Klapacius uzná, že Trurl odvedl dokonalé dílo. Trurl souhlasí a Klapacius nařídil stroji, aby vytvořil negaci.

"Negace?" zvolal Trurl. "Kdo jakživ slyšel o nějaké negaci?"

"Negace je opak pozitivního, to je přece jasné," odpověděl Klapacius chladně. "Negativní odpověď, negativní obraz - nepředstírej, žeš o tom ještě neslyšel! Nu tak, stroji, nač ještě čekáš?"

Stroj ovšem byl už nějakou dobu v chodu. Nejdřív vyrobil antiprotony, potom antielektrony, antineutrony, antineutrina a tak pokračoval dál, až se z veškeré té antihmoty pomalu začal vytvářet antisvět, zářící nad jejich hlavami jako nějaký prapodivný mrak.

"Hm," pronesl Klapacius nespokojeně, "tohle má být negace? No, budiž, dejme tomu... abys měl svatý pokoj. A teď třetí rozkaz: Stroji, udělej Nic!"

Stroj se vůbec nepohnul. Klapacius si začal radostně mnout ruce, ale Trurl se na něj osopil:

"Co bys chtěl? Požádal jsi stroj, aby udělal nic, a proto také nic nedělá."

"Omyl. Požádal jsem stroj, aby udělal Nic, a to je rozdíl!"

"Nic je prostě zase jenom nic."

"Chyba lávky. Stroj měl udělat Nic a zatím neudělal nic, takže jsem vyhrál. Nic, můj vážený učený kolego, není jen takové to obyčejné nic, výsledek zahálky a nicnedělání, alebrž dynamická a aktivní Nicota, dokonalá, jedinečná a všudypřítomná, totiž svrchované Nebytí ve své nejvlastnější nepodstatě!"

"Takhle ten stroj celý popleteš!" vykřikl Trurl, leč tu už se rozlehl jeho kovový hlas:

"Přestaňte se přít v této důležité chvíli! Víím, co je Nebytí, Nicota čili Nic, protože to všechno začíná písmenem n stejně jako Nejsoucnost. Radši se naposledy po tom svém světě rozhlédněte, protože přestanete co nevidět existovat..."

Rozohněným konstruktorům zamrzla další slova na rtech. Stroj začínal opravdu dělat Nic, a to tak, že ze světa odstraňoval rozličné věci, které se úplně vytratily, jako kdyby nebyly nikdy existovaly. Stroj už zlikvidoval nabundy, noxy, nikle, nepluhy, nandáty, norámy a nukliny. Někdy se zdálo, že místo toho, aby stroj snižoval, redukoval, omezoval a ubíral, spíše zvyšuje, rozšiřuje, rozmnožuje a přidává, protože posupně beze stopy zanikly nostalgie, nezájem, nevycválanost, nevšednost, nenažranost a nemoc. Avšak svět kolem Trurla a Klapaciuse zanedlouho značně prořídil.

"Ouha!" pravil Trurl. "Kéž by se z toho nevyklubalo něco zlého..."

"Žádné strachy," uklidňoval ho Klapacius. "Sám přece vidíš, že stroj nevytváří Všeobecnou nicotu, ale pouze zahlazuje všechno, co začíná na n. Což vlastně se zřetelem k nicotě nic neznamená, a proto také tvůj stroj za nic nestojí."

"Nedejte se mýlit," odpověděl stroj. "Je pravda, že jsem začal vším, co začíná na n, ale učinil jsem to z laskavosti. Vytvořit něco je jedna věc a něco zničit zase věc jiná. Můžu všechno zlikvidovat z toho prostého důvodu, že umím dělat veskrze všechno na n, takže Nicota je pro mne dětská hračka. Za moment přestanete vy a všechno kolem vás existovat, a proto tě žádám, Klapaciusi, abys mi neprodleně řekl, dřív než bude pozdě, že opravdu jsem stroj všestranně schopný, který dovede splnit rozkazy do puntíku."

"Ale..." Klapacius se chtěl ohradit, ale v té chvíli si povšiml, že se ztrácejí různé věci, nejen ty, co začínaly na n. Konstruktoři už kolem sebe neviděli kormundy, vantaly, gahany, rykory, tachony, ucupánky ani alatixy.

"Zadrž! Dost! Odvolávám všechno, co jsem řekl. Přestaň! Nedělej Nicotu!" volal Klapacius z plných plic, ale ještě než se stroj zastavil, zmizely filindroni, plukvy, gekové a hatlapatlové. Teprve potom stroj znehybněl. Na svět byl hrozný pohled. Ale ještě víc na to doplatila obloha: blikaly na ní sice osamělé hvězdy, ale po úchvatných alatixech a umfech, které ještě donedávna krášlily nebesklon, nebylo ani památky!

"Och, vesmírné světy!" zvolal Klapacius. "Kam se poděly plukvy? Kdepak jsou moji milí ucupánkové? A kde najdu své luzné umfy?"

"Nejsou a nikdy už nebudou," odpověděl stroj klidně. "Vyplnil jsem, přesněji řečeno, začal jsem plnit tvůj příkaz..."

"Dal jsem ti příkaz udělat Nicotu a ty... ty..."

"Klapaciusi, buď hlupák jsi, nebo to alespoň předstíráš," pravil stroj. "Kdybych naráz, najednou udělal Nicotu, přestalo by všechno existovat, nejenom Trurl, obloha, vesmír a ty - ale i já sám. A v tom případě, kdo potom by komu mohl povědět, že příkaz byl splněn beze zbytku a že jsem výkonný, dokonale fungující stroj? A kdyby nebylo nikoho, kdo by to mohl někomu říct, jak bych potom já, rovněž neexistující, mohl dostat plné zadostiučinění?"

"No dobrá, už o tom nemluvmě," odpověděl Klapacius. "Nic víc nechci, můj hodný stroji, mám pouze jednu prosbičku: udělej ucupánky, protože bez nich bude můj život chudší..."

"Ty udělat nemůžu, protože začínají na u," odpověděl stroj. "Ovšem můžu znovu vytvořit nezájem, nevycvátanost, nevšednost, nenažranost, nemoc a nostalgii. Lituji, ale nejsem na ostatní písmena naprogramován."

"Ale já chci mít své ucupánky!" vykřikl Klapacius.

"Ucupánky nemůžu sloužit," odvětil stroj. "Dobře se rozhlédni po světě zaplněném velikými, zejícími děrami, Nicotou, která je obsažena v bezedném mezihvězdném vakuu; jak všechno kolkolem obemkla, jak číhá za každým drobkem hmoty. To je tvoje dílo, závistivče! A pochybuji, že ti za to příští pokolení budou blahorečit..."

"Možná, že se to nedovědí... Možná, že si toho nevšimnou..." zasténal pobledlý Klapacius, zírající nevěřičně na temné hlubiny všehomíra. Svému kolegovi Trurlovi se vůbec nedovážil pohlédnout do očí. Nechal ho stát u stroje, který dovedl všechno na písmeno n, a zahanbeně odkvačil domů - a svět zůstává proděravěný nicotou, tak jak vypadal ve chvíli, když Klapacius zabránil jeho úplnému zániku. A protože se setkaly s nezdarem všechny další pokusy konstruovat stroj na jiná písmena, obáváme se, že luzné umfy ani nádherné ucupánky na věky věkův nespátříme.

Trurlův

stroj

Jednou za onoho času sestrojil konstruktor Trurl osmipatrový myslicí stroj. Natřel ho bílou barvou a rohy pomaloval modrofialově, načež poodstoupil, prohlédl si své dílo a přikreslil několik klikatých čar na přední stěnu. Tam, kde by se asi dalo tušit čelo, přidal pár oranžových puntíků. Byl nadmíru spokojen sám se sebou, a pohvizduje si veselou melodií, položil stroji obvyklou zkušební otázku, kolik je dvakrát dva?

Stroj se dal do chodu. Elektronky začaly žhnout, v obvodech zašuměl proud jako vodopád, potom se nažhavily cívky, transformátory začaly bzučet a nastal takový hukot, hřmot a halas, že Trurl se začal zaobírat myšlenkou, že do stroje bude muset zamontovat speciální tlumič meditace. Mezitím stroj rachotil dál, jako kdyby měl řešit nejobtížnější problém celého vesmíru: země se chvěla, písek kolem spodku stroje vibroval, pojistky bouchaly jako zátky z lahví šampaňského a relé jen tak tak stačila snášet přetížení. Posléze, když Trurlovi už docházela trpělivost, stroj se zastavil a hromovým hlasem řekl: sedm!

"To je nesmysl, můj milý," odpověděl Trurl. "Správná odpověď zní čtyři. Buď tak hodný a oprav se.

Kolik je dva a dva? "Sedm," odvětil stroj nevrle. Trurl si povzdechl, natáhl si montérky, vyhrnul rukávy, otevřel dolní příklop a vlezl dovnitř. Dlouhou dobu tam bušil kladivem, utahoval, uvolňoval, svařoval, letoval a bylo slyšet, jak běhá po kovových schůdcích, tu byl v šestém patře, tu zas v osmém, až nakonec

řinčivě seběhl dolů. Potom zapnul stroj, ale uvnitř něco zapraskalo a ze zapalovacích svíček začaly sršet fialové jiskry. Dvě hodiny se takto lopotil, až konečně celý ukoptěný, ale šťasten, odložil nástroje, sundal montérky, očistil si tvář a ruce. Už byl na odchodu, ale ještě se otočil, a jen tak pro jistotu, aby měl klid, se zeptal: "Čili kolik je dva a dva?"

"Sedm!" odpověděl stroj.

Trurl strašně zaklel, ale nebylo vyhnutí - znovu se začal šťárat ve stroji, odpojoval, zapojoval, předělával, seřizoval. Když se ovšem už potřetí dověděl, že dva a dva je dohromady sedm, klesl na betonový podklad, kde seděl, dokud ho tam Klapacius nenašel. Zeptal se Trurla, co se mu stalo, že vypadá, jako kdyby se zrovna vrátil z pohřbu. Trurl mu vysvětlil svůj problém. Načež Klapacius sám několikrát vlezl dovnitř stroje a pokusil se tu i onde něco opravit, jenže když se stroje zeptal, kolik je jeden a dva, zněla odpověď, že šest. Jedna a jedna se zase rovnaly nule. Klapacius se podrábchal na hlavě, odkašlal si a řekl: "Příteli, s tím se budeš muset nějak vyrovnat. Tenhle stroj se ti nevyvedl podle tvého přání. Ovšem, všechno má své špatné i dobré stránky a to platí i v tomto případě."

"Rád bych znal tu dobrou stránku," zamručel Trurl a nakopl spodek stroje, na němž seděl.

"Přestaň," řekl stroj.

"Vidíš, jak je citlivý. Hm, kde jsem to přestal? Nemám nejmenší pochybnosti o tom, že to je hloupý stroj, nejde ovšem o nějakou normální zabeđenost, kdepak! Pokud se můžu vyslovit, a jak dobře víš, jsem opravdu na slovo vzatý odborník, tohle je myslící stroj na celém světě nejhloupější, a to je co říct! Zkonstruovat takový stroj vědomě dalo hezký kus práce, já se ovšem domnívám, že by se to nepovedlo nikomu. Tenhle není jenom hloupý, ale umíněný jako mezek, což je svérázný rys charakteristický pro idioty, neboť ti bývají neobyčejně paličatí."

"K čemu mi je, u všech rohatých, takový stroj?" odvětil Trurl a zasadil mu nový kopanec.

"Varuji tě - přestaň!" řekl stroj.

"No prosím, dává ti výstrahu," poznamenal Klapacius suše. "Nejenom že je citlivý, tupý a umíněný, ale je také urážlivý, a věř mi, že se strojem s takovou přehršlí vlastností se dá leccího dosáhnout."

"Dobrá, ale co si s ním mám vlastně počít?" zeptal se Trurl.

"To se nedá vysypat z rukávu. Ale kupříkladu bys mohl uspořádat výstavu a vybírat vstupné, lidé by se jen hrnuli, aby spatřili nejhloupější myslící stroj na světě - kolik má, osm pater? Prosím tě, tak ohromného pitomce opravdu ještě dosud nikdo neviděl. Výstava ti netoliko pokryje vynaložené náklady, nýbrž -"

"Dej mi s tím pokoj! Žádná výstava nebude!" Trurl vstal, ale nedokázal se opanovat a kopl znovu do stroje.

"Dávám ti třetí vážné varování," řekl stroj.

"Cože?" vykřikl Trurl rozhořčený jeho nafoukaným chováním. "Ty... ty..." Marně hledal patřičná slova, a proto stroj ještě párkrát nakopl volaje: "Nezasloužíš si nic jiného než pár pořádných kopanců, rozumíš?"

"Urazil jsi mě počtvrté, popáté, pošesté a poosmé," řekl stroj, "proto na všechny otázky z oboru matematiky nadále odmítám odpovídat."

"On odmítá! Slyšeli jste to?" vztekal se Trurl, kterého to ťalo do živého. "Podle něj po šesti následuje osm, postřehl jsi to, Klapaciusi? Nikoli sedm, ale osm! A takhle kvalitní početní úkoly nám jeho výsost vykonávat odmítá! Tumaš! Ještě jednu! A další! Nechceš přidat?"

Bez jediného slova se stroj zachvěl, roztřásl se a začal lomcovat základy. Byly sice hluboké, leč za chvíli se nosníky prohnuly a stroj se vydrápal z jámy, v níž zůstaly jen rozdrolené bloky betonu s pokroucenými a přelámanými ocelovými výztužemi. Stroj se hrnul na Trurla a Klapaciuse jako pohyblivá pevnost. Trurl zůstal jako zkoprnlý, takže se ani nepokoušel skrýt před strojem, který ho očividně hodlal rozmačkat na kaši. Klapacius ovšem neztratil duchapřítomnost, chytil svého přítele za ruku a oba vzali nohy na ramena. Když se po chvíli odhlédli, viděli stroj vibrující jako vysoká věž postupovat pomalu kupředu; při každém kroku až do výše prvního patra zapadl do písku, ale umíněně, tvrdošíjně se vždycky zase vydrápal nahoru a mířil přímo k nim.

"Tohle je opravdu něco nevidaného!" vydechl Trurl úžasem. "Stroj se vzbouřil! Co teď?"

"Počkáme a uvidíme," odvětil obezřetný Klapacius. Možná že se nám dostane nějakého vysvětlení."

V té chvíli se toho moc ovšem nedověděli. Stroj nyní došel na pevnější půdu a pohyboval se rychleji. Z jeho kovových útrob se ozývalo syčení, hvízdání a praskot.

"Co chvíli se řídící registr rozletuje, anebo se zablokuje programová regulace," poznamenal Trurl polohlasně. "A potom se stroj zastaví..."

"Ne," namítl Klapacius, "tohle je mimořádný případ. Tohle je stroj tak hloupý, že i kdyby v něm přestala fungovat celá přenosová soustava, nebude to mít nijaký vliv. Ale... pozor, utíkejme!"

Stroj se mezitím nebezpečně přiblížil a zřejmě měl v úmyslu je rozšlapat, a proto oba pelášili jako zajíci, zatímco za sebou slyšeli hrozivý rytmus skřípavých kročejů. Utíkali a utíkali - co jim zbývalo jiného? Snažili se zamířit do svých rodných končin, jenomže stroj na ně vyžrál, učinil náhlý obchvat a odřízl jim cestu, takže byli nuceni prchat dál - hlouběji a hlouběji do nehostinné pustiny. Z mlhy se začaly vynořovat chmurné a skalnaté hřebeny hor. Trurl, který už sotva popadal dech, zavolal na Klapaciuse:

"Poslyš! Zamíříme do nějaké úzké průrvy... tam se nedostane... ten prokletý stroj... co myslíš?"

"Ne... směr rovnou za noseem," sípal Klapacius. "Leží tam nějaké město... nevzpomínám si, jak se jmenuje... tam... uť!... najdem útočiště..."

Utíkali dál přímo kupředu a zanedlouho zahlédli první domy. V této denní době byly ulice jako vymetené a oba konstruktory urazili hezký kousek cesty, aniž spatřili živou duši, když najednou zaslechli hrozný rachot, jako kdyby se zřítíla na okraj města lavina kamení. Z toho pochopili, že mají pronásledovatele v patách.

Trurl se ohlédl a zasténal.

"Nebesa! Podívej se, Klapaciusi, on boří domy!" Stroj, který je tvrdošíjně stíhal, rozrážel zdi jako ocelová hora a nechával za sebou rumišť rozbitých cihel, nad nímž se vznášela bílá mračna vápenného prachu. Slyšeli strašný křik zraněných a po ulicích zmateně pobíhali místní občané. Trurl s Klapaciusem běželi už z posledních sil, když dorazili k velké budově radnice. Vpadli dovnitř a dovrávorali po nekonečných schodech do nějakého hlubokého sklepení.

"Tady nás nedostihne, i kdyby nám celou radnici shodil na hlavu!" přerývaně promluvil Klapacius.

"Opravdu sám čert mi byl dlužen, abych zrovna dneska k tobě zašel na návštěvu... Byl jsem zvědav, jak pokračuješ v práci - no, věru jsem se o tom jaksepatří přesvědčil..."

"Ticho," přerušil ho Trurl. "Někdo jde..."

A skutečně se za chvíli dveře sklepení otevřely a dovnitř vešel purkmistr s několika radními. Trurl se styděl podat vysvětlení, jak došlo k této podivné a nebezpečné situaci, takže se musel ujmout slova Klapacius. Purkmistr ho mlčky vyslechl. Pojednou se zdi zachvěly, podlaha se zatřásla a hřmot padajícího zdiva dolehl až sem dolů.

"Je už tady?" vykřikl Trurl.

"Arciže," děl purkmistr. "A ždá si, abychom vás vydali, jinak obrátí celé město v sutiny..."

V té chvíli se odněkud z výše rozlehl hlas jako z chraplavého megafonu:

"Tady je Trurl... čichám Trurla..."

"Můžeme se spolehnout, že nás nevydáte?" zeptal se třesoucím hlasem ten, koho stroj tak urputně hledal.

"Kdo z vás se Trurl zve, musí odtud odejít. Jeho druh tu nadále může setrvat, jenžto jeho vydání není podmínkou..."

"Mějte slitování!"

"Jsme bezmocni," odvětil purkmistr. "Ale i kdybys měl zůstat, Trurle, musel bys složit počet ze všech škod, které jsi způsobil městu a jeho obyvatelům, neboť kvůli tobě stroj šestnácte domů rozkotal a v jejich rozvalinách mnoho našich znamenitých měšťanů pohřbil. Jenom za tou příčinou, že se nalézáš ve smrtelném nebezpečí, je mi dovoleno, abych tě propustil beztravně. Jdi a nevracej se více."

Trurl pohlédl na konšely, a když z výrazu jejich přísných tváří vyčetl svůj ortel, pomalu zamířil ke dveřím.

"Počkej! Půjdu s tebou!" vykřikl Klapacius impulsivně.

"Ty?" pronesl Trurl se slabou nadějí v hlase. "Ne, nesmíš...", dodal za chvíli. "Zůstaň. Proč bys měl zbytečně zahynout?"

"Nemluv hlouposti!" opáčil Klapacius energicky. "Jak tě může vůbec napadnout, že nás ten železný pitomec zahubí? Chyba lávky! Nás, dva nejproslulejší konstruktory vyhladit z povrchu zemského, k tomu je třeba panečku někoho s větším formátem! Pojd', Trurle! Hlavu vzhůru!"

Klapaciusova slova dodala Trurlovi odvahy a vyběhl za ním nahoru po schodišti. Na náměstí nebylo vidět živé duše. Uprostřed demolovaných obydlí, mezi mračny prachu strměl stroj nad věž radnice a zborcený

krvavě červeným prachem cihlového zdiva a pokrytý rozdrolenou bílou omítkou, pouštěl páru.

"Opatrně!" zašeptal Klapacius. "Nevidí nás. Vezmeme to první ulicí doleva, potom zahneme doprava a zamíříme k těm horám. Tam se ukryjeme a něco vymyslíme, aby tomu šílenci zašla chuť jednou provždy... Uháněj!" vykřikl, protože v té chvíli je stroj zpozoroval a hnál se k nim, že se dlažba prohýbala.

Běželi, co jim stačil dech, a když opustili město, cválali ještě dobrou míli, poněvadž hřmotný dusot kolosa, který je stíhal, slyšeli stále za sebou.

"Tuhle rokli znám!" zvolal náhle Klapacius. "Je to výmol vyschlé bystřiny a dostaneme se tudy nahoru ke skalám a jeskyním. Pospěš si, on se bude muset co nevidět zastavit..."

Rychle vystupovali vzhůru, občas klopýtli a museli pracně udržovat rovnováhu pažemi, avšak stroj jim byl neustále v patách. Vylezli z vyschlého koryta potoka, a když došli k prasklině v příkré skalní stěně, dosti vysoko nad sebou spatřili tmavý jeskynní otvor. S vypětím všech sil šplhali nahoru a nedbali ani za mák, že občas jim ujela noha a uvolnila hromadu kamení. Velký otvor byl temný a zevnitř čísel chlad. Hbitě vskočili dovnitř, utíkali několik kroků a pak zůstali stát.

"Tady jsme konečně v bezpečí," řekl Trurl, který se nyní uklidnil. "Kouknu se, kde uvízl..."

"Buď opatrný," varoval ho Klapacius. Trurl se pomalu přikradl k otvoru, vyhlédl ven a vzápětí polekaně ucouvl.

"Leze nahoru!" vykřikl.

"Jen klid, sem dovnitř se určitě nedostane," odpověděl Klapacius, leč tón jeho hlasu nezněl nijak přesvědčivě. "Hle, co to? Jako by se náhle setmělo... Ach!"

Kousek oblohy, který dosud viděli jeskynním otvorem, zaclonil v té chvíli veliký stín; na okamžik ještě zahlédli hladkou ocelovou stěnu s řadou nýtů. Stroj se přimáčkl na skálu a pevným kovovým poklopem uzavřel východ z jeskyně.

"Jsme uvězněni...", zašeptal Trurl a hlas se mu zlomil, když se jeskyně pohroužila do tmy tmoucí.

"To jsem ale provedli pěknou pitomost!" vykřikl Klapacius rozzlobeně. "Vlezeme do jeskyně, kterou může zabarikádovat! Jak jen jsme se mohli dopustit takové nepředloženosti?"

"Co má asi za lubem teď, co myslíš?" zeptal se Trurl po delší odmlce.

"Chce, abychom kapitulovali. To se dá snadno uhadnout."

Znovu se rozhostilo ticho. Trurl po špičkách zamířil k východu z jeskyně. Šmátral prsty po skalní stěně, dokud se nedotkl hladké oceli, která byla teplá, jako kdyby byla vyhřívaná z druhé strany.

"Čichám Trurla...", zaburácel v uzavřené sluji kovový hlas. Trurl chvatně odcouval nazpátek, usedl na studenou skálu vedle svého přítele a nějakou dobu oba přátelé seděli bez hnutí.

"Nemá to cenu, abychom tu takhle vysedávali. Pokusím se s ním jednat..."

"To je beznadějně," odvětil Trurl. "Ale zkus to, možná, že propustí na svobodu aspoň tebe."

"Ne, to nejde, to nechci!" řekl Klapacius a poplácal Trurla po zádech. Tápal, až došel k ústí jeskyně, a pak zavolal:

"Hej ty tam venku, slyšíš nás?"

"Slyším," řekl stroj.

"Koukej se, chceme tě požádat o prominutí. Víš, sice jsme měli spolu takové menší nedorozumění, ale když se to tak vezme, vlastně je to maličkost. Trurl neměl vůbec v úmyslu..."

"Zdeptám Trurla," zaduněl stroj. "Ale nejdřív musí říct, kolik jsou dvě a dvě!"

"Samosebou, že ti to řekne, a s jeho odpovědí budeš určitě spokojen. Pak se jistě udobříte, vid', Trurle?" řekl prostředník konejšivě.

"No ano, zajisté," zamumlal Trurl.

"Opravdu?" zeptal se stroj. "Čili kolik jsou dvě a dvě?"

"Čty... totiž sedm," odpověděl Trurl ještě tišeji.

"Chachá! Ne čtyři, ale sedm, co?" zakrákal stroj. "Tak vidíš!"

"Sedm, samosebou sedm, pořád vychází sedm," horlivě přitakával Klapacius. "A teď nás pustíš ven?" dodal opatrně.

"Ne. Ať Trurl ještě jednou řekne, že toho všeho lituje, a poví mi, kolik je dvakrát dvě..."

"A pustíš nás, když to řeknu?" zeptal se Trurl.

"To nevím. Musím to promyslet. Nebudeš mi klást podmínky. Kolik je dvakrát dvě!"

"Ale patrně nás odtud pustíš, vid'?" řekl Trurl, třebaže ho Klapacius tahal za ruku a zašeptal do ucha: "Je to idiot, tak se s ním nehádej, moc tě o to prosím!"

"Nepustím vás odsud, když nebudu chtít," odpověděl stroj. "Ale tak jako tak mi musíš říct, kolik je dvakrát dvě..."

"To ti povím, povím ti to hned!" vykřikl. "Dvě a dvě jsou čtyři a dvakrát dvě jsou čtyři, i kdyby ses na hlavu stavěl, i kdybys tyto hory rozmělnil na prášek, vypil moře do dna a pohltil oblohu, rozumíš? Dvě a dvě jsou a zůstanou čtyři!"

"Trurle! Zbláznil ses? Co to povídáš? Dvě a dvě je sedm, milý stroji! Sedm!" volal Klapacius a pokoušel se svého přítele překřičet.

"Ne, to není pravda! Čtyři, výhradně čtyři, od počátku do konce světa - čtyři!" křičel Trurl z plna hrdla. Skála pod jejich nohama se náhle roztřásla jako v horečce.

Stroj kousek poodstoupil od ústí jeskyně, takže vniklo trochu modravého šera dovnitř, a pronikavě zaječel:

"To je lež! Řekni sedm, jinak tě rozdrťm!"

"Nikdy!" odsekl Trurl, jako by mu už bylo všechno jedno. Ze stropu na ně začaly padat úlomky skály, protože stroj svým osmipatrovým trupem prudce bušil do skalního masívu, znovu a znovu se vrhal na srázný štít, ze kterého se odlamovaly veliké balvany a řítily se s hřmotem dolů.

V jeskyni to burácelo, naplňoval ji štiplavý čoud, při nárazech oceli na skálu vyletovaly jiskry, ale přes všechnen ten halas a tartas chvílemi bylo slyšet ochraptělý Trurlův hlas, který opakoval bez ustání:

"Dvě a dvě jsou čtyři! Dvě a dvě jsou čtyři!"

Klapacius se pokusil ucpat svému příteli ústa, ale když jej Trurl prudce odstrčil, rezignovaně usedl na skálu a zakryl si hlavu rukama. Stroj nepolevil ve svém vzteklém úsilí ani na okamžik a zdálo se, že každou chvíli se strop jeskyně na vězně zřítí, rozmačká je a pohrbí navěky. Ale když už se vzdali vši naděje a vzduch zhoustl čpavým dýmem a dusivým prachem, ozval se hrozný řinkot a zadunělo to jako vzdálený výbuch - bylo to mnohem silnější než všechno dosavadní mlácení a třískání - rozbouřil se víchř, načež černá stěna zakrývající ústí jeskyně zmizela, jako kdyby ji smetl uragán, a potom se do rokle zřítíla lavina ohromných balvanů. Burácející ozvěna ještě úplně nezanikla, když oba přátelé vykoukli z ústí jeskyně a uviděli myslící stroj. Ležel dole rozbitý a potlučený kamenným krupobitím; doprostřed jeho osmi pater se zřítíl obrovský kus skály a stroj roztrhl prakticky ve dví. Mezi hromadami kamení, z nichž se ještě prášilo, sestoupili opatrně dolů. Aby se dostali ke korytu vyschlého potoka, museli projít kolem polámaného stroje, který nyní připomínal lodní vrak vyvržený na břeh. Ve stínu zprohýbaného ocelového trupu se oba beze slova zastavili. Stroj se stále ještě slabě chvěl a zevnitř bylo slyšet tlumený hrkot.

"Takhle neslavně jsi tedy dopadl! Dvě a dvě jsou -" začal Trurl, ale v té chvíli to ve stroji zašumělo a sotva slyšitelným hlasem naposledy zaskřehotal "sedm".

Potom uvnitř něco prasklo a z horní strany se sesulo několik kamenů. Nyní tu ležel bez života - pouhý kovový odpad. Oba konstruktóři pohlédli na sebe, načež bez jediného slova, zahloubáni do sebe, vydali se na zpáteční cestu.

Velký
výprask

Na dveře bytu konstruktora Klapacia někdo zaklepal. Otevřel dveře, vykoukl ven a uviděl bachratý stroj na čtyřech krátkých nožkách.

"Kdo jsi a co si přeješ?" otázal se.

"Jsem Stroj splňující všechna přání a tvůj přítel a věhlasný kolega Trurl mě posílá jako dárek."

"Jako dárek?" podivil se Klapacius, neboť k Trurlovi choval smíšené pocity a popudilo ho, že stroj o Trurlovi mluvil jako o "věhlasném kolegovi". "Tak dobře," rozhodl po krátké úvaze, "můžeš vejít."

Přikázal stroji, aby se postavil u kamen do kouta a sám se vrátil k rozdělané práci. Zhotovil baňatý stroj s třemi nohama a teď na něm prováděl poslední vylepšení. Po chvíli se ozval Stroj vyplňující všechna přání:

"Jsem tady a čekám."

"Nezapomněl jsem na tebe," odvětil Klapacius aniž vzhlédl. Po krátké chvíli stroj zase promluvil:

"Smím vědět, na čem pracuješ?"

"Jsi Stroj vyplňující všechna přání, anebo Stroj na kladení otázek?" odpověděl Klapacius, ale dodal:

"Potřebuju modrou barvu."

"Doufám, že to bude správný odstín," pravil stroj, když otevřel dvířka na svém břichu a vyndal plechovku s barvou. Klapacius ji otevřel, beze slova namočil štětec a pustil se do natírání. Během několika dalších hodin požádal ještě o smírek, karborundum, vrtačku, bílou barvu a spojovací šroub M12, a stroj pokaždé jeho přání neprodleně splnil. Když se snesl soumrak, Klapacius zakryl plachtou dohotovené dílo, povečeřel, přitáhl si trojnožku ke stroji, usedl na ni a řekl:

"Teď se přesvědčíme, co vlastně dovedeš. Říkal jsi, že vyplníš každé přání?"

"Každé asi ne, ale většinu jistě," odvětil stroj skromně. "Barvy, šroub a vrtačka ti doufám vyhovovaly?"

"Pochopitelně," odvětil Klapacius. "Ale teď ti dám úkol mnohem obtížnější. Jestli se ti jej nepodaří splnit, pošlu tě zpátky k tvému pánovi s uctivým poděkováním a patřičným odborným posudkem."

"Dobrá, co si tedy přeješ?" zeptal se stroj a rozpačitě přešlapoval.

"Trurla," pravil Klapacius. "Chci, abys udělal Trurla, který musí vypadat, jako kdyby z oka vypadl skutečnému Trurlovi. Musí být od originálu k nerozeznání."

Stroj zamručel, zahučel a zabzučel, načež pravil:

"Dobře, udělám ti Trurla, ale zacházej s ním šetrně, neboť je to konstruktor skutečně věhlasný."

"No to přece je samozřejmé, kvůli tomu si opravdu nemusíš dělat starosti," odvětil Klapacius. "Tak kde máš Trurla?"

"Cože, takhle v mžiku?" odpověděl stroj. "Chvíli to potrvá. Trurl není šroubek nebo plechovka barvy!"

Nicméně nijak dlouho to netrvalo - stroj zadrnčel, zařinčel, dveře na jeho břichu se otevřely a z temného nitra vylezl Trurl. Klapacius vstal, obešel ho ze všech stran, oťukal ho a zevrubně ohmatal, ale bylo to mimo vši pochybnost: před ním stál Trurl jako vejce vejci podobný pravému Trurlovi. Trurl sice ještě mžoural, aby si jeho oči přivykly na světlo, ale jinak se choval naprosto normálně.

"Jak se vede, Trurle?" zeptal se Klapacius.

"A jak tobě, Klapacie? Moment, jak jsem se tu vlastně vzal?" otázal se Trurl udiveně.

"To víš, prostě jsi zaskočil na návštěvu... Neviděl jsem tě, už ani nepamatuju. Jak se ti tu líbí?"

"Máš docela pěkné bydlení... Co je pod tou plachtou?"

"Nic moc. Nechceš se posadit?"

"Víš, abych radši šel. Venku se setmělo, takže vyrazím na cestu domů."

"To přece nejde! Sotva jsi přišel a hned chceš zase běžet!" protestoval Klapacius. "A ještě jsi neviděl můj sklep..."

"Tvůj sklep? Co je tam zajímavého?"

"Zatím nic, ale co nevidět tam něco bude. Pojd', povedu tě..."

A Klapacius objal Trurla kolem ramen, doprovodil ho do sklepa, tam mu podrazil nohy, a když Trurl upadl, svázal ho a silným klackem jej začal mydlit hlava nehlava. Trurl křičel, až se všechno třáslo, volal o pomoc, potom začal klít a prosit o smilování, jenomže mu to nebylo nic platné - noc byla temná a pustá, a Klapacius dál do něho mydlil hlava nehlava.

"Ach! Ouvej! Proč mě biješ?" volal Trurl a krčil se strachem.

"Dělá mi to potěšení," vysvětloval Klapacius a znovu se napřáhl. "Tohle jsi ještě nezažil, milý Trurle!"

Načež mu uštědřil jednu přes hlavu, že zaduněla jako sud.

"Jestli mě okamžitě nepropustíš, půjdu ke králi a všechno mu povím a on tě uvrhne do temnice!" křičel Trurl.

"Neboj se, to neudělá. Víš proč?" zeptal se Klapacius a posadil se, aby si oddechl.

"Nevím," odpověděl Trurl potěšený, že na chvíli má pokoj.

"Protože ty nejsi opravdový Trurl. Ten sedí doma, kde zkonstruoval Stroj vyplňující všechna přání, který mi poslal darem. Já, abych jej vyzkoušel, jsem stroji nařídil, aby stvořil tebe! A teď ti urazím hlavu, postavím ji k posteli a budu ji používat jako zouvák!"

"Ty obludo! Proč to chceš udělat?"

"Už jsem říkal, že mi to činí radost. Ale už dost toho tlachání!" Klapacius se zvedl, oběma rukama uchopil kyj, když Trurl zoufale vykřikl:

"Počkej! Musím ti povědět něco důležitého."

"Rád bych věděl, co důležitého můžeš říct, aby mi to zabránilo použít tvé hlavy jako zouváku!" odvětil Klapacius, ale neudeřil. Trurl hlasitě zvolal:

"Já nejsem Trurl vyrobený strojem! Jsem pravý Trurl, jediný a opravdový Trurl! Chtěl jsem se dovědět, na čem v poslední době vlastně pracuješ, když jsi se uzavřel na dva západy. Proto jsem zhotovil stroj, skryl se v jeho břicho a nařídil jsem mu, aby mě dopravil do tvého domu pod záminkou, že ti ho posílám darem!"

"Koukej, tuhle historku sis teď vymyslel! A není ani moc povedená!" odvětil Klapacius a silný klacek sevřel pevněji. "Vůbec se neunavuj, mám tě dobře přečteného. Jsi Trurl vyrobený strojem, co plní veškerá přání, protože mi dodal barvu, smírek a vrtačku. Když mohl tyhle věci vyrobit, je jasné, že dokázal vyrobit i tebe, můj milý!"

"Tohle všechno jsem v jeho břicho měl připraveno!" vykřikl Trurl. "Dalo se uhodnout, co asi budeš ke své práci potřebovat! Přisahám ti, že mluvím čistou pravdu!"

"Kdyby to byla pravda, znamená to, že můj přítel a slavný konstruktor Trurl je podvodník? Ne, tomu jaktěživ neuvěřím!" zvolal Klapacius. "Tady máš!" A přetáhl ho klackem.

"Tohle je za pomlouvání mého dobrého přítele Trurla! A ještě jednu! A ještě!" A vysadil mu jednu z druhé strany, a potom do něho mlátil a třískal, dokud ho nezačaly bolet ruce.

"Teď si půjdu dát dvacet, abych si trochu odpočinul," řekl na vysvětlenou a odložil klacek. "Ale nemusíš se bát, brzy se zase vrátím..." Odešel a zanedlouho chrápal, jako když pilou řeže, takže jej bylo slyšet až dolů do sklepa. Trurl se tak dlouho svíjel a kroutil, až se mu povedlo provaz uvolnit, a když rozvázal uzly, po špičkách vyběhl nahoru, vlezl do stroje a odběhl cvalem domů. Klapacius pozoroval jeho útěk z okna své ložnice. Zakrýval si dlaní ústa, aby se nedal do hlasitého smíchu. Nazítří k Trurlovi zašel na návštěvu. Zamklý a zasmušilý Trurl mu otevřel. Uvnitř bylo šero, ale i tak Klapacius rozeznal na trupu a hlavě svého hostitele neklamné stopy po pěkném nátěru, přesto že se Trurl velice vynasnažil zakrýt škrábance a vyklepat rýhy vyhloubené nepočítanými údery.

"Proč koukáš tak ponuře?" zeptal se Klapacius vesele. "Přišel jsem ti za tvůj hezký dárek poděkovat. Škoda, že když jsem si na chvíli zdříml, vzal nohy na ramena. Měl tak naspěch, že ani za sebou nezavřel dveře!"

"Mám ten dojem, že jsi můj dar znevážil, neřku-li zneužil!" vybuchl Trurl. "Nenamáhej se nějakým vysvětlováním, stroj mi všechno řekl," dodal vztekle, když viděl, že se Klapacius chystá odpovídat.

"Nařídil jsi mu, aby vyrobil mne, ano mne, a potom jsi mě, totiž mého dvojníka, odlákal do sklepa a tam jsi ho ztřískal! Po takové strašné urážce mé osoby, po tom, co jsem sklídl holý nevděk za krásný dar, opovažuješ se ke mně přijít a tvářit se jako nevinátko? Co můžeš říci na svou obhajobu?"

"Nedovedu vůbec pochopit, proč jsi tak rozzlobený," řekl Klapacius. "Nařídil jsem stroji, aby udělal tvou kopii, to je pravda. Musím uznat, že byla perfektní, od tebe k nerozeznání. A pokud jde o to bití, tvůj stroj to přehnal - několikrát jsem sice toho umělého Trurla přetáhl, ovšem pouze proto, abych se přesvědčil, jestli je to opravdu kvalitní výrobek, a také jsem byl zvědav, jak na to bude reagovat. Musím potvrdit, že jsem s ním byl navýsost spokojen. V tu ránu vyrukoval s tvrzením, že vůbec není imitací, ale že jsi to ty sám; samozřejmě, že jsem mu nevěřil, načež se zapřisáhl, že ten krásný dar vlastně není vůbec dar, ale pouhá hanebná lest. Jistě pochopíš, že jsem musel hájit tvou čest, čest svého přítele, a proto jsem ho za tohle hanebné nařčení potrestal. Ale také jsem se přesvědčil, že je nadmíru inteligentní, takže se v charakteristických tělesných a duševních vlastnostech podobal tobě, můj milý. Jsi opravdu vynikající a znamenitý konstruktor, a to je vlastně důvodem, že jsem přišel tak záhy, abych ti to pověděl!"

"To je ovšem něco jiného," odvětil Trurl nyní do značné míry udobřený. "Chtěl bych jen poznamenat, že Stroj vyplňující veškerá přání jsi nevyužil právě vhodným způsobem, ale budiž..."

"Ostatně jsem se chtěl optat, co jsi s tím umělým Trurlem vlastně udělal?" otázal se Klapacius nevinně.

"Soptil vztekem," vysvětloval Trurl. "Říkal, že si na tebe počíná za tou velikou skálou u tvého domu a roztrhá tě na cucky. Snažil jsem se mu to rozmluvit, ale sprostě mi vynadal, vyběhl do noci a z drátů se jal vyrábět všemožné léčky a nástrahy - na tebe, milý Klapacie! Přestože jsi mě v jeho osobě urazil, já nezapomněl na naše staré přátelství a rozhodl se učinit přítrž nebezpečným úkladům o tvé bezživosti. Rozebral jsem ho tedy na součástky, jinak to nešlo..."

Trurl kopl do hromádky šroubů a nýtů rozházených po podlaze. Poté si ještě spolu vyměnili pár milých

slov, potřásl si rukama a rozešli se jako nejlepší přátelé.

Od té doby Trurl nedělal nic jiného než to, že kdekomu vykládal na potkání, jak Klapaciovi daroval Stroj vyplňující veškerá přání, jak se potom obdarovaný nehezky zachoval, protože stroji nařídil vyrobit umělého Trurla a toho zřezal, co se do něho vešlo; jak tato perfektně vyrobená kopie velikého konstruktora se snažila zachránit před dalším bitím obratnými vytáčkami, a sotvaže se unavený Klapacius uložil ke spánku, dvojník uprchl, a jak potom on, pravý Trurl, rozebral umělého Trurla na součásti, aby svého přítele uchránil před pomstou. Trurl vykládal tuhle historku tak často a obšírně zdůrazňoval svůj vynikající výkon (dovolává se přitom Klapacia jako svědka), že nakonec zpráva o této divné příhodě se donesla až na královský dvůr, takže o Trurlovi každý mluvil s největší úctou, i když se donedávna o něm všude říkalo, že je konstruktorem nejloupějšího myslícího stroje na světě. Když se Klapacius dověděl, že sám král bohatě Trurla odměnil a vyznamenal ho řádem Velké paralaxy a Heliconoidální hvězdy, spráskl ruce a zvolal:

"Cože? Za to, že jsem prokoukl jeho podvodný manévra a ušetřil mu pěkný výprask, takže se musel potom zahanbeně odplížit z mého domu uprostřed noci a ošetřit své rány? Za tohleto nyní oplývá bohatstvím, je vynášen nad ostatní a dostává vyznamenání? Ach jaká to doba! Jaké mravy..."

Vrátil se domů dopálený na nejvyšší míru a uzamkl se na dva západy. On sám totiž také připravoval Stroj vyplňující veškerá přání, jenomže Trurl ho předstihl.

Sedm výprav

Trurla

a Klapaciuse

Výprava první

čili

Gargantuova lest

Když vesmír ještě nebyl v takovém nepořádku, v jakém se nachází dnes, a všechny hvězdy byly náležitě rozloženy, takže se snadno daly spočítat odleva doprava či seshora dolů, když veliké, modře zářící hvězdy byly seskupeny zvlášť, zatímco ty menší, oranžové jako objekty druhé kategorie byly odstrčeny do kouta, když se v tomto prostoru bez konce nevyskytoval ještě žádný rozptýlený mezihvězdný prach ani mlhovinové smetí - tehdy za těch starých zlatých časů bývalo zvykem, že ti, kteří s vyznamenáním získali diplom Perpetuální omnipotence, se někdy vypravili na cesty do vzdálenějších zemí, aby jim prokázali dobrodiní své učenosti a radou a skutkem jim přispěli na pomoc. Aby tuto tradici zachovali, Trurl a Klapacius, kteří dovedli hvězdu rozsvítit nebo zhasit stejně snadno jako vyloupnout hrách z lusku, se také na jednu takovou výpravu vydali. Nedožímou vesmírnou dálavou putovali už tak dlouho, že na svou rodnou oblohu docela zapomněli, když zahlédli před sebou planetu, ani malou, ani velikou, ale právě tak akorát. Jedna jediná pevnina byla uprostřed rozdělena červenou linkou - z jedné strany všechno bylo žluté, na druhé straně všechno zase růžové. Okamžitě pochopili, že před sebou vidí dvě sousedící království, a proto se rozhodli, že ještě dříve, než přistanou, si udělají krátkou poradou.

"Jsou to dvě království," pravil Trurl, "takže bude dobré, aby sis vybral ty jedno a já druhé. Pak se aspoň nikdo nebude dotčeně mračit."

"Dobrá," řekl Klapacius, "jenomže co si počneme, když nás požádají o vojenskou pomoc? S tím musíme počítat."

"Máš pravdu," pravil Trurl, "budou snad chtít zbraně, dokonce ba i zázračné zbraně. V tom případě jejich žádost prostě odmítneme."

"A když budou na svém požadavku trvat, vyhrožovat nám násilím? Musíme počítat i s takovou eventualitou," oponoval mu Klapacius.

"Hned si to zjistím," odpověděl Trurl a otevřel rádio, z kterého vzápětí zazněl ryčný vojenský pochod.

"Mám nápad," řekl Klapacius a vypnul rádio. "Uplatníme Gargantuův efekt. Co tomu říkáš?"

"Gargantuův efekt, no ovšem!" vykřikl Trurl. "Zatím jsem ovšem neslyšel, že by jej někdo uplatnil v praxi. Jenže někdo přece musí udělat první experiment. Proč ne my?"

"Musíme se oba připravit na to, že jej uvedeme v život," vysvětloval Klapacius, "ale je také nutné, abychom oba začali naráz, jinak nám polezou tenké do úzkých."

"Žádné strachy," řekl Trurl. Vyndal z kapsy zlaté pouzdro, které otevřel. Na sametové podložce ležely

dvě bílé kuličky. "Vezmi si jednu, já si nechám druhou. Každý večer se na kuličku podívej - když zrůžoví, znamená to, že jsem rozběhl akci. A ty pak učiníš totéž."

"Čili jsme domluveni," pravil Klapacius a kuličku uschoval. Potom přistáli, potřásli si rukama, načež se rozešli, každý opačným směrem.

Trurl přišel do země, kde vládl král Potvorník. Byl militaristou až do morku kosti a v celé nekonečné dimenzi vesmíru větší skrblik než on se sotva našel. Aby omezil vydání královské pokladnice, všechny tresty kromě absolutního zrušil. Likvidovat zbytečné úřady mu činilo obzvláštní potěšení, a protože také zrušil funkci kata, musel si každý odsouzenec srazit hlavu sám, anebo - s milostivým královským dovolením - směl ji useknout někdo z jeho blízkých. Monarcha podporoval jenom takovou uměleckou tvorbu, která nevyžadovala žádné dotace, jako kupříkladu sborová recitace, šachy či vojenská tělovýchova. Vysoce si cenil vojenského umění, protože z vyhrané války mu plynul značný příjem; na druhé straně uznával, že mírové údobí je také potřebné k důkladné přípravě na válku. Největší Potvorníkovou reformou bylo zestátnění velezrady. Protože ze sousedního království stále přicházeli vyzvědači, monarcha zřídil úřad Korunního prodáváče potažmo Prozrazovače, který prostřednictvím svých podřízených odprodával státní tajemství za stanovený poplatek nepřátelským agentům. Špehové zpravidla raději sáhli po zastaralých tajemstvích, která byla levnější - sami totiž museli vyúčtovat každý halíř výdajů svým chleboďárcům.

Potvorníkovi poddaní vstávali časně, oblékali se prostě a uléhali ke spánku pozdě večer, protože dlouho pracovali. Pletli hradební koše, vyráběli hatě, zbraně a udání. Aby přemíra těch posledně jmenovaných nevyvolala rozvrat v království (k němuž před několika sty lety za vlády Radivila Stookého opravdu došlo), každý, kdo poslal neúměrně mnoho udání, musel platit zvláštní daň z přepychu. Tímto způsobem se je podařilo udržet v rozumných mezích. Když Trurl dorazil na královský dvůr, nabídl panovníkovi své služby. Snadno se dovtipíme, že Potvorník požadoval účinné bojové zbraně. Trurl žádal tři dny na rozmyšlenou, a jakmile osaměl v skromném pokojíku, který mu byl přidělen, rozevřel zlaté pouzdro a podíval se na kuličku. Byla bílá, ale právě v této chvíli začínala zvolna rudnout. "Aha," řekl si v duchu, "Gargantus se rozjíždí!" Načež neprodleně vyndal své tajné poznámky a pustil se do práce.

Klapacius se mezitím ocitl v druhém království, kde vládl mocný král Megerik. Vypadalo to tu jinak než v panství krále Potvorníka. Zdejší monarcha sice rovněž miloval vojenské pochody a vojenská tažení a vynakládal také nemalé prostředky na zbrojení - jenže činil to osvíceným způsobem; vynikal neobyčejnou štedrostí a svrchovaně podporoval umění. Miloval uniformy, zlaté lemování, lampasy, portepé a epolety, portiéry s rolníčkami, ostruhy a obrněnce. Vpravdě byl velmi emotivní, neboť kdykoli křtil novou válečnou loď, chvěl se při tom dojetím. Štědře odměňoval malíře pláten zobrazujících bitevní výjevy - posuzoval je z vlasteneckého hlediska a za díla vyplácel honoráře podle počtu padlých nepřátel, takže na nespočetných panoramaticky rozlehlých obrazech, jimiž bylo království zaplaveno, se hory mrtvých nepřátel vršily k nebesům. Stát spravoval autokraticky, ovšem s jistou svobodomyšlností: byl vládcem přísným, ale také dovedl být velkodušný. Při každém výročí své korunovace zavedl nějakou reformku. Jednou nařídil gilotiny vyzdobit květinami, jindy je zase dal promazat, aby neskřípaly, nebo dal katovské meče pozlatit a přikázal je všechny naostřit - z humánních důvodů. Nebyl úzkoprsý, ale nesnášel žádné extravagance, proto zvláštním dekretem znormalizoval všechna kola, skřipce, šrouby, okovy a řetězy. Exekuce neloajálně smýšlejících poddaných - to nebývalo často - se konaly s okázalou nádherou, s duchovní útěchou a posledním pomazáním odsouzence, za doprovodu břeskň vyhrávající dechovky a vojenského čtyřhranu nastoupeného v plné parádě. Tento moudrý panovník měl teorii, kterou uvedl v život - teorii obecného blaha. Je dobře známo, že člověk se nesměje proto, že je veselý, ale je veselý z toho důvodu, že se směje. Když každý bude říkat, že všechno je v dokonalém pořádku, pozvedne se tím také nálada. Poddaní krále Megerika měli proto za povinnost, ovšem v zájmu svého vlastního blaha, provolávat, že se jim daří báječně. Starou, mlhavou formuli pozdravu "Dobrý den" nahradil král výraznější "To se máme!", děti do 14 let směly říkat "Hejsa!" a pamětníci "Župy, žup!"

Megerika těšilo, když viděl, jak vnesl mezi lid nového ducha. Když v kočáře, který měl tvar trupu válečné lodi, projížděl ulicemi, shromážděné zástupy mu provolávaly slávu, a jakmile milostivě pokynul svou královskou rukou, ti, kdo stáli nejbližší, zvolali: "Hejsa", "To se máme!", "Župy, žup!" Král byl v hloubi srdce demokrat. Velmi rád hovořil se starými válečnými vysloužilci, kteří se dostali daleko do

světa, leccos viděli a zažili a dychtivě naslouchal, když se vyprávělo v polních táborech o různých husarských kouscích. Často, když nějakého cizího hodnostáře přijal v audienci, zčistajasna se žezlem klepl do kolena a zvolal: "Hrr na ně!" anebo: "Plavidlo na pravoboku!" či zas: "Tisíc kulí a granátů!", nic totiž nezbožňoval tolik, nic neměl ve větší oblibě než právě nápaditost, hrdinskou mysl a zmužilost, lodní suchary s grogem a bedny s municí. A proto pokaždé, když mu bylo smutno, musely nastoupit k defilé vojenské jednotky, které zpívaly: "Trouba-li zazní válečná, meč vytasíme udatně," nebo "Smělá mysl, správná zbroj", "Musím se již domu brát, aby mne neprala máti", anebo starou korunní hymnu: "Ruce bratné, spojme statné, nepřítelé smeteme." Nařídil, aby mu nad hrobem stará garda zapěla jeho oblíbenou: "Starý robot také jednou zrezaví."

Klapacius nepřibyl na dvůr velkého monarchy bez obtíží. Když došel do první vesnice, klepal marně na několikery dveře, ale nikde mu neotevřeli. Posléze uviděl na opuštěné ulici pachole, které běželo k němu a tenkým hláskem zvolalo:

"Kupte si, pane. Jsou za facku."

"Co to vůbec prodáváš?" optal se Klapacius udiveně.

"Státní tajemství," odpovědělo dítě a poodhrnulo cíp košile, takže zahlédl kousek mobilizačního plánu.

Klapacius nevycházel z úžasu a nakonec pravil:

"Nemám zájem, milý chlapče. Nevíš, kde tu najdu rychtáře?"

"Co mu chcete?" otázalo se dítě šišlavě.

"Musím s ním mluvit."

"Tajně?"

"To je jedno, třeba i soukromě."

"Hledáte tajného agenta? Můj tatík je agent. Spolehlivý a levný."

"Dobrá, zaved' mě tedy k tatíkovi," pravil Klapacius, neboť pochopil, že s chlapcem se nedohovoří. Dítě ho dovedlo k jednomu domu: třebaže byl ještě bílý den, uvnitř seděla rodina při rozsvícené lampě - šedivý dědeček v houpací židli, na lavici pletla babička punčochu a několik dospělých potomků se zabývalo různými domácími pracemi. Jakmile Klapacius vešel do místnosti, všichni se na něj sesypali - ukázalo se, že pletací jehly jsou ve skutečnosti pouta, lampa je mikrofon a babička zas místním policejním komisařem.

To jistě bude nějaké nedorozumění, pomyslel si Klapacius, když se po patřičné nakládačce octl ve vězení. Trpělivě přečkal noc, neboť neměl stejně na vybranou. Když se rozednilo, uviděl kamenné zdi pokryté pavučinami a v koutě na podlaze zrezivělé pozůstatky dřívějších vězňů. Zanedlouho byl odveden k výslechu. Vyšlo najevo, že nedospělé pachole a všechny domy v celé vesnici jsou lstivě nastrojenou léčkou na zahraniční agenty. Klapacius se nemusel obávat útrap dlouhého přelíčení, neboť s ním soud udělal opravdu krátký proces. Protože se snažil navázat kontakt s tatíkem-prozrazovačem, čekala ho poprava gilotinou třetí třídy, neboť místní správa vyčerpala rozpočtovou položku na vykupování cizích špehů pro běžný rok a Klapacius, i když k tomu byl neustále přemlouván, tvrdošíjně odmítal koupit od místní policie nějaké státní tajemství. Navíc ani neměl dostatečné finanční fondy, aby vymohl zmírnění trestu. Obžalovaný přesto trval na své nevině - vyšetřující orgán nepřikládal víru jeho slovům, ale beztak by vězně nemohl propustit, protože nebyl k tomu kompetentní. Jeho případ byl proto postoupen vyšší instanci a Klapaciusovi byla uložena tortura, spíš z důvodů formálních než z nezbytí. Za týden nastal obrat k lepšímu, Klapacius byl propuštěn na svobodu a mohl pokračovat v cestě do sídelního města, kde byl podrobně poučen o předpisech dvorské etikety a bylo mu dopráno cti, že mu král poskytne soukromé slyšení. Přidělili mu za tím účelem polnici, neboť každý občan musel slavnostní fanfárou na oficiálních místech ohlásit svůj příchod a odchod; v království vládla v tomto ohledu opravdu železná kázeň, takže východ slunce v celé zemi nastal teprve pak, když jej ohlásilo zatroubení budičky.

Samosebou, Megerik požadoval nové zbraně; Klapacius slíbil monarchovu přání vyhovět: jeho návrh, ujistil krále, představuje radikální odklon od dosavadních zásad válečného umění. Která armáda nemůže být poražena? zeptal se nejdřív. Taková armáda, která má lepší velitele a dokonale ukázněné vojáky. Velitel vydává rozkazy - voják je plný; první musí být tudíž moudrý a ten druhý zase poslušný. Moudrost a vojenské znalosti a zkušenosti mají ovšem své meze dané přírodou. A je také pravda, že geniální vojevůdce se může střetnout s protivníkem neméně geniálním. Anebo na poli cti a slávy může padnout,

takže jeho vojáci zůstanou bez velitele, či může se stát také ještě něco horšího, že totiž své profesionální znalosti zaměří na jiný objekt - získat moc. Copak není nebezpečné být obklopen spoustou starých generálů, ostřílených v aktivní službě, s hlavou přecpanou taktikou a strategií - co když si pojednou umanou, že se zmocní trůnu? Historie nás učí, že nejedno království na to doplatilo. Z toho plyne, že velitelé představují nutné zlo, a nyní jde o to, jak se toho zla zbýt. Nuže, pokud je armáda disciplinovaná, přesně plní příkazy. Ideálem je taková armáda, kde tisíce srdcí bije jako jedno srdce, kde tisíce myslí ovládá jediná myšlenka. A k tomu má napomáhat utužování kázně, vojenský výcvik a vojenské manévry. Kýženým cílem by byla armáda, která si počíná doslovně jako jeden muž, která si své strategické plány sama vytváří a sama je i uskutečňuje. Kdo je tady ztělesněním takové dokonalosti? Pouze jedinec, protože nikoho tak ochotně neposlechne jako sebe sama a nikdo nesplní příkazy tak rád jako ten, kdo si je vydá sám. Jednotlivce se nemůže rozprchnout, nemůže se dopustit insubordinace anebo se vzburit proti sobě samému. Jde nyní o to, využít tohoto podřizování se vlastní vůli, té sebeúcty, kterou se takovým způsobem vyznačuje jedinec, aby se tento poznatek stal majetkem praporů, pluků, sborů. Jak se to dá udělat? Klapacius se jal vysvětlovat pozorně naslouchajícímu králi geniální, ale v podstatě jednoduché myšlenky velikého Gargantua.

"Každému odvedenci," vysvětloval, "se namontuje zástrčka vpředu a zásuvka vzadu. Na povel "Sevřete řady!" zástrčky se zasunou do zásuvek a tam, kde ještě před chvílí stál neuspořádaný zástup civilistů, užíme prapor vzorných vojáků. Mozky jednotlivců mudrující o různých zbytečnostech splynou v jedno vědomí naplněné vojenským duchem a podřízené dobrovolné kázni. A tento válečný stroj složený z četných součástí projevuje kolektivní moudrost, která je přímo úměrná počtu propojených jednotlivců. Četa má znalosti a zkušenosti četaře, setina má rozhled kapitána, prapor je na úrovni podplukovníka a divize, byť i byla sestavena z rezervistů, je chytřejší než všichni strategové dohromady. Takto lze utvořit vojenské formace s prozíravostí vpravdě ohromující, které samozřejmě všechny rozkazy splní beze zbytku, protože si je dávají samy. Tím způsobem se definitivně udělá přítrž všem těm rozmanitým kapricům, náladám a výstřelkům u jednotek, které nebudou více závislé na schopnostech svých velitelů, nebude je ani ovlivňovat hašteření a rivalita mezi generály. A útvary jednou propojené není radno rozpojovat, neboť to by vedlo k velkému zmatku. Armáda bez velitelů, armáda, která si sama dává rozkazy - to je moje představa!" ukončil Klapacius svůj výklad, který na krále mohutně zapůsobil. Po chvíli řekl monarcha:

"Vrať se do svých komnat. Já se půjdu poradit se svým generálním štábem..."

"Och, to nečinite, Vaše královská Milosti!" zvolal chytrý Klapacius a zatvářil se vyděšeně. "Císař Turboleon udělal právě toto a jeho štáb, aby si udržel své teplé bydlo, s jeho návrhem nesouhlasil. Zanedlouho poté vtrhl do země král Emanuel se svou zreformovanou armádou, a třebaže stál proti osminásobné přesile, obrátil císařství v prach a popel!"

Řka tato slova, odebral se do ložumentu, který mu byl přikázán, a podíval se na kuličku. Byla červená jako malina, z čehož bylo zřejmo, že Trurl už učinil potřebné kroky u krále Potvorníka. Záhy král Megerik povolal Klapaciuse k sobě a přikázal mu ztechnizovat jednu pěchotní rotu: tato drobná jednotka, kterou nyní spojovala jedna mysl a jeden duch, zaútočila s výkřikem: "Nikoho neživte!" na tři švadrony po zuby ozbrojených dragounů, kterým velelo šest nejvyhlášenějších docentů akademie generálního štábu, a rozbila je na cimprcampr. Maršálové, generálové a admirálové byli zahořklí, neboť král je všechny okamžitě poslal na odpočinek; pevně přesvědčen o účinnosti Klapaciuseva vynálezu, nařídil zreformovat celou armádu.

Ve dne i v noci pracovali elektrotechnici v zbrojních továrnách, odkud vyjížděly vagóny s nákladem zástrček a zásuvek, které byly potom přesně podle předpisu montovány v kasárnách. Klapacius objížděl všechny vojenské posádky a kontroloval, zda práce byla řádně provedena. Prsa mu zdobila řada medailí a vyznamenání, které mu král udělil: zatímco Trurl, který prováděl obdobnou inspekci v sousedním vladařství, se díky pověstnému skrblictví krále Potvorníka musel spokojit doživotním titulem Velezrádce vlasti. Oba státy se zatím připravovaly k válečným akcím. V horečce mobilizace byly uváděny do bojové pohotovosti nejen konvenční, ale také jaderné zbraně, děla a atomy se leštily od svítání do soumraku, aby se blyštěly jako sklo, jak to nařizovaly předpisy. Oba konstruktory, které nyní neměli vlastně už nic na práci, si tajně sbalili svá zavazadla, aby se mohli zase v dané chvíli sejít u svého hvězdoletu ukrytého v

lese.

Zatím se u řadového vojska, zejména u pěchoty, děly podivuhodné věci. Setiny už nepotřebovaly pořadovou přípravu, necvičily pochody, ani se nemusely odpočítávat, aby se zjistil početní stav, právě tak jako ten, kdo má obě nohy, si levou nohu nesplete s pravou a nepovažuje za potřebné je počítat. Srdce se smálo při pohledu na tyto nové jednotky, jak pochodovaly nebo vykonávaly povely "vlevo vbok! čelem vzad!" či "zastavit stát!"; po rozchodu se bavily různě s jinými útvary a později otevřenými okny kasárenských světnic bylo slyšet, jak sborově diskutují o takových otázkách, jako je pojem absolutní pravdy, analytická či syntetická metoda zkoumání, apriorní či aposteriorní soud nebo věc o sobě - jejich společná mysl totiž už dospěla do tohoto stadia poznání. Dobrali se i k různým filozofickým učení, jeden prapor ženijního vojska dokonce přijal za své zásady krajního solipsismu a prohlásil, že ve skutečnosti vlastně nic kromě něj neexistuje. Vyplýval z toho jednoznačný závěr, že neexistuje ani král, ani nepřítel, takže prapor byl bez dlouhých cavyků rozpojen a vojáci přemístěni k jednotkám, které stály pevně na pozicích epistemologického realismu. Obdobně v Potvorníkově království asi ve stejné době, místo aby nacvičovala vyloďování, oddala se šestá výsadková divize kontemplaci a pohroužená v mystické extázi se málem utopila ve vlnách. Nelze to říci určitě, ale patrně v důsledku tohoto incidentu byla vypovězena válka. Vojska obou stran s řinčením a skřípotem se jala postupovat k státním hranicím. Gragantuův zákon se v praxi dokonale osvědčoval. Jak se vojenské formace postupně spojovaly ve vyšších celcích, úměrně vzrůstal i jejich smysl pro estetické, jenž dosahoval maxima na úrovni divize - takové vojenské svazky se snadno daly svést na scestí kdekým poletujícím motýlem, kterého se pokoušely chytit. Když mechanizovaný sbor generála Zefyrína dorazil k nepřátelské pevnosti, kterou měl dobýt útokem, ukázalo se, že během noci připravený plán bojové akce je nádherným vyobrazením hradních cimbuří vytvořeným v duchu abstraktního umění. Bylo to něco vpravdě ojedinělého a přičilo se to všem vojenským tradicím. U dělostřeleckých sborů se zase teoretizovalo o nejzávažnějších metafyzických problémech; v roztržitosti, vlastní všem velkým génium, tyto svazky jednou ztratily zbraně, jindy zase bojová vozidla a úplně zapoměly na to, že táhnou do války. Skupiny armád byly postiženy mnoha psychickými komplexy, jak tomu často bývá u osobností s mimořádným nadáním. Proto ke každé skupině musela být odvelena zvláštní psychiatrická brigáda, aby za pochodu prováděla potřebné léčebné zákroky.

Obě válečná seskupení zaujala za nepřetržitého víření bubnů svá výchozí postavení. Šest elitních pluků pěchoty spolu s baterií samohybných děl, záložním praporem a popravčí četou během nočního pochodu na stanoviště složilo "Sonet o tajemství bytí". Na obou stranách se šířil zmatek - kupříkladu osmdesátý sbor marlabardníků prohlásil, že pojem nepřítele není definován dostatečně přesně a obsahuje logické kontradikce, takže postrádá vůbec smysl.

Vzdušné výsadky hledaly algoritmy terénu, pozemní jednotky opouštěly přikázané pozice a střetaly se s jinými, takže oba králové byli nuceni vyslat k nim zvláštní kurýry, s nimiž letěli i křídelní pobočníci, aby ve vojsku zjednali pořádek. Jedva pověřenci sestoupili či přistáli, nestačili se poptat po příčinách zmatku, neboť vzápětí ztratili svou totožnost, která se integrovala do skupiny. A oba králové zůstali zakrátko bez adjutantů. Pospolitě vědomí se ukázalo nebezpečnou pastí, do níž se jednotlivci snadno dostal, ale nemohl z ní uniknout. Král Potvorník viděl na vlastní oči svého bratrance velkoknížete Derbuliona odkvačit k jednomu vojenskému svazku, aby vlil do něho víc bojového ducha, ale dříve než stačil vylít své srdce, splynul s kolektivem.

Když král Megerik vycítil, že tu něco nehraje - nevěděl sice, co je toho příčinou - pokynul rukou dvanácti trubačům po svém boku. Totéž učinil král Potvorník na svém velitelském pahorku a břeskné zvuky polnic na obou stranách daly signál k útoku. Vzápětí se jedna i druhá armáda spojily navzájem. Ohlušující cvakot kovových zástrček zapadajících do zásuvek se šířil ozvěnou nad příštím válčiskem a místo tisícovek kanonýrů a granátníků, gardistů a ženistů, pěšáků a ostřelovačů, hulánů a polních četníků - pojednou tu stály dvě gigantické bytosti, které přes širokou pláň, nad níž bloudily cáry mraků, hleděly na sebe milióny očí. Na chvíli zavládlo naprosté ticho. Stav uvědomění u obou stran dosáhl pak onoho slavného kulminačního bodu, který s matematickou přesností předpověděl veliký Gargantus. Jakmile totiž militarismus překročí určité meze, tento jev vyloženě lokální se změní v civilní chování, protože i sám vesmír je veskrze střízlivý a věčný - a duch obou armád nyní dosáhl vůči hledně kosmických dimenzí!

Ocelové hlavně děl a jiných smrtonostných zbraní navenek se sice blyštěly, leč uvnitř se vlnil oceán blahovůle, snášenlivosti, přejícnosti a všepojímajícího bystrého rozumu. A tak obě vojska nastoupená proti sobě na návrších se zbraněmi třpyticími se na slunci se usmála na sebe, zatímco bubny nepřestávaly vířit.

Trurl a Klapacius zrovna nasedali do svého hvězdoletu, když se stalo to, co tak důvtipně připravili: před očima rozezlených vladařů, bledých vztekem a hanbou, obě armády si vykročily v ústřety, chopily se za ruce, a zatímco bělavé obláčky nad nimi pluly oblohou, začaly trhat květiny na poli neuskutečněné bitvy.

Výprava první (A)

čili

Trurlův

elektrobard

Abychom se předem vyvarovali případných omylů a nedorozumění, musíme hned úvodem konstatovat, že tentokrát se vlastně žádná výprava nekonala. Trurl navštívil několikrát nemocnici a udělal si krátký výlet na jakýsi asteroid, ale prakticky se nevzdálil z domova. Ovšem v širším anebo ve vyšším smyslu slova: tato výprava patří k nejvzdálenějším, jaké kdy podnikl tento proslulý konstruktor, poněvadž dospěl až na samou hranici možností.

Trurl měl kdysi tu smůlu, že vyrobil obrovský samočinný počítač, který nakonec svedl jen jeden početní úkon - sečíst dvě plus dvě, a stejně mu vyšel chybný výsledek. Jak jsme se již zmínili na jiném místě, měl tento stroj vysoké ambice a dostal se do sporu se svým tvůrcem a ten jen tak tak že vyvázl životem. Od té doby měl Klapacius na Trurla spadeno a při každé vhodné příležitosti ho provokoval uštěpačnými poznámkami, takže si Trurl usmyslel, že sestaví stroj, který bude psát verše, a tím umlčí Klapacia jednou provždy. Za tím účelem sesbíral osm set dvacet tun knih o kybernetice a dvanáct tisíc tun poetických děl. Potom usedl a pustil se do studia. Kdykoli cítil, že se mu kybernetika začíná protivit, začal číst lyriku, a obráceně. Zanedlouho pochopil, že zkonstruovat takový stroj je v podstatě hračkou, ale připravit mu program bude opravdu tvrdým oříškem. V hlavně průměrného básníka vytvořila program civilizace, v níž se zrodil, tato civilizace zase byla naprogramovaná civilizací předešlou, ta zase ještě staršími civilizacemi - a tak až k prvopočátku světa, kdy ještě informace o budoucím poetovi kroužily bezednými hlubinami vesmíru v zárodcích příštích hvězd ve svítících mlhovinách. A proto na přípravu programu pro komputer skládající básně bylo zapotřebí nejdřív opakovat ne-li celý vývoj vesmíru, tak přinejmenším valnou jeho část.

Kdokoli jiný na Trurlově místě vida takové nesnáze by okamžitě kapituloval, jenomže neohrožený konstruktor zbraně nesložil. Nejdřív sestavil stroj, který modeloval počáteční chaos, kde se elektrostatický duch vznášel nad elektrolytickými vodami, potom zavedl parametr světla, přidal pár protogalaktických mlhovin a takto postupně došel k první době ledové. Trurl mohl tímto tempem pokračovat, protože jeho počítač během jedné pětimiliardtiny sekundy dokázal simulovat sto septimiliónů jevů na čtyřiceti oktiliónech různých míst současně: pokud někdo o správnosti těchto údajů pochybuje, ať si to propočte sám.

Trurl potom simuloval kulturní vývoj od rozdělování ohně křesáním o pazourek a industrie pěstních klínů, nezapomněl na dinosaury ani na postglaciální a pozdně glaciální údobí, osvojení si vzpřímené chůze, na prapopulace se světlými vlasy a pletí, jejichž potomci, lovci a rybáři, zhotovili první stroje. A tak za hluku a bzukotu elektrického a vířivého proudu mýjely aeony a milénia. A když stroj další epochu nestačil simulovat, Trurl k němu přidal další počítač, až posléze vznikl rozlehlý komplex strojů s nesčetnými elektronkami a bočníky, obvody a vývody, které byly navzájem takovým způsobem propojeny a propleteny, že by se v té změti ani sám čert nevyznal. Jenže Trurl to vždy nějak zvládl, a pouze dvakrát musel simulaci opakovat: poprvé se vrátil až k samému začátku, když mu vyšlo, že Ábel zabil Kaina a nikoli Kain Ábela (roztavila se jedna pojistka), a podruhé opětoval pouze posledních tři sta miliónů let, vrátil se k druhohorám. Když totiž od prvních ryb, obojživelníků, plazů, ptáků docházel k savcům a lidoopům, přihodila se divná věc - místo savců jeho počítač simuloval psavce a lidoopy nahradil pidlookými. Zřejmě do komputera vletěla nějaká muška a ve vícefázovém snižovacím směrovém radiči došlo ke zkratu. Ale jinak jel stroj jako po másle. Modeloval starověk i středověk - údobí reformace a revolučních hnutí byla vpravdě zatěžkávací zkouškou, neboť při modelování těchto významných etap

společenského vývoje se totiž počítač pojednou roztrásl - ale simulace dalšího kulturního pokroku pokračovala takovým tempem, že Trurl měl co dělat, aby stačil rozpálené vinutí cívek polévat vodou a elektronky obalovat mokkými hadry, aby se nepřehřály.

Na sklonku dvacátého století začal stroj zničehonic vibrovat - nejprve napříč, potom podélně. Trurl se obával, že se základy co chvíli zbourají, a rychle připravil zásoby cementu a kramlí. Naštěstí nemusel sáhnout k tomuto krajnímu opatření, neboť po chvilce stroj dvacátý věk opustil a uklidnil se. Potom pokaždé, vždy po padesáti tisících let, nastupovaly další civilizace veskrze inteligentních a rozumných bytostí, z nichž pocházel i Trurl. Cívky se simulovaným dějinným procesem padaly do ohromného zásobníku a bylo jich zanedlouho tolik, že byste z vršku stroje nedohlédli jejich konce. A všechno to úsilí bylo vynaloženo na to, aby vytvořil jakéhosi takéhosi - i když možná dokonalého - veršotepce! Jenže tak už to chodí u vědátorů, kteří jsou zapáleni pro svou práci! Programy byly konečně hotové, ovšem bylo nutné je aplikovat prakticky a vybrat pouze ty nejvhodnější - jinak by učení trvalo elektropoetovi mnoho miliónů let.

Trurl pracoval dobré dva týdny na soustavě instrukcí pro nastávajícího elektropoetu; potom vybudoval logické obvody, emocionální prvky a sémantické syntetizéry. Uvažoval, zda nemá pozvat Klapacia, aby byl při tom, až počítač zapojí, ale včas si to ještě rozmyslel a nejdřív uvedl stroj do chodu beze svědků. Komputer vzápětí začal s přednáškou o obušování krystalografických útvarů jakožto úvod do studia submolekulárních magnetických anomálií. Trurl povícero logických obvodů přemostil a u emocionálních prvků přidal napětí. Stroj několikrát šktyl, nato se usedavě rozplakal a posléze brečlavě prohlásil, že život je pes. Trurl posílil sémantiku a připojil komponent vůle: stroj oznámil, že od této chvíle má být poslušen jeho vůle, a přikázal mu, aby k jeho devíti patřům přistavěl šest dalších, ježto se hodlá oddat meditaci o podstatě bytí. Trurl rychle zamontoval do počítače filozofický regulátor - stroj se z trucu odmlčel a zasazoval mu údery elektrickým proudem. Trurl žadonil a pronášel lichotky, až se nakonec dal stroj pohnout k tomu, že zazpíval: "Vosy, vosy, vosy, sršání vyletěli na mne ze skály. Ze skály, ze skaličky, když jsem šel od holčičky." A tím vyčerpal svůj repertoár. Trurl kontroloval, seřizoval, odpojoval a nastavoval, zkrátka dělal vše, nač jen si mohl vzpomenout. Nakonec se mu stroj za jeho velkou námahu odvděčil tak ubohou rýmovačkou, že děkoval velkým nebesům, že tu není Klapacius, který by se zajisté škodolibě zeptal, zda simuloval vývoj vesmíru a kdejakých civilizací kvůli tomuhle. Trurl zapojil do obvodů šest protigrafomanských filtrů, jenže všechny popraskaly jako zápalky, takže je pak musel vyrobit z korundové oceli. Zdálo se, že budou vyhovovat. Sémantiku vystupňoval na maximum, zabudoval generátor střídavého rýmu a málem všechno pokazil, neboť stroj zatoužil se stát misionářem a vypravit se mezi pohany na vzdálené planety. Doslova v poslední chvíli, když se skoro vzdal naděje, a s kladivem v ruce se chystal stroj rozbít na kousky, bleskla mu hlavou spásná myšlenka. Všechny logické obvody vyhodil a nahradil je egocentripetálními narcistoremi s autoregulací. Počítač se zachvěl, zahihňal - načež si plačtivým hlasem postěžoval, že ho v třetím patře něco bolí, že už má všeho dost, život je sice krásný, jenže lidé jsou zlí - zkrátka dá světu vale a netouží po ničem, leda po tom, aby jeho světlá památka zůstala zachována. Potom požádal o papír a pero. Trurl si oddechl úlevou, odpojil stroj a šel na kutě. Nazítří ráno navštívil Klapacia. Jakmile Klapacius uslyšel, že má asistovat prvnímu vystoupení Trurlova elektrického barda, okamžitě praštil s prací a šel s ním. Velice dychtěl stát se očitým svědkem kolegovy potupy.

Trurl spustil stroj; nejdřív na malý výkon, než se nažhaví elektronky. Několikrát vyběhl po kovových schůdkách, aby zkontroloval měřicí přístroje - elektrický bard vypadal totiž jako ohromný lodní stroj s pultuctem ocelových plošin a nejrůznějšími indikátory a číselníky na každém patře - až posléze uspokojeně konstatoval, že anodové napětí je v pořádku, ovšem na začátek zkusí malou improvizaci, teprve později, až stroj nabude větší jistoty, jej Klapacius může požádat o báseň na jakékoli téma. Když měřiče úrovně ukázaly, že lyrická kapacita stroje dosáhla maxima, nervózní Trurl zapnul třesoucí se rukou hlavní spínač. Vzápětí bard sice poněkud křaplavým, ale zvláštním podmanivým kouzlem působícím hlasem pronesl:

"Merlongfurlypaxitální rhomotriglyminoprodixopylin."

"To má být všechno?" zeptal se Klapacius velice zdvořile a po chvilce ticha. Trurl stiskl rty, přidal napětí a stroj znovu spustil. Tentokrát bard promluvil zřetelným, zvukným a příjemným barytonem:

Šurychorý dusar kontas epente
vlačka latum adikunti brable
varne trozden kaťadukta levante
utam arka stfibrosutné trable.

"Asi mi něco ušlo?" zeptal se Klapacius nevzrušeně a pozoroval zpanikařeného Trurla, jak se motá u ovládacího panelu. Konstruktor zalomil zoufale rukama, potom jeho kroky řinčivě zazněly na kovových schůdkách, po nichž vyběhl nahoru. Bylo ho vidět, jak se spustil na všechny čtyři a vsoukal se poklopem do stroje, odkud se potom ozýval buchot a klepání, doprovázené št'avnatými kletbami. Občas zaskřípaly utahované matice, po chvíli cinkl francouzák o kov, potom Trurl vylezl ven a chvátal na jinou plošinu. Nakonec vyrazil vítězoslavný výkřik a hodil vypálenou elektronku přes rameno, ta sletěla na podlahu a roztrhla se dva kroky od místa, kde Klapacius stál. Trurl se neobtěžoval nějakou omluvou, ale nahradil vadnou elektronku novou, otřel si ruce do čistící kůže, načež křikl na Klapaciuse, aby to zkusil teď. Nato zazněla tato slova:

Magna nulofilní une fita
oriotu plani kitor stigmat
heus telmirárec okma přichvát
ať ho spálí hrách či bouře lítá.

"Přeci jen se to vylepšilo," zvolal Trurl ne moc přesvědčivě. "Ten poslední verš měl hlavu a patu, nezdá se ti?"

"Jestliže mi nic kvalitnějšího nemůžeš nabídnout...", řekl Klapacius s vybranou zdvořilostí.

"Hromská práce!" zvolal Trurl vztekle a ponořil se do útrob stroje: znovu bylo slyšet lomozy a bušení a tlumené láteření. Po chvíli Trurl vystrčil hlavu z okénka v třetím patře a vykřikl:

"A můžeš to spustit!"

Klapacius uposlechl. Elektrický bard se zachvěl od základů po nejhořejší patro a spustil:

Nebošker hustí tikuš jedínák
blýskajíc kutivými plichtami.

Rozzuřený Trurl prudce škulbl za nějaký spojovací kabel, v stroji to zachrastilo a hlas umlkl. Klapacius se smíchem doslova prohýbal a musel se nakonec posadit na zem. Potom náhle, zatímco Trurl přebíhal sem a tam, něco ve stroji klaplo, ozvalo se zapraskání a bard začal uvážlivě, sebejistě recitovat:

Pýcha se závistí předchází pád,
hlupec Klapacius, který tohle neví!
V soutěži jej potře elektrický bard,
můj duch zesměšní ho jako auto želvy.

"Koukej, tady to máš! Epigram! A dokonale sedí!" smál se Trurl, který zatím seběhl po točitých schůdkách a zastavil se, teprve když se vrhl svému kolegovi do náruče. Klapacius tu stál celý zaražený a smích mu zmrzl na rtech.

"Na tom vůbec nic není," odvětil. "A stejně to neudělal on, ale ty."

"Já? Jak to myslíš?"

"To jsi předem naprogramoval. Poznal jsem to podle toho, jak je to myšlenkově chudé, naplněno bezmocnou nevraživostí a mizerně zřymované."

"Rač si tedy posloužit sám. Vyber si, vyslov nějaké jiné přání! No tak, nač ještě čekáš? Bojíš se?"

"Moment, musím si to rozmyslet," odsekl Klapacius hněvivě. Lámal si hlavu přemítáním, aby přišel na nějaký úkol opravdu obtížný, neboť oprávněně předpokládal, že jakákoli diskuse o tom, zda verše

strojem vytvořené jsou dobré či špatné, je neplodná a nemá smysl. Pojednou se mu tvář rozjasnila a řekl: "Ať tedy udělá báseň ne delší než šest veršů. Musí v ní být řeč o kávě a o hudbě a také o kybernetice, ale všechna slova směji začínat pouze na písmeno K!"

"Nechtěl bys ještě slyšet veršovaný výklad teorie nelineárních samočinných počítačů?" ozval se Trurl na nejvyšší míru rozhořčen. "Nemůžeš přece klást takové pitomé poža-" Nedokončil větu, protože halou zazněl melodický baryton:

Komodus křížaly kouše,
kráčeje křepčivým krokem,
koktá kdes kastelán-kustod:
kouzelně klinklavý klavír.
Klouzne - kuš! Koleno křuplo.
Křik, kravál!
Kolega kybernet kleje, když konejší
kompresním korkem.
Kulhavec klopotně kluše,
konečně kvartýr.
Kanape, komfort, klokotá kvalitní káva.

"A co tomu říkáš teď?" zeptal se Trurl pyšně s rukama založenýma v bok. Jenže Klapacius znovu hlasitě poroučel:

"A teď všechny verše na G! O myslícím stroji, který byl proslulý svou ukrutností, měl šestnáct souložnic, dvě křídla, čtyři malované truhlice, v každé tisíc zlatých tolarů s podobiznou císaře Vrahomila, dva paláce a -"

"Gigantický generátor, garantovaný grobián galantně gratuloval gráciézní...", začal bard, ale Trurl skočil k ovládacímu pultu, vypnul proud a postavil se přes spínač.

"Tak dost!" zvolal rozhorleně. "Nedovolím, aby stroj plýtl svým talentem na podobné nesmyslné hříčky! Buď si mu řekneš o nějaké pořádné verše, anebo toho necháme!"

"A copak to nebyly pořádné verše?" protestoval Klapacius.

"Vůbec ne! Pouze hlavolamy, rébusy! Nezkonstruoval jsem ten stroj proto, aby luštil nějaké hloupé křížovky! To je nádeničina, ne však umění s velkým U! Dej mu nějaké téma, a může to být téma skutečně obtížné..."

Klapacius uvažoval, přemítal, po chvíli kývl a řekl:

"Dobrá. Přál bych si slyšet lyrickou báseň, ale musí být složená z čistě matematických pojmů z oboru topologie, analýzy, v kybernetickém duchu a také citově zapůsobit."

"Nejsi blázen? Matematika a lyrika, copak to jde dohromady?" rozkatil se Trurl, ale zmlkl, protože elektrický bard spustil:

Nesmělý kybernetik integroval
unimodelární grupy,
leč když měl pochopit, zda láska je či ne,
byl mimořádně tupý.

Laplaci s teorií pravděpodobnosti,
hled' se nám ztratit z očí,
proč milý milou objímá,
to nevysvětlí vektorový součin.

Necht' je dána libovolná konstanta
či rovnice, ta neproměnná
veličina nám ukáže, co láska znamená

nebo neznamená.

Žádný Möbiusův list či Mongeova
projekce neurčí teorém,
proč v žáru vášně shoří dva
jak jedno tělo v něm,

gradient holubího letu neozřejmí,
z čeho naše city rostou;
Eulerova konstanta, Čebyševův polynom
či Banachův prostor

jsou náhle k ničemu, když krásky
rudý ret mě svádět počíná;
a platí, bohužel, že jsem dál
odsouzen být prázdná množina,

když milá roztomilá vítá mě naveskrz
chladně a odmítavě,
jsem z teorie chyb, z níž by i Gauss
měl zmatek v hlavě.

Bardova exhibice tím skončila, neboť Klapacius měl náhle naspěch, ovšem přislíbil, že se co nevidět vrátí s novými tématy. Samozřejmě, víc se už neukázal, aby Trurlovi neposkytl další důvody k vychloubání. Trurl rozhlašoval, že Klapacius utekl, protože na jeho úspěch nevražil a závist mu nedá spát. Klapacius zase všude roztrušoval, že od chvíle, kdy Trurl sestrojil svého takzvaného elektrického veršotepce, má v hlavě o několik koleček víc.

Netrvalo dlouho a o elektrickém poetovi se doslechli také skuteční, totiž normální básníci. Velice je tato zvěst pobouřila a rozhodli se stroj ignorovat, nicméně se mezi nimi našlo několik, kteří neovládli svou zvědavost a elektrického barda tajně navštívili. Přijal je zdvořile v hale, kde ležely kupy hustě potišťených stránek, neboť stroj tvořil ustavičně ve dne v noci. Návštěvníci patřili k básnické avantgardě, zatímco Trurlův stroj skládal básně tradičním způsobem, protože se jeho konstruktor, který se v poezii moc nevyznal, při sestavování programu opíral výlučně o díla klasická. Hosté si proto nějakou chvíli z elektrobarda utahovali, že mu div nepopraskaly elektronky, a potom triumfálně odešli. Stroj měl ovšem i vlastní programování, a navíc speciální obvody se zesilovači ambicí s automatickými pojistkami na 6 kiloampér, takže zakrátko došlo k převratným změnám. Začal psát obtížné, mnohoznačné verše, okouzující, ale přitom zcela nesrozumitelné. A když přišla další skupinka básníků, aby si z něho tropila šašky, stroj vystoupil s tak moderní improvizací, že jim všem zarazil dech. A druhá báseň jistého tvůrce starší generace poctěného dvěma státními cenami a sochou v městském parku doslova omráčila. Od té doby žádný básník nemohl odolat osudnému vábení, aby zkřížil lyrické meče s elektrobardem.

Přicházeli z široka daleka s aktovkami a kurfy naditými rukopisy. Elektrobard nechal každého vyzývatele chvíli deklamovat, střelbitě algoritmus jeho básně vystihl a v přesně stejném stylu složil verše dvě stě dvacet až tři sta čtyřicet sedmkrát lepší.

Brzy nabyt stroj takové zběhlosti, že už prvním či druhým čtyřverším porazil i nejzasloužilejšího poetu. Nejhorší ovšem bylo, že ze souboje odcházeli bez úhony jedině grafomani, veršotepci třetího řádu, kteří, jak známo, nedovedou odlišit verše dobré od špatných, takže o drtivé porážce, kterou utřžili, neměli vůbec potuchy. Ovšem je také pravda, že si z nich jeden zlomil nohu, když při odchodu z kolbiště zakopl o rozsáhlý epos, který elektrobard zrovna dokončil. Začínal takto:

Básník však opravdu velký,
jenž nemá jen průměrné vlohy,

neskládá všedního nic a netvoří
libivé verše
se znakem obecné ražby - ten básník,
jak chápu ho v srdci,
i když živý tu není,
bych mohl naň ukázat prstem...

Opravdové básníky Trurlův elektrický bard ovšem decimoval, i když jim nezpůsobil žádnou tělesnou újmu. Nejdřív jeden prošedivělý elegik a po něm dva modernisté spáchali sebevraždu - skočili po hlavě ze skály, která nešťastnou náhodou strměla zrovna u cesty vedoucí od Trurlova domova k nádraží. Básníci okamžitě svolali mnoho protestních schůzí a žádali, aby stroji byla další činnost soudně zakázána. Nikdo jim však nevěnoval pozornost. Redaktoři novin a časopisů byli naopak rádi, neboť Trurlův elektrobard, píšící pod několika tisíci pseudonymy současně, vytvořil báseň stanoveného rozsahu pro každou příležitost a tak vynikající kvality, že se čtenáři vždy o noviny proprali. Na ulicích bylo vidět tváře s nepřítomným úsměvem, hledící jako u vytržení, a občas někdo tiše zalkal. Všichni znali verše elektrického barda a vzduch se zachvíval jeho půvabnými rýmy. Občané citlivější povahy byli nezdárka natolik uneseni nějakou okouzující metaforou či asonancí, že upadli do mdlob. Tento gigant inspirace s podobnými eventualitami ovšem počítal a okamžitě vytvořil potřebný počet křísících rondelů.

Trurl se kvůli svému vynálezu dostal do nemalých nesnází. Klasici, povýtce lidé už starší, nenapáchali sice žádné velké škody, neboť se spokojili tím, že soustavně házeli kamení do oken a zdi jeho domu pomazávali jistou nelibě páchnoucí substancí. Hůř ovšem bylo s mladými. Jistý poeta nejmladší generace, který nejenže vynikal velikou silou lyrickou, ale i fyzickou, Trurla zmlátil do krve. Zatímco Trurl ležel v nemocnici, události šly překotně za sebou. Neuplynul den, aby někdo nespáchal sebevraždu či aby se nekonal pohřeb; před branou nemocnice se shromažďovaly protestující hloučky a zdálo se slyšet střelbu, protože básníci už nepřicházeli s kufříky rukopisů, ale nosili v nich samopaly, aby potřebovali elektrického barda. Jenže od jeho opancéřovaného vnějšku se střely neškodně odrážely. Když se zoufalý a zesláblý konstruktor vrátil domů z nemocnice, jedné noci dospěl k rozhodnutí, že svého elektronického Homéra demontuje vlastníma rukama.

Jakmile se belhající Trurl ke stroji přiblížil a elektrobard v jeho ruce uviděl kleště a v jeho očích zoufalé odhodlání, přednesl tklivou baladu, v níž žádal o milost. Trurl se rozplakal, odhodil nástroje a proplétaje se mezi horami šelestícího papíru, novými to výtvary elektronického génia, které pokrývaly celou halu téměř do výše prsou, zamířil zpátky do své ložnice.

Když mu příští měsíc přišel účet za elektřinu, kterou stroj spotřeboval, dělaly se mu mžítka před očima. Nyní by se rád poradil se svým starým přítelem Klapaciem; ten však zmizel, jako by se po něm země slehla. Musel si tedy poradit sám, a tak jednou v noci vypnul proud, rozebral stroj, naložil jej na hvězdolet a odvezl na neveliký planetoid, kde znovu komputer smontoval a zapojil na atomový reaktor jako zdroj tvůrčí energie.

Potom se potajmu vrátil domů; jenže tím to všechno ještě neskončilo. Elektrobard už neměl možnost vydávat tiskem své mistrovské básně, takže je začal vysílat na všemožných vlnových délkách, zanedlouho přiváděl posádky i pasažéry kolem letících raket do stavu veršového vytržení a jemnocitné osoby dokonce upadaly do esetické extáze. Jakmile velitelství kosmického loďstva odhalilo příčinu duševních poruch, zaslalo Trurlovi úřední přípis požadující okamžitou likvidaci jeho zařízení, které svou lyrikou vážně narušuje veřejný pořádek a ohrožuje zdraví pasažérů.

Od té chvíle se Trurl začal skrývat. Na planetoid byla vysazena montážní četa s úkolem zaplombovat výstupní jednotku stroje, ale elektrobard ji omámil několika baladami, a celá akce tudíž skončila nezdarem. Nato přijela skupina hluchých techniků - stroj ji obloučil pantomimou. Potom se začalo hovořit o vyslání trestní výpravy, případně o možnosti přimět elektrického barda bombardováním ke kapitulaci. Ale náhodou zrovna v té době nějaký vládce ze sousední hvězdné soustavy stroj odkoupil a i s planetoidem jej odtáhl do svého království.

Nyní se konečně zase mohl Trurl objevit na veřejnosti a s úlevou si oddechnout. Po pravdě řečeno, na jižním nebesklonu občas vzplanuly supernovy, jaké nikdo nepamatoval, a povídalo se, že to prý má

nějakou souvislost s poezií. Podle jedné takové zprávy prý onen vladař vedený chvilkovým rozmarem svým astroinženýrům nařídil, aby elektrobarda napojili na hvězdné seskupení bílých obrů, takže se pak každý verš změnil v gigantickou sluneční protuberanci; největší básník kosmu mohl své termonukleární výtvořky vysílat do nedozírných hlubin vesmíru. Král jej zkrátka učinil lyrickým motorem spousty vybuchujících hvězd. Ale i kdyby na tom byl jen drobeček pravdy, tyto objevy byly příliš vzdálené, než aby mohly připravit Trurla o spánek - konstruktor se nicméně svatosvatě zapřísáhl, že se už nikdy nebude znovu pokoušet sestavit kybernetický model múzy.

Výprava druhá

čili nabídka

krále Kruťáka

Neobyčejně úspěšný výsledek, s jakým oba konstruktoři uplatnili Gargantuův efekt v praxi, v nich podnítil touhu po novém dobrodružství, a proto se rozhodli znovu se vypravit do neznámých končin. O cíl cesty však dlouho vedli při: Trurl toužil po teplých krajinách a navrhoval Thermonii, zemi planoucích plameňáků, zatímco Klapacius, chladnějšího založení, hodlal odcestovat k intergalaktickému pólu zimy, pustému to kontinentu uprostřed zledovatělých hvězd. Již již se zdálo, že se oba přátelé rozejdou nadobro, když Trurlovi bleskl hlavou nápad.

"Poslyš," pravil, "můžeme své služby nabídnout a přijmeme nabídku, která bude nejvýhodnější!"

"To si vykládej někomu jinému!" odsekl Klapacius. "Jak to chceš rozhlásit? V novinách? Máš ty vůbec pojem, jak to dlouho trvá, než se noviny dostanou na nejbližší planetu? Než přijde první nabídka, budeme už jistě dávno práchnivět!"

Trurl odpověděl vědoucím úsměvem, načež vysvětlil svůj plán, který - sice nerad - musel Klapacius pochválit. Potom se oba dali do práce. S pomocí speciálních nástrojů a přípravků, které ruče zhotovili, sestavili z nejbližších hvězd obrovský nápis, viditelný z nezměrné dálky. Aby pozornost případného vesmírného čtenáře upoutalo už první slovo, vytvořili je výhradně z obřích modrých hvězd, zatímco další text byl složen z menších hvězd a planetek. Oznámení znělo takto:

DVA proslulí konstruktéři hledají práci odpovídající jejich schopnostem a také přiměřeně honorovanou. Přednost má mohovitý panovník s vlastním královstvím. Další podmínky podle dohody.

Neuteklo ještě mnoho času, když před jejich domem přistál jednoho dne prapodivný koráb, který se třpytil na slunci, jako by byl vyložen perletí: měl tři umně vyřezávané nohy a šest pomocných opěr, které sice nedosahovaly k zemi a vlastně byly k ničemu, jenže při konstruování korábu peníze zřejmě nehrály žádnou roli, ježto nohy i opěry byly z ryzího zlata. Po nádherných schůdkách lemovaných dvěma řadami tryskajících fontán sestoupil urostlý cizinec majestátního držení těla doprovázený družinou šestinohých strojů - některé ho masírovaly, jiné ho zase podpíraly či ovívaly, a ten nejmenší obletoval jeho vysoké čelo a osvěžoval ho parfémem ze spreje. Podmanivý příchozí pozdravil konstruktory jménem a v zastoupení svého pána a vládce krále Kruťáka, který projevil zájem o jejich služby.

"O jakou práci vlastně jde?" zajímal se Trurl.

"Všechny podrobnosti zvíte na místě, vzácní pánové," pravil cizinec v zlatem vyšívaných pantalonech a vysokých botách lemovaných kožešinou. Na hlavě měl perziánovou čepici zdobenou perlami; byl upnutý v dlouhém šosatém kabátě neobvyklého střihu - místo kapes tam byly přihrádky s pamlsky. Kolem něho bzučely drobné mechanické mušky, které občas odehnal rukou, když jej příliš začaly obtěžovat.

"Prozatím," pokračoval, "vám mohu sdělit pouze to, že Jeho Nedostižnost Kruťák jest náruživým lovcem, zmužilým a nebojácným přemožitelem veškeré galaktické zvířeny. Jeho mistrovství už dosáhlo tak preveliké dokonalosti, že ani nejlítější šelmy nezaslouží toho, aby na nich své myslivecké umění vyzkoušel. Proto se trdíl, neboť prahne po vzrušení, po nebezpečí, po napětí... kvůli tomu jsem -"

"Dokonale jsem vás pochopil!" zvolal Trurl. "Přeje si, abychom sestrojili nějaký model nade všecko očekávání, divokého dravce, s nímž by se mohl utkat, pravda?"

"Jste vpravdě ducha kromobyčejně bystrého, ctný konstruktore," odpověděl králův vyslanec. "Jsme dohodnutí, vidíte, pánové?"

Klapacius se ještě vyptal na různé podrobnosti, a když vyslanec výstižně popsal královu štedrost a jeho

nesmírné bohatství, oba přátelé nahonem sbalili své osobní věci a několik knih, načež netrpělivě vyběhli po schůdkách na palubu korábu. Vzápětí vyšlehly plameny, které osmahly zlaté nohy a opěry, a za silného hukotu se koráb vznesl do temné mezihvězdné noci.

Během cesty vyslanec oba konstruktory seznámil s mravy a obyčejí v Kruťákově království, vyprávěl o vladařově povaze, rozlehlé a širošíře jako obratník Raka, a o mužných kratochvilích svého vládce. Když koráb posléze přistál, oba cestovatelé se už dovedli místním jazykem dorozumět.

Nejdřív byli zavedeni do velkolepého paláce, stojícího na úbočí kopce nad městem, který se měl stát jejich rezidencí. Jakmile si chvíli odpočali, poslal pro ně král kočár se zápřeží šesti netvorů, jaké oba konstruktory ještě jaktěživ neviděli. Speciální ohnivzdorné náhubky s filtry pohlcovaly oheň a dým, které obludy chrlily z tlamy; křídla měly přistřižená, aby nemohly uletět, dlouhé a zakroucené nohy kryl pancéřový obal; pouze ostré drápy sedmi tlap každého zvířete drásaly dlažbu. Spřežení hlasitě zavylo, když uviděli konstruktory vycházet z paláce, dštilo oheň a síru a chtělo je napadnout, ale vozatajové v asbestových oblecích, královští honci s motorovou stříkačkou se na vzteklé netvory vrhli a mlátili je pažbami laserů a maserů. Když je zkontrolovali, Trurl a Klapacius mlčky nasedli do elegantního kočáru, který se dal střelbitě do pohybu a letěl doslova jako drak.

"Poslyš," zašeptal Trurl Klapaciusovi do ucha, zatímco se řítili kupředu jako vichřice, neznajíce žádné překážky, a za sebou nechávali jen silný puch, "mám takový dojem, že s tímhle králem nebude lehká práce. Jestli má takové divoké oře, chápeš..."

Rozšafný Klapacius však mlčel. Za okny kočáru se míhala průčelí domů vykládaná diamanty, safíry a stříbrem, zatímco draci hřmotně pádili a ryčeli, vozkové láteřili a křičeli. Posléze se vynořila padací mříž obrovských hradních vrat, která se v tu chvíli rozevřela a povoz vjel na nádvoří, kde tak ostře zatočil, že všechny květiny na záhonech se svařily horkem. Potom kočár zastavil před jako noc černým průčelím zámku na pozadí blankytného nebe. Z lasturových trubek zazněly ponuré fanfáry a Trurl a Klapacius, ještě celí vyjevení nad velkolepým schodištěm a kamennými kolosy, hlídajícími hlavní bránu z obou stran, vešli do prostorných zámeckých komnat za doprovodu čestné stráže v zářivě se lesknoucí zbroji.

Král Kruťák je očekával v rozlehlé síni, která vypadala jako ze stříbra vytepaná ohromná zvířecí lebka. Tam, kde se nachází otvor lebeční pro spojení s krkem, zela černá studna a za ní stál trůn, na němž se jako plamenné meče křížily dva prameny světla, která vysokými okny v očních důlcích stříbrné lebky vnikaly dovnitř; speciálně upravená skla pohlcovala některé barvy, takže koldokola všechno nabývalo ohnivého odstínu. Konstruktory hned Kruťáka uviděli - protože se jich nemohl dočkat, nesesedl na trůně, ale dunivými kroky netrpělivě přecházel po stříbrné podlaze prostranného sálu, a když k nim promluvil, zdůraznil občas svá slova prudkým mávnutím ruky, až vzduch zasvištěl.

"Vítám vás, konstruktory!" pravil a zabodl zrak do jejich tváří. "Jak jste zajisté již zvěděli od urozeného pána Protozora, mého lovčího, je mým přáním, abyste mi vytvořili nové a lepší druhy lovné zvěře. Vězte, že nebažím potýkat se s nějakou ocelovou horou, která se s pomocí stovky pásů plouží po zemi - to je práce pro kanonýry, ale ne pro mne. Můj protivník musí být silný a lýtý, současně i hbitý a svižný, ale především lstivý a prohnáný, abych svůj lovecký um plně uplatnil. Musí to být zvíře kromobyčejně chytré, aby dovedlo mást stopy a kličkovat, nebo bděle čekat v skrytu a bleskurychle zaútočit, neboť tak jsem medle ustanovil!"

"Prosím Vaši královskou Milost za prominutí," odvětil Klapacius s úklonou, "ale vyhovíme-li v plném rozsahu přání Vaší Milosti, neuvedeme tím v nebezpečí zdraví a život Vašeho Veličenstva?"

Král propukl v halasný smích. Několik brilantových třásní se utrhlo z lustru a roztříštilo u nohou obou konstruktorů, takže mimoděk sebou polekaně škubli.

"Milí pánové konstruktory, vaše obavy jsou liché," odušil král a v jeho očích zasvítily hněvivé blesky.

"Zjevím vám, že nejste prvními a patrně nebudete ani posledními. Dobře si v hlavy vštěpte, že jsem panovník spravedlivý, ale i přísný a s náročnými požadavky. Množstvíkrát mě hleděli ledajací taškáři, fídrholníci a sykofantové úlisně ošulit, vydávající se za lovecké inženýry, aby napotom ulehčili mé pokladnici a naplnili své vaky zlatem a drahým kamením. Za to mi tu nechali lecjaké lstně vymyšlené hastroše, kteří po první ráně vzali za své. Pravím vám, že to se stalo nejednou, protože jsem učinil gruntovní opatření, abych se těmito případnostem důkladně a najisto vyhnul. A proto už po dvanácte let každý konstruktor, jenž mé přání nesplní, pouze se nadýmá a chvástá, slíbenou odměnu sice obdrží, leč

poté i s ní jest uvržen onamo do té hluboké díry - má ovšem na vybranou a může kořistit z toho, že se stane kořistí. Promiňte tu slovní hříčku. K získání úlovku žádnou zbraň potom nepotřebuji, ctní pánové, postačí mi k tomu holé ruce."

"A bylo takových podvodníků... hodně?" zeptal se Trurl namdlele.

"Hodně? Věru si nepamatuji. Víím toliko jedno, že zatím žádný neučinil zadost mým požadavkům, a strašlivý křik, kterým se při pádu do studně loučí se světem, má kratší trvání, než tomu bývalo dříve; protož soudím, že se jejich pozůstatky navršily na dně propasti. Buďte však dobré mysli, ctní pánové, ujist'uji vás, že se tam najde ještě i pro vás dva místa dost!"

Po jeho zlověstných slovech nastalo mrtvé ticho. Oba přátelé nevolky stočili pohled k tmavému ústí studně. Král se jal znovu přecházet a jeho kročeje duněly, jako kdyby někdo bušil perlíkem do podlahy.

"Když Vaše Milost ráčí dovolit, my jsme ještě... totiž... ještě jsme žádnou smlouvu neuzavřeli," koktal Trurl. "Dovolujeme si požádat o dvě hodiny na rozmyšlenou, abychom mohli vzácná slova Vaší Milosti pečlivě uvážít a rozhodnout se vaši šlechetnou nabídku buď přijmout anebo -"

"Chachá!" vypukl král v hromový smích. "Anebo se vrátit domů, co? Z toho nic nebude, pánové! Přijali jste mou nabídku ve chvíli, když jste vstoupili na palubu Inferandy a tudíž také na půdu mého království! Kdyby každý konstruktor, co sem přicestoval, zase mohl odejít, kdykoli si umane, do skonání věků bych se splnění svých tužeb věru nedočkal! Zůstanete a sestrojíte mi lovnou zvěř. Dávám vám na to dvanáct dní. A teď vám dovolím odejít. Kdybyste zatoužili po nějakém povyražení, stačí říci sloužícím, které jsem vám přidělil - v ničem nebudete mít nedostatek. Za dvanáct dní!"

"Když Vaše královská Milost ráčí dovolit, po rozkoších nebažíme, ale rádi bychom si prohlédli lovecké trofeje Vaší Milosti, které zbyly jako výsledek úsilí našich předchůdců. Bude nám to umožněno?"

"Arciže vám rád vyhovím," odvětil král laskavě a zatleskal tak prudce, že z jeho prstů završely jiskry, které se třpytně odzrcadlily na stříbrné stěně. Při pohybu mohutných královských dlaní se zvedl závan větru, který ještě víc ochladil rozpálené hlavy obou přátel, donedávna tolik bažících po dobrodružství. Šest příslušníků královské gardy v bílém a zlatém stejnokroji doprovodilo Trurla a Klapaciuse do kryté chodby, která se kroutila a vinula jako gigantický kamenný had. Konstruktoři pocítili značnou úlevu, když konečně vyšli do prostorné zahrady, kde na dokonale udržovaných trávnicích byly rozestaveny myslivecké trofeje krále Kruťáka.

Nejdřív uviděli jakéhosi šavlozubého kolosa téměř rozťatého ve dvě, přestože jeho trup chránil silný pancéř. Nadměrně vyvinuté zadní končetiny (zřejmě měly umožnit dlouhé skoky) ležely na trávě vedle ohonu zakončeného střelnou zbraní s poloprázdným zásobníkem. Bylo očividné, že tento tvor nepodlehl strašlivému králi bez boje. Dosvědčoval to i kus žluté látky zachycený na klech pootevřené tlamy. Trurl poznal, že cár pochází z jezdeckých kalhot, jaké nosí královští honci. Hned vedle ležela dračí nestvůra s četnými křídélky sežehnutými ohněm střelby. Její elektrické vnitřnosti se roztavily, vytekly a ztuhly v měděnoporcelánové kalužině. Opodál na široko rozkročených nohách podobných sloupům stál jiný netvor, mezi tesáky v jeho tlamě tiše šelestil mírný vánek. Spatřili kolové vraky s pazoury a pásové vraky s kanóny - roztržkané napadrt', takže jediný šroubek nezůstal celý. Prohlédli si obrněné pásovce s vížkami roztrhanými atomovými zbraněmi, mechanizované stonožky, nyní naprosto k nepotřebě, a jiné strašné stvůry vybavené pomocnými mozky (zničenými žářem) či teleskopickými, výsuvnými nohama (rozlámanými) a spatřili spoustu zlověstně vypadajících věcíček. Měly útočit ve velkých rojích a semknout se potom do obranné koule, ježící se temnými ústími hlavní - leč tento ortel nebyl zřejmě nic platný ani jim, ani jejich tvůrcům. Mlčky, s truchlivým výrazem ve tváři a roztřesenými koleny se Trurl a Klapacius pohybovali mezi těmi troskami, jako kdyby byli na pohřbu, místo aby se těšili nad novými ukázkami vynálezecké dovednosti.

Posléze došli na konec té strašlivé galerie králových vítězství a pak nasedli do kočáru čekajícího u brány pod bílým schodištěm. Dračí spřežení, které s nimi uhánělo ulicemi k jejich rezidenci, jim nenahánělo už tolik hrůzy jako předtím. Jakmile osaměli ve své přepychové nachové a bledězelené komnatě u stolu, který se prohýbal pod množstvím starostlivě připravených vybraných jídel a lahodných nápojů, jal se Trurl Klapaciovi pustě spílat. Tím, že pozvání královského lovcího ukvapeně přijal, přivolal na jejich hlavy neštěstí, klidně mohli zůstat doma a odpočívat na vavřínech. Klapacius mlčel a trpělivě vyčkával, až Trurla přejde hněv. Když uviděl, jak se jeho přítel zhroutil do luxusního, perletí vykládaného křesla a

zabořil hlavu do dlaní, prohlásil:

"Inu, musíme se pustit do práce."

Po těchto slovech vjel do Trurla náhle život a oba konstruktoři začali okamžitě zvažovat nejrůznější možnosti, těžíce ze svých znalostí nejskrytějších arkán kybernetické tvorby. Brzy došli k poznání, že jak ochranné pancéřování, tak i síla netvora, kterého musí zkonstruovat, hrají podřadnou roli; nejzávažnější bude připravit program, doslova d'ábelsky dokonalý algoritmus.

"Musí to být vpravdě pekelná bytost, opravdový satanáš!" řekli si, a třebaže ještě nevěděli, jak a z kterého konce začít, toto konstatování jim náramně zvedlo náladu. A když konečně začali pracovat na projektu zvířete, po němž toužil krutý monarcha, činili to s takovou vervou, že přešla noc a den a ještě jedna noc a jeden den, než práci přerušili, aby usedli k jídlu. Zatímco kolovaly leidenské džbány, oba přátelé si byli již úspěchem natolik jisti, že se na sebe občas uculili nebo významně zamrkali, ovšem tak, aby si toho nevšimli sloužící, protože tušili (a to právem), že jsou královými špehy. Konstruktoři se o své práci ani slůvkem nezmínili, pouze pochvalovali znamenité nápoje a výborné elektrety s iontovou omáčkou, které v nádherných křišťálových mísách donesli ofrakovaní číšníci. Až po hostině, když vyšli na balkón a dívali se na město s bílými věžemi a černými kopulemi uprostřed zeleně, na město zclacené paprsky zapadajícího slunce, teprve potom se Trurl obrátil ke Klapaciovovi a řekl tiše:

"Je ti doufám jasné, že ještě zdaleka nemáme vyhráno."

"Jak mám tvým slovům rozumět?" zeptal se Klapacius tlumeně.

"Celá věc má jen jeden háček. Jestliže král složí naše mechanické zvíře, dá nás nekompromisně vhodit do propasti, které říká studna, protože jsme jeho přání nesplnili. Ovšem v případě, že zvíře se ukáže silnější... Chápeš?"

"Nerozumím. V případě, že se mu naše zvíře nepodaří zdolat?"

"Kdepak. V případě, že naše zvíře krále přemůže, milý kolego. A jeho nástupce nám to asi sotva promine."

"Myslíš, že nás bude volat k odpovědnosti? Nástupci trůnu obvykle bývají rádi, když mohou na něj dosednout."

"To je pravda, jenže tím nástupcem bude králův syn. Jestliže nás potrestá, protože to považuje za svou synovskou povinnost, anebo protože to od něj královský dvůr očekává, pak je to z našeho hlediska prašť jako uhod'. Co ty na to?"

"To mě nenapadlo," zachmuřil se Klapacius. Zamyslel se a odušil: "Věru moc příjemné vyhlídky to nejsou. Ať to dopadne tak či onak, vezíme v tom až po uši... Máš nějakou představu, jak z toho ven?"

"Třeba bychom mohli zkonstruovat zvíře multimortální, s více životy. Znamená to, že když je král složí, zvíře klesne, ale vzápětí vstane z mrtvých. A znovu je král začne pronásledovat, až je dostihne a tak kolem dokola, dokud to krále neunaví."

"Bude uštvaný, ale také našťvaný," konstatoval Klapacius suše. "A máš vůbec představu, jak by to zvíře mělo vypadat?"

"To nemám, zatím uvažuji o různých možnostech... Nejjednodušší bude, kdyby zvíře nemělo žádné životně důležité orgány. Král úlovek rozseká na kusy a ty zase okamžitě srostou v jeden celek."

"Jak?"

"Vlivem pole."

"Magnetického pole?"

"Dejme tomu."

"Jak je uvedeš v činnost?"

"To zatím ještě nevím. Snad dálkovým ovládním?" zeptal se Trurl.

"Ne, to je moc riskantní," oponoval Klapacius. "Než král vyjede na lov, třeba nás vsadí do žaláře, nemyslíš? Míním to smrtelně vážně - naši nešťastní předchůdci nebyli včerejší, a vidíš, jaký vzali žalostný konec. Nejednoho z nich jistě napadlo to zkusit s dálkovým ovládním, ale stejně pohořel. Proto nepočítej s tím, že se nám v průběhu boje povede udržovat spojení se zvířetem."

"Mohli bychom samočinné zařízení instalovat na umělou družici," navrhoval Trurl.

"Ty máš ale nápady - aby sis ošpičatil tužku, potřebuješ k tomu mlýnský kámen!" poznamenal Klapacius ironicky "Jak vyrobíš tu svou družici? A jak ji dopravíš na oběžnou dráhu? Můj milý, v naší profesi zatím

ještě neumíme dělat žádné zázraky. Regulační soustavu musíme ukrýt nějak jinak."

"Kde ji ukryješ, když jsme ustavičně pod dohledem, nešťastníče?! Víš dobře, že sloužící z nás oka nespustí, strkají nos do všeho a je zholo vyloučeno, abychom mohli nestřeženě aspoň na chvíli opustit svou rezidenci... A navíc to ovládání bude dost objemné, to nevynesíš ven pod kabátem. Jak je propašuješ? Opravdu si nevím rady."

"To chce klid," konejšil ho rozvázný Klapacius. "Možná že se bez řídicího zařízení nakonec klidně obejdeme."

"Ale našeho netvora musí něco přece ovládat, a pokud jej bude řídit jeho elektrický mozek, král ho rozbije na dřevě, dřív než stačíš říct: Bud' sbohem, ty krásný světe!"

Oba se odmlčeli. Mezitím se kvapem setmělo a dole pod nimi v městě probleskovala nová a nová světla. Trurl řekl po nějaké chvíli:

"Poslyš, mám nápad. Budeme předstírat, že sestrojujeme zvíře, ale místo toho postavíme hvězdolet, kterým uprchneme. Přiděláme mu uši, ohon, tlapy a tuhle nepotřebnou kamufláž pak při startu odhodíme. Myslím, že jsem na to kápl! Utečeme a na krále můžeme dělat dlouhý nos!"

"Pokud mezi služebnictvem je nějaký konstruktér, což považuji za nanejvýš pravděpodobné, vydají nás katu, dřív než se naděješ. Kromě toho já nejsem stavěný na to, abych zbaběle z boje utíkal. Bud' on, anebo my, Trurle, třetí není dáno."

"To je fakt, mezi těmi špehouny bude jistě i nějaký konstrukční inženýr," povzdechl si Trurl. "Ve jménu velké komety, co si jenom počneme? Co bys řekl fotoelektrickému fantómu?"

"Máš na mysli fatu morgánu, nějaký vzdušný přelud, který by král pronásledoval? Děkuji pěkně! Za hodinu za dvě nechá štvance, a jakmile se vrátí, nás oba promění ve fantómy!"

Odmlčeli se, leč po chvíli Trurl opět promluvil:

"Vidím jediné východisko, totiž to, že se naše zvíře zmocní krále, unese ho a bude ho držet v zajetí načež..."

"Dobře ti rozumím, víc vysvětlovat nemusíš. To není věru nápad k zahzení. Žádali bychom výkupné... jak sis jistě povšiml, milý příteli, slavičí klotek zní zde mnohem líbezněji než v Marylandi," přešel Klapacius pohotově na jiné téma, protože v té chvíli přinesli sluhové na balkon lampy se stříbrnými stínítky. "Ovšem, ještě nám zbývá rozlousknout jeden oříšek," pokračoval, když opět osaměli v temnotě rozptýlené slabou září lampy, "za předpokladu, že to zvíře všechno vykoná podle našeho přání, jak budeme vyjednávat se zajatcem, jestliže sami budeme úpět v temném žaláři?"

"Máš pravdu," odpověděl Trurl. "Musíme na nějaké řešení přijít. Algoritmus zvířete - o to v podstatě jde."

"To pochopí i dítě. Bez algoritmu se vůbec nehne z místa. Nezbyvá nic jiného, než začít s experimentem."

Vyhrnuli si rukávy, zasedli ke stolu a začali se simulací - matematickým modelem napodobení chování krále Kruťáka - toho řídil Trurl - a zvířete - které si vzal na starost Klapacius. A na velkých bílých papírových arších pokrytých rovnicemi a rozložených po stole oba soupeři zápolili tak úporně, že co chvíli jeden či druhý zlomil tuhu a musel znovu ořezávat tužku.

Násobné integrály zvířete se kroutily svíjely pod královými polynomickými údery, načež se rozpadaly na nekonečnou řadu neurčitých členů, ale za chvíli se zvíře umocněné na n -tou opět vzpamatovalo; ovšem král mu uštědřoval rány diferenciály a parciálními derivacemi, dokud nezredukoval jeho Fourierovu řadu, načež v nastalé bitevní vřavě se oba protivníci ztratili v houští matematických značek. Konstruktoři si udělali krátkou přestávku, protáhli se, lokli si z leidenského džbánu a s novou vervou zase začali od samého začátku. Tentokrát vyrukovali s celým arzenálem tenzorových matic a kanonicky sdružených veličin i dali se do řešení problému s takovým vznětem, že mnoho nescházelo a papír by se vznítil. Král vyzbrojený krutými koordinátami a výběrovými variačními koeficienty se hnál prudce vpřed, zabloudil v hlubokém hvozdě logaritmů a odmocnin, musel se vrátit tudy, kudy přišel, v Hilbertově prostoru uviděl zvíře a co by pět napočítal, udeřil na ně všemi desíti, takže kleslo o dvě desetinná místa a ztratilo x a dva ypsilon - jenže potom zvíře podlešlo zlomkovou čáru a skrylo se ve fázovém prostoru ortogonálního promítání, kde se interpolací zvětšilo a zarytě zezadu zaútočilo a krále pořádně pochroumalo. To jej nezkrušilo - král si kolem těla obtočil řetězové zlomky, přírůstek funkce přiřadil k aktuálnímu nekonečnu,

načež průsečíkem rozt'al hranaté i kulaté závorky a zvířeti zasadil takový úder, že vpředu mu odsekl logaritmus a vzadu mocnitele. Jenže zvíře poraženo nebylo - bum! bác! - tužky běžaly jako divoké po papíře, kde přibývaly výběrové regresní koeficienty a transcendentní funkce, a když posléze král sražený k zemi nebyl schopen v boji dál pokračovat, konstruktoři vyskočili, křepčili po místnosti a s radostným smíchem trhali na kousky popsané papíry, které se marně snažili rozluštit špehové sedící s dalekohledy na lustru, protože se nevyznali v jemnůstkách vyšší matematiky, a tudíž nemohli pochopit, proč Trurl a Klapacius křičí jeden přes druhého: "Sláva! Zvítězili jsme!"

Bylo už dlouho po půlnoci, když do laboratoře tajné královské policie byla dopravena leidenská amfora, z níž si oba konstruktoři během své práce pilně přihýbali. Technici otevřeli druhé, tajné dno a odtud vyňali miniaturní magnetofon s mikrofonem. Mnoho hodin si ho přehrávali a napjatě a pozorně poslouchali. Když vyšlo slunce, byly jejich obličejové protáhlé, ježto všichni zůstali neosvětleni. Slyšeli kupříkladu toto:

"No tak, je král už připraven?"

"To víš."

"Kde ho máš? Tady? Dobrá. A teď jedem - drž nohy při sobě! Říkám ti, abys držel nohy při sobě! Ne svoje, ty kanimůro - královny nohy! Už je to? Tak šup, najdi honem derivaci! Co vyšlo?"

"Pí."

"A zvíře?"

"Pod odmocninou. Ale koukej, král to přestál, vidíš?"

"Přestál, říkáš? Vyintegruj obě strany, děl dvěma, několik imaginárních čísel přidej - dobrá! Změň znamínko a proved' substituci - pro pět ran do čepice, Trurle, copak to provádíš? U zvířete ne, u krále, trumbero! Ano, takhle to je správně. A teď proved' aproximaci dané funkce a dosad' do druhé rovnice. Máš to?"

"Mám, ano mám, můj drahý Klapacie! A teď se na toho našeho krále podívej!"

Nato se oba rozesmáli na celé kolo.

Onoho dopoledne, kdy všichni policejní odborníci a hodnostáři sotva stáli na nohou po bezesné noci a koukali jako sůvy z nudlí, konstruktoři požádali o dodání křemíku, vanadu, oceli, mědi, platiny, křišťálu, titanu, ceru, germania a většiny ostatních prvků, z nichž je složený vesmír, dále o stroje a kvalifikované techniky a špehy, neboť troufalost obou přátel se vystupňovala natolik, že se odvážili napsat do trojmo vyhotovené žádanky: "Současné žádáme o dodání agentů všelijakého zrna a velikosti podle uvážení p. t. příslušných úředních míst." Nazítří si objednali piliny, velký závěs z červeného sametu s ohromným střapcem na každém rohu a sadu skleněných zvonečků, jejichž rozměry precizně specifikovali. Když král slyšel o těchto požadavcích, zlobně se zamračil, ale nařídil v plné míře vyhovět přání konstruktorů, neboť dal své královské slovo. Proto oba konstruktoři všechno, co požadovali, také obdrželi.

Chtěli věci opravdu podivné a neslýchané. Kupříkladu pod číslem 48999/11 K/T je v policejním archivu uložena kopie žádanky na tři krejčovské manekýny, jakož i na šest policejních uniforem s opasky, pobočními zbraněmi, klobouky s chocholy a pouty a dále na poslední tři ročníky časopisu Patriotický policista s obsahem všech čísel: v rubrice "Poznámky" se konstruktoři zavázali všechny požadované položky do čtyřiaadvaceti hodin po jejich dodání nepoškozené vrátit. V jiném tajném oddělení policejních archivů se nachází kopie Klapaciova dopisu, v němž požaduje okamžité dodání ad 1. figuríny ministra pošt a telegrafů v životní velikosti vystrojené v slavnostní uniformě a ad 2. lehké dvojkolky natřené nazeleno s povoznickou lampou upevněnou na levém boku a s ozdobným bledě modrým nápisem Napněte mozek vzadu. Když to četl šéf tajné policie, přeskočila mu v hlavě kolečka a musel být chvatně odeslán na odpočinek. Po dalších třech dnech oba konstruktoři poslali objednávku na sud růžového ricínového oleje - a poté žádné další žádanky nepřišly. Pilně pracovali v suterénu své rezidence, odkud se rozléhal jejich zpěv doprovázející ustavičný tlukot kladiv, po soumraku se rozsvěcovala zamřížovaná okna suterénu modrými blesky, v nichž stromy na zahradě nabývaly bizarní tvary. V silném světle obloukových výbojů kutili Trurl a Klapacius se svými pomocníky něco hned zde, hned onde, a když občas pozvedli hlavu, uviděli jak sloužící s tvářemi přitisknutými i okenním tabulím, jakoby ze zvědavosti fotografují každý jejich pohyb. Jedné noci, kdy se vyčerpaní konstruktoři konečně odebrali na lože, byly součástí aparatury, kterou oba přátelé sestrojovali, tajným expresním balónem rychle dopraveny do

královských laboratoří. Osmnáct nejvěhlasnějších kybernetiků země - předtím složili zvláštní korunní přísahu - se rozechvěle jalo stroj montovat. Pojednou jim pod rukama vyklouzla šedivá cínová myška, která z pyštíku vypouštěla mýdlové bubliny a zpod ocásku jí padal na stůl bílý křídový prach, až vytvořil kaligrafický nápis Už nás opravdu nemáte rádi? V letopisech království nebylo zaznamenáno, že by se šéfové tajné policie střídali tak rychle jako nyní. Uniformy, figurína, zelená dvoukolka jakož i piliny, které konstruktoři vrátili na minutu přesně, byly pečlivě a důkladně prozkoumány elektronovými mikroskopy. Kromě miniaturního lístečku v pilinách s nápisem Nic než piliny nebylo zjištěno nic neobvyklého. Poté byly stejně bezvýsledně zevrubně probádány jednotlivé atomy uniforem a trojkolky. Posléze nadešel den, kdy dílo bylo dovršeno. Před hlavní bránu rezidence předjelo obrovské vozidlo podobné gigantické ledničky na třech stech kolech. Trurl s Klapaciusem vynesli bránou úplně prázdný závěs - ten s těmi střapci a zvonečky - a po komisionálním otevření hermetických dveří jej uprostřed vozidla rozložili na podlaze, potom vešli dovnitř, zavřeli za sebou a chvíli tam něco kutili. Posléze vyšli ven a nosili ze suterénu velké plechovky plné chemikálií rozemletých na jemný šedivý, stříbrný, bílý, žlutý a zelený prášek; ten nasypali pod okraje závěsu, načež zase vyšli na světlo denní, nařídili, aby dveře byly důkladně uzavřeny a uzamčeny, koukli se na hodinky a odpočítali čtrnáct a půl sekundy. V tu chvíli se k velikému údivu kolemstojících ozval cinkot skleněných zvonečků. Vozidlo totiž stálo na místě, dveře skříňové karoserie byly hermeticky uzavřeny a dovnitř nemohl proniknout ani vánek. Konstruktoři na sebe pohlédli, načež pravili:

"Hotovo! Můžete si to odvézt."

Zbytek dne strávili na balkóně, pouštějíce do vzduchu mýdlové bubliny. Navečer je navštívil královský lovcí Protozor, týž co je vylákal na tuto planetu: choval se zdvořile, ale nesmlouvavě. Zatímco na schodech čekala stráž, on oběma přátelům oznámil, že ho okamžitě musí doprovodit na předem určené místo. Svě věci včetně oděvu museli zanechat v rezidenci - dostali otrhané haleny a záplatované kalhoty, a pak byli vsazeni do želez. Strážní i přítomní policejní důstojníci byli překvapeni, když viděli, že oba konstruktoři zachovali rozvahu a klid a nedomáhali se spravedlnosti ani se neroztřáslí strachem. Když kovář přidělával Trurlovi pouta, delikvent se zachichtal a poznamenal, že je lechtivý. Sotvaže oba konstruktoři byli uvrženi do temného žaláře, z kamenného sklepení se začal rozléhat veselý popěvek o "Paličatém programátoru".

Mocný král Kruťák zatím vyjel na loveckém voze ze sídelního města. Byl provázený svou družinou a za ním se táhl dlouhý průvod jezdců a strojů - kromě konvenčních katapultů a kanónů byly mezi nimi laserová děla, vrhače antihmoty a dehtometry, které uvedou do stavu nehybnosti všeliké kráčející, plovoucí, letící či jinak se pohybující objekty.

Velkolepý lovecký průvod se ubíral ke královské oboře v pyšném očekávání a s bujarou náladou.

Vůbec nikoho nenapadlo, aby si vzpomněl na dva konstruktory úpící v žaláři; leda snad někdo uštěpačně poznamenal, že ti dva hlupáci mají to, oč si koledovali.

Jakmile stříbrné trumpety na věžích loviště ohlásily příjezd Jeho Královské Milosti, z protisměru se přiblížilo ohromné vozidlo-chladnička, speciální spínače zadní dveře uvolnily a otevřely. Chvíli se zdálo, že zevnitř zeje černé ústí polního děla zamířené k obloze. Vzápětí se zaburácením se vyvalil žlutý dým a cosi prolétlo vzduchem - z mlhavých, rozmazaných kontur se nedalo rozpoznat, zda to je nějaké zvíře nebo něco jiného. O sto kroků dál tajemný tvor bezhlesně dosedl; v nastalém tichu zněl kuriózně cinkot skleněných rolničků, když závěs, který ho halil, sklouzl na zem, a tam zůstal ležet jako rozšlápnutá malina. Tvor sice měl neurčité obrysy, ale každý si jej aspoň mohl prohlédnout - vypadal jako větší protáhlý pahorek, zbarvením se od svého okolí téměř nelišil a zdálo se, že mu suché bodláčí pokrývá hřbet. Nespouštějíce oči ze zvířete, královští honci vypustili smečku automatických psů - kybernardýnů, kybernobrákýtů a kybernosetrů -, kteří se s tlamami nedočkavě rozevřenými řítily na ležící zvíře. To se ani nepohnulo, nevycenilo zuby ani z nozder nevychrlilo oheň, avšak jeho oči zaplály oslnivě jako slunce a v okamžiku polovina smečky lehla popelem.

"Herež, má vůčihledně laserové oči!" zvolal král. "Podejte mi mou věrnou protisvětelnou zbroj, přilbu i tem pancíř!" Jeho družina neprodleně přiodělala krále do krúně ze superoceli. Udatný panovník vyrazil na svém neohroženém kybernetickém oři, a jakmile se přiblížil, jeho ostrý meč zasvítl a na písek padla utáta hlava zvířete. Přestože družina jásavým voláním pozdravila jeho triumf, král se převelice rozhněval

nad tím, že zvítězil tak hravě, a zapřísáhl se, že oba bídáci, kteří mu způsobili toto rozčarování, budou podrobeni zvlášť kruté tortuře. Jenomže zvíře zacukalo a hned na něm vyrostla druhá hlava; rozevřelo své nové oči a z nich vyšlehl oslepující blesk - neškodně sjel po králově brnění. "Zjevně ti dva taškáři přece jenom nejsou padlí na hlavu," pomyslel si král, "i když katovi neujdou." Načež bodl svého oře a znovu na zvíře zaútočil.

Tentokrát mířil na hřbet a zdálo se, že se mu zvíře k ráně samo nabízí. Třpytná čepel zasvištěla vzduchem a trup roztátý vedví se slabě zachvěl. Však co to? - král přitáhl levicí otěž a znovu se podíval - zvíře se nerozdvojilo, ale zdvojilo! Viděl dva blížence k nerozeznání, poněkud menší než bylo původní zvíře a mezi nimi skotačilo mládě - hlavě, co před chvílí usekl, vyrostly nohy a ocas a nyní na písku metalo kozelce. "A co teďky?" přemítal král. "Mám to rozsekat na kaši nebo na plátky? U všech rasů a katů, toť věru subtilní lov!" rozpálen hněvem, vrhl se na zvířata a vši silou se oháněl šansourem, ťal a sekal tak dlouho, až těch zvířat byl celý houf; ten se pojednou spojil dohromady a ajta! stálo tu původní zvíře v nezměněné podobě.

"Bodejž, nevalně se mi to zalíbilo," přemítal král. "Důkladně a najisto as má nějaký stabilizační mechanismus. Tenhle fortel už zkoušel - jak se jenom jmenoval? - ha, Pumpington, kterého jsem za to vlastnoručně ve dví roztál mečem... nic naplat, použijeme antihmotová děla..."

Přikázal přivést dělo ráže šesti lktů, sám je nabil, zamířil, potom škubl za šňůru a tetelivě se třpytící střela tiše vylétla z hlavně, aby se zvířetem definitivně skoncovala a roztrhala je na cimprcampr. Ale nestalo se nic - snad jím střela proletěla, to ovšem nikdo nepostřehl. Zvíře se totiž příkrčilo, vysunulo levou tlapu s dlouhými srstnatými prsty - a ukázalo královi fík!

"Největší kalibr sem!" zařval král a tvářil se, jako kdyby nic nezpozoroval. Dvě stě poddaných přivléklo ohromné dělo, král je zamířil a chystal se vypálit - leč v té chvíli zvíře skočilo. Král pozvedl meč k obraně, ale zvíře se ztratilo jakoby kouzlem. Všichni ti, kdož byli svědky podivného jevu, později prohlašovali, že je patrně šálil zrak a posedl je fantas. Ve vzduchu se šedivé tělo bleskurychle proměnilo na tři uniformované policisty, kteří se připravili ke služebnímu výkonu ještě za letu. První policista vytáhl z kapsy pouta, druhý si jednou rukou přidržoval klobouk s chocholem, aby jej nevzal vítr, a druhou vytáhl z náprsní kapsy zatykač, zatímco třetí, zřejmě nováček, se pod nimi roztáhl na zemi jak dlouhý tak široký, aby umožnil svým druhům měkké přistání. Vzápětí se zvedl a smetl si z uniformy prach, zatímco první policista ohromnému králi nasazoval pouta, vyrazil mu druhý z ruky meč. Nato v kalupu odpochoďovali pryč odtud s chabě protestujícím monarchou. Celý králův lovecký průvod zůstal stát několik sekund na místě jako přibitý, potom divoce vykřikl a dal se do pronásledování. Bujní kybernetičtí komoni se opěšalým uprchlíkům již již přiblížili na dosah, z pochev vyjely meče připravené k ráně, když se třetí policista sklonil a zakroutil knoflíkem uniformy. Tu se jeho ruce změnily v oji, nohy se svinuly v kola, v nichž už kmitají loukotě, zatímco na jeho zádech, nyní na kozlíku zelené dvoukolky, sedí policisté a dlouhým bičem popohánějí krále v chomoutu, který máchá rukama, aby svou korunovanou hlavu ochránil před šlehy, a pádí jako šílený. Zakrátko se pronásledovatelé znovu přiblížili. Tu policisté skočili královi na hřbet a jeden z nich, rychleji, než se to dá popsat, sklouzl po oji dozadu, zadul, zafoukal a proměnil se ve vířivý vítr, v smršťový trychtýř a jako by dvoukolce narostla křídla, uháněla o sto šest přes hory a doly, až nakonec se úplně ztratila z dohledu. Za ní zůstal jen oblak prachu. Královo komonstvo se rozdělilo na menší skupiny, které horečně hledaly stopy s pomocí Geigerových počítaců a honičích psů. Záhy se s motykami a rýči, lany a provazovými žebříky přihnala zvláštní vyprošťovací četa, neboť telegrafista z pozorovacího balónu odeslal šifrovanou depeši, že král se propadl do země. Několik policejních pluků pročešávalo krajinu - každý keř, každá travička byly prohlédnuty, stromy prosvěcovány přenosnými rentgeny a vykopalo se mnoho jam, z nichž byly odebrány vzorky pro laboratorní analýzu. Králova kybernetického oře předvolal k výsledku sám generální prokurátor. Obloha se zatměla bezpočtem balónů, z nichž seskočily padákové jednotky vybavené vysavači a síty, aby prosívaly a vytřídily písek v královské oboře. Posléze byl vydán rozkaz, aby všechny osoby, oblečené v policejní uniformě, byly zadrženy, neboť jedna polovina policistů druhou zatkla - a obráceně. Když se tma rozestřela nad krajem, sklíčení a zdrcení honci a vojáci se vraceli do města s Jobovou zvěstí, že po monarchovi není ani vidu ani slechu.

Za svitu pochodní byli uprostřed noci přivedeni v okovech oba konstruktoři před nejvyššího purkrabího

a strážce královské pečeti, který zahřimal:

"Ježto bylo shledáno, že jste piklili proti koruně, usilující povznést ruku proti našemu nejmilostivějšímu králi a pánu, Jeho Veličenstvu Kruťákovi, budete vbíti zaživa na kůl, poté rozčtvrceni, těla vaše rozsekána a upálena na hranici, načež váš popel bude zvláštním rozprašovacím dezintegrátorem rozmetán na všechny čtyři světové strany k paměti a věčné výstraze všem rádoby královrahům. To jsme našli a apelací proti ortelu nedopouštíme, amen."

"Nemůžete chvíli posečkat?" zeptal se Trurl. "Čekáme na spěšného posla."

"Jakého posla, ty šelmo zločinná a mordýři bezectný?"

Sotvaže nejvyšší purkrabí tato slova dořekl, otevřely se dveře síně, protože strážce neměly právo zkříženými halapartnami bránit vstup ministrovi pošt a telegrafů. Vysoký hodnostář, na jehož slavnostní uniformě cinkaly metály a blyštěly se řády, přistoupil ke kancléři a z diamanty zdobené torby, visící po jeho boku, vytáhl dopis a předal jej purkrabímu, řka: "Nejsem z masa a kostí, přicházím však od Jeho Milosti," načež se rozpadl v prach. Kancléř nemohl uvěřit vlastním očím, ale hned poznal otisk prstenu Jeho Veličenstva na červené pečetě. Vytáhl dopis v němž stálo, že se král cítí býti nucen vyjednávat s nepřítelem, ježto konstruktory použili algoritmických a matematických fortelů, aby se zmocnili jeho vznešené osoby, a nyní kladou podmínky, které kancléř musí vyslechnout a na ně beze zbytku přistoupit, přejde-li si spatřit svého panovníka ještě živého. "My, král Kruťák, jsme tento list podepsali a přiložili svou pečeť v sluji na neznámém místě, kde nás pseudopolicejní zvíře personifikované ve třech uniformách drží v zajetí...", končil list.

Nastal velký halas a taras, jeden druhého překřikoval a ptal se, jak zní podmínky a co to všechno vůbec znamená. Na to všechno měl Trurl jedinou odpověď: "Nejdřív nás zbavte okovů."

Byli přivoláni kováři, a když sundali pouta a řetězy, Trurl prohlásil:

"Máme hlad, jsme špinaví a chceme se vykoupat ve vonné koupeli. Potom zasedneme k hodokvasu a jako desert chceme shlédnout balet! Teprve potom budeme jednat!"

Samosebou, že dvořané byli navztekáni a zlobili se jako krocani, ale nemohli jinak než oběma konstruktorem ve všem vyhovět. Teprve za úsvitu se vrátili Trurl a Klapacius ze své rezidence obcerstvení a navoněni, elegantně oděni, hověli si na přenosných krytých židlích, nesených lokaji, co je předtím špehovali. Poté zasedli k zelenému stolu a uvedli své požadavky - samosebou, neříkali je z hlavy, aby nedejbože na něco nezapomněli - hezky sesumírované v notýsku, který měli celý ten čas schovaný za záclonou ve své komnatě. Předčítali tyto artikule:

Primo. Obdrží prvotřídní kosmický koráb nejnovějšího typu, který je dopraví domů.

Secundo. Do řečeného korábu se naloží tento náklad: čtyři centýře briliantů, čtyřicet centýřů dukátů, item po osmi centýřích platiny, paladia a jiných drahých kovů, jakož i předmětů, které si signatáři této smlouvy v královském paláci vyberou na upomínku.

Tertio. Dokud nebude koráb do posledního šroubku pohromadě, to jest v bezvadném letovém stavu, plně naložený a připravený ke startu včetně přistavených schůdků pokrytých červeným kobercem, podušek s řády, zpívajícího dětského sboru doprovázeného velikým filharmonickým orchestrem oděným do gala a rozjásaným davem - do této chvíle nikdo krále nespátí.

Quarto. Jako oficiální vyjádření nehynoucích důků bude do zlatého plechu vyražena děkovná adresa inkrustovaná perletí, určená Vysokoblahorodým nejosvícenějším Excelencím Trurlovi a Klapaciusovi, s podrobným vyličením jejich vítězství, potvrzena kancléřskou, item i velikou královskou pečetí s podpisy notářsky ověřenými. Načež bude zaplombována do dělové hlavně, kterou samojediný, bez cizí pomoci, na palubu korábu na zádech donese velmožný pan královský lovcí Protozor, jenž Jejich Jasnosti konstruktory na tuto planetu přilákal, aby tam mrzkou smrtí sešli ze světa.

Quinque. Řečený Protozor bude jako rukojmí oba konstruktory doprovázet na jejich zpáteční cestě a bude zárukou, že nedojde k žádnému obojetnému jednání, pronásledování a podobně. Na palubě korábu mu bude k přebývání vykázána klec čtyři stěevíce vysoká, tři stěevíce zděli a tolikéž zšíři, s dvířky na krmení, vystlaná pilinami, a to stejnými, které ráčili žádat Jejich Excellence konstruktory, když chtěli vyhovět pošetile králově choutce. Řečené piliny jsou v policejním archivu, kam je dopravil balón bez poznávacího čísla.

Sexto. Nejosvícenější Excellence konstruktory si nepřejí ani nepožadují, aby je přišel král odprosit,

protože je hluboko pod jejich úrovní a nedosahuje jim ani po paty.

Toto bylo gruntovně ustanoveno, sepsáno, oběma stranami podepsáno a pečeti stvrzeno. Dáno v dvojím vyhotovení atd. atd. Za konstruktory: Trurl a Klapacius. Za splnění podmínek se zaručili: Nejvyšší purkrabí, item královský kancléř, item vrchní velitelé pozemní, vodní a balónové tajné policie.

Všichni ministři a vysocí dvorní hodnostáři zesinali, ale co mohli dělat? Nezbylo jim než na všechny podmínky této pěkně ufasované smlouvy přistoupit. Neprodleně se začalo s přípravou kosmické lodi. Konstruktoři pojedli vydatnou snídani, a když přišli na kontrolu, nic jim nevyhovovalo: tu se jim nelíbil materiál, protože nebyl dost kvalitní, onde zas nějaký přitroublý montér odvedl lajdáckou práci, navíc ještě v hlavním salóně nebyla instalovaná laterna magica s pneumatickým tlumičem útvarnosti a kalibrovanými kukačkovými hodinami - a pokud tuzemci nevědí, co je útvarnost, tím hůř pro ně: král, který se zajisté nemůže dočkat chvíle, kdy bude propuštěn na svobodu, nepochybně po svém návratu rázně zatočí se všemi, kdož se jeho pobyt v zajetí snažili prodloužit. Po této poznámce se všem potrefeným rozklepala kolena a s vyděšenými zraky nasadili horečné tempo. Nakonec byl koráb hotový a královští nosiči začali nosit do podpalubí diamanty, pytle perel a zlata tolik, že co chvíli vypadávaly dukáty ven otevřeným průvlakem.

Mezitím ovšem policie tajně pročešávala celou krajinu křížem krážem a všechno zobracela naruby. Trurl a Klapacius se potutelně usmívali a ochotně svým sice bázlivým, ale fascinovaným posluchačům vysvětlili, jak se to všechno zběhlo, jak zavrhovali jeden nápad za druhým, až nakonec sestrojili zvíře za použití docela nových a ještě nikdy dřív nevyzkoušených metod. Protože nevěděli, ani kam ani jak mají umístit řízení a mozek, aby nedošlo k jeho poškození, zamontovali jej všude, takže zvíře mohlo myslet stejně nohou jako ohonem nebo tlamou (zaplněnou zuby moudrosti). To ovšem byl pouze začátek - vlastní problém měl dvě části: psychologickou a algoritmickou. Předně bylo nutno určit, co krále zadrží, polapí - čili nachytá na hruškách. Za tím účelem s pomocí nelineární transmutace vytvořili ze zvířete policejní podmnožinu, protože bránit policistovi ve výkonu služební povinnosti, při zatýkání lege artis, je provinění kosmického dosahu, něco naprosto nepředstavitelného. Tolik o hledisku psychologickém - leda zbývá ještě dodat, že generální poštovník rovněž sloužil k dosažení vytyčeného cíle, ježto úředník nižší hodnostní třídy by byl stráží zadržen, tudíž by nemohl doručit králův list a oba konstruktoři by tedy přišli o hlavu. Umělý ministr měl kromě dopisu v torbě ještě patřičné peněžní prostředky, kdyby bylo zapotřebí strážce podplatit. Předem se počítalo se všemi eventualitami. A pokud jde o algoritmy, bylo pouze zapotřebí najít takový živočišný rod a druh se zobecněnými a sdruženými funkcemi umocněnými několika konstantami vln zločinu, aby vyvolal potřebu policejní podmnožiny. Algoritmus zvířete byl vypracován se zřetelem na všechny jeho postupné proměny. Program sepsali ricínovým olejem na závěs se skleněnými zvonky a díky samoregulačnímu rozpadu na prvky se vtiskl do zvířecího všemozku. Při této příležitosti poznamenáváme, že později oba konstruktoři ve význačném vědeckém časopise ohlásili práci s názvem: "Zvratné eta-beta metafunkce použité k transformaci policejních orgánů v listonoše na oscilujícím poli skleněných zvonků spolu se zelenou dvoukolkou a nalevo umístěnou povoznickou lampou k odvrácení pozornosti, jakož i ricínového oleje záměrně zbarveného na růžovo čili matematicky zdůvodněná obecná teorie koncentrovaného rozduřování." Ze shromážděných dvořanů, vysokých hodnostářů, důstojníků, honců či přítomných, tak těžce zkoušených policistů nechápal nikdo ani slovo z jejich výkladu - jenže co na tom záleželo? Věrní poddaní krále Kruťáka nevěděli, zda mají vůči konstruktorům projevovat zášť, anebo s vyvalenýma očima a otevřenými ústy na ně s obdivem zírat.

Nyní bylo už všechno připraveno ke startu. Aby dodržel smluvní podmínky, Trurl procházel královským palácem a všechno, co se mu zalíbilo a upoutalo jeho zrak, vkládal do velikého pytle. Konečně předjel kočár a oba vítěze odvezl na letiště, kde jim shromážděný dav provolával slávu, zazpíval dětský sbor, krojovaná dívenka udělala pukrle a předala jim nádhernou kytici květů, vysocí hodnostáři přednesli jeden po druhém děkovné projevy, orchestr zahrál tuš, několik příslušnic slabého pohlaví omdlelo - načež nastalo mrtvé ticho. Potom Klapacius vytáhl zub z úst. Nebyl to ovšem normální zub, ale miniaturní vysílač a přijímač. Stiskl drobný spínač a na obzoru se objevuje písečná smršť, která se zvětšuje a víří čím dál rychleji, potom se snáší na prázdné prostranství mezi kosmickým korábem a davem, a prudce se zastaví, takže se písek rozletuje na všechny strany. Všichni zírají vyjeveně a snaží se couvnout o pár

kroků - stojí tu totiž nestvůrné zvíře, oči mu planou jako slunce a dračím ocasem mrská, takže kolkolem lítají jiskry a vypalují dírký na svátečních uniformách dvorních hodnostářů.

"Propust' krále!" nařídil Klapacius. Zvíře však promluvílo normálním lidským hlasem:

"To mě ve snu nenapadne. Teď budu své požadavky klást já."

"Cože? Zbláznilo ses? Musíš nás poslouchat, to máš uloženo ve své maticové paměti!" vykřikl Klapacius rozhněván. Všichni hleděli jako omámení.

"Povídali že mu hráli. Koukej, brachu, nejsem ledaskdo, ale netvor algoritmický, antidemokratický s hyperbolometrickou funkcí a zpětnou vazbou, nechod' na mě s prosbou, mám krále v břiše, dvoukolku taky, je hezky tiše, jaképak fraky, mlč jako pěna, padni na kolena!"

"Já ti dám koleno, ty jedno poleno!" rozhořčil se Klapacius. Ale Trurl se zeptal zvířete:

"Co si vlastně přeješ?"

Potom ustoupil o krok a schoval se za Klapacia. Rovněž vytáhl zub, aby to zvíře nevidělo.

"No, především bych se chtěl oženit -"

Nikdo se nedověděl, koho si zvíře chce vzít, protože Trurl stiskl spínač a zvolal:

"Elce pelce do pekelce, příkon není výkon, rub není líc - rozpadni se v nic!"

Po těchto slovech se neobyčejně komplikovaná elektromagnetická soustava, která držela atomy zvířete pohromadě, pojednou rozpadla - zvíře zamžikalo, zahýbalo ušima, polklo naprázdno, pokoušelo se vzpamatovat, ale marně - zvedl se horký vítr, vzduchem se rozvoněl ozón. Zvíře se rozsypalo jako bábovka z písku, a na písku stál král, zdravý a celý, ale špinavý a neholený, se slzami na krajíčku nad touto pohanou.

"Dostalo se mu důkladně za vyučenou," prohlásil Trurl a nikdo z přítomných vlastně nevěděl, koho vlastně myslí, zda krále nebo zvíře, které se pokusilo o vzpouru - ovšem oba v algoritmu předvídali i tuto eventualitu.

"A nyní, pánové," uzavřel Trurl, "laskavě pomozte panu královskému lovčímu do klece a my zatím nasedneme do korábu..."

Výprava třetí

čili draci

pravděpodobnosti

Trurl s Klapaciusem byli žáky proslulého Kerebrona z Umpapílie, který přednášel obecnou teorii draků plných čtyřicet sedm let na vysoké škole nulity. Je dobře známo, že draci neexistují. Laikovi toto jednoduché konstatování ovšem postačí, nemůže však uspokojit vědce. Vysoká škola nulity se totiž tím, co existuje, vůbec nezabývá: banalita bytí byly tolikrát prokázána, že je zholá zbytečné se dál o tom šířit. Geniální Kerebron se s problémem potýkal metodami analytickými a odhalil tři druhy draků: mytické, chimérické a čistě hypotetické. Všechny, abychom tak řekli, neexistují, leč každý druh neexistuje odlišným způsobem. První dva, odborníky nazývané minus-šarkani a antidraci, mají mnohem méně zajímavé nejsoucno než hypotetiční draci odborně zvaní smoky. Podle drakologického paradoxu, totiž jakmile se dva smoci hypersdruží (což v dračí algebře zhruba odpovídá početnímu úkonu násobení) vznikne minismok o kvantitě 0,6. Odborníci byli rozděleni na dva tábory, které se přely o to, zda tento dílčí drak začíná od hlavy či od ohonu. Trurl a Klapacius mají zásluhu, že prokázali mylnost obou názorů. Uplatnili v tomto odvětví počet pravděpodobnosti jako první a vytvořili statistiku drakoniky, z níž vyplývá, že smok je termodynamicky nemožný pouze ve smyslu probability, podobně jako klekánice, skřítkové, jezinky, divoženky a hejkalové. Z obecné teorie nepravděpodobnosti oba teoretici odvodili koeficienty pro hejkání, jezinkovatost, skřítkování atd. Podle této rovnice je nutno čekat na spontánní manifestaci průměrného draka alespoň šestnáct kvintokvadriliónů heptiliónů let. Jinými slovy, celý problém by zůstal pouhou matematickou kuriozitou, nebýt známého kutilského nadšení konstruktora Trurla. Umanul si totiž, že tu záhadu prozkoumá empiricky. Protože šlo o jev s extrémní hodnotou nepravděpodobnosti, vynalezl zesilovač počtu pravděpodobnosti; začal s experimenty nejprve ve sklepech svého domu a potom na speciálním zkušebním poli, "líhni šarkanů", kterou financovala akademie. Dodnes se bohužel najdou nedouci, kteří o obecné teorii pravděpodobnosti nemají potuchy a ptají se, proč Trurl zpravděpodobnil smoka, ne však šotka či skřítko. Těmto nezasvěcencům stačí prostě říct, že smok je pravděpodobnější než skřítek. Trurl by nepochybně ve svých pokusech se zesilovačem pokračoval,

kdyby ho už první experiment neodradil od dalších - první materializovaný smok se hned chystal k tomu, že si na Trurlovi pochutná. Naštěstí tu byl jeho přítel Klapacius, který zesilovač honem vypnul, načež se drak rozplynul. Řada učenců potom pokusy se smokotronem opakovala, ale protože nezachovali chladnou rozvahu a postrádali zkušenosti, velký počet vylihlých smoků unikl na svobodu, poté když je zle pochroumal. Teprve potom se ukázalo, že ty odporné obludy existují docela jiným způsobem než třeba skříně, stoly či židle - jakmile smoci začnou jednou existovat, vyznačují se v podstatě velice značnou prvděpodobnostmi. Jakmile se na takového smoka uspořádá hon nadto s nadhánkou a lovci se zbraní připravenou k výstřelu se přiblíží k němu na dosah, ucítí pouze typický dračí puch a spatří spálenou mýtinu: sotvaže totiž smok pozná, že je v úzkých, vyklouzne z reálného prostoru do jiné konfigurace. Toto ohyzdné a neobyčejně tupé zvíře je k tomu vedeno čistě instinktem. Omezenci, kteří nemohou pochopit, jak se to děje, se nejednou rozezleně domáhají toho, aby se jim taková konfigurace ukázala, nevědí totiž, že elektrony - o jejichž existenci se neodvážejí zapochybovat nikdo, kdo není na hlavu padlý - se také pohybují jediné v konfiguraci a jejich rychlost a poloha jsou pouhými pravděpodobnostními výroky. Zarytý zabeďněnec spíš ovšem uvěří v draky než v elektrony: elektron, přinejmenším jako jedinec, se vás nepokouší schlamstnout k obědu.

Jeden Trurlův kolega, jistý Harboriseus Kyber, první kvantoval draka; odhalil částici nazvanou drakon, kterou kalibrují počítače smoků; navíc také určil koordináty dračího ocasu a málem za to zaplatil životem. Jenže co byly tyto vědecké úspěchy platné prostému lidu obtěžovanému smoky, kteří s rykem deptali pole a lučiny, kouřem a plameny ničili úrodu a natropili spousty škod - a dokonce tu i onde vyžadovali poplatek ve formě panen. Ubohé vesničany ani zbla nezajímalo, že Trurlovi indeterminovaní, a tudíž nevymezení smoci se sice chovají v souladu s teorií, podle níž lze předpovědět zakřivení jejich ohonů, kterými ničí lány obilí a boří stodoly, jenže překračují všechny meze slušnosti. A proto vůbec nepřekvapuje, že veřejnost, místo aby Trurlovy revoluční objevy ocenila, mu je naopak zazlívala. Skupina politováníhodných ignorantů si na proslulého konstruktora jednou počíhala a notně mu nařezala. Ovšem tento výprask neodradil ani jeho, ani jeho přítele Klapacia od dalších výzkumů, které prokázaly, že dračí existence je převážně závislá na jeho náladě a míře nasycení. Jediný možný způsob, jak lze smoka zlikvidovat, je snížit koeficient pravděpodobnosti na nulu nebo na hodnotu zápornou. Bádání si pochopitelně vyžádalo hodně času a námahy, zatímco draci, kteří se zatím pohybovali na svobodě, se rozšířili na četné planety a měsíce a velice je pustošili. A vůbec nejhorší bylo, že se draci dál rozmnožovali. Klapacius měl proto příležitost publikovat výtečnou vědeckou práci s názvem:

"Kovarianční transformace draků v dráčky, neboli zvláštní případ přechodu ze stavů zakázaných zákony fyzikálními v stavy zakázané policejními nařízeními." Jeho článek vzbudil mezi vědci senzaci, neboť všichni měli v živé paměti ono ohromující multipolicejní zvíře, s jehož pomocí se neohrožení konstruktory pomstili králi Kruťákovi za to, že četné jejich kolegy vydal na smrt. Ovšem mnohem menší rozruch vyvolala zpráva, že jistý konstruktor známý pod jménem Basiliscus ze Šarkánie cestuje po galaxii a samotnou svou přítomností zhmoťňuje draky tam, kde je jaktěživo nikdo nespatriť. Když se situace zhoršila do té míry, že katastrofa se zdála neodvratná, ohlásil se Basiliscus u dvora panovníka příslušné říše a po delším handrkování slíbil za přehnaně vysokou odměnu nebezpečné netvory vyhubit. Většinou se mu to podařilo, třebaže nikdo nevěděl, jak to dokázal, neboť pracoval tajně a bez cizí pomoci. Za úspěch drakolýzy se zaručoval pouze statisticky, a když mu jistý monarcha oplatil podobnou mincí, totiž dukáty, které byly dobré pouze statisticky, jal se Basiliscus hanebným způsobem zkoumat pravost kovu, jež přijal jako odměnu - totiž lučavkou královskou. Jednoho slunečního odpoledne se sešel Trurl s Klapaciusem a spolu vedli tuto rozmluvu:

"Slyšels o nějakém Basiliscovi?" zeptal se Trurl.

"Ano, slyšel."

"Co tomu říkáš?"

"Ta historie se mi nezamlouvá."

"Mně taky ne. Co si o tom myslíš?"

"Má patrně zesilovač."

"Zesilovač pravděpodobnosti?"

"Podle všeho. Anebo oscilační stabilizátor."

"Případně paramagnetický generátor draků."

"Chceš snad říct smokotron."

"Ano."

"To je docela možné."

"Jenomže," rozkatil se Trurl, "pak je to podlost! Znamená to, že ty draky si přináší s sebou v potencionálním stavu, s pravděpodobností p blízkou nule. Jakmile se po kraji trochu rozkouká, zvětšuje šance a zvýší potencionální energii až p se téměř rovná jistotě. A nato dojde k virtualizaci, konkretizaci a totálnímu zhmotnění."

"Jasně. A podle všeho z matrice vymaže "s" a dosadí místo toho "a", takže vznikne zuřící drak - smok s amokem."

"Pravda, smok posledlý amokem - sotva si dovedu představit něco horšího."

"A co dál? Myslíš že je potom antidrakonickým retroekt oplasmotronem anuluje, anebo se spokojí tím, že p sníží a s měšci plnými zlatěáků odejde jinam?"

"To se dá těžko říct. Ale i kdyby je pouze znepravděpodobňoval, je to padoušství, protože frakční nulová fluktuace dřív či později povede k izooscilaci, načež celá historie začne nanovo."

"Ovšem mezitím se vypařil jak on, tak i peníze," poznamenal Klapacius.

"Neměli bychom to ohlásit Hlavní správě regulace smoků?"

"Prozatím ještě ne. Koneckonců třeba to dělá jinak, než si představujeme. Nemáme sebemenší důkaz pro naši teorii. K statistické fluktuaci může dojít i bez zesilovače: přece pamatuješ, že dřív matrice ani zesilovače neexistovaly, ale přesto se draci občas vyskytli. Prostě v důsledku náhodné koincidence."

"Máš pravdu...", zamumlal Trurl. "Jenomže... vzápětí po jeho příchodu na planetu se tam pokaždé draci objeví."

"Ovšem. Ale posílat udání na kolegu konstruktora - to se mi přičí. Nic nám ovšem nebrání, abychom zakročili sami."

"Máš pravdu."

"Jsem rád, že jsi se mnou zajedno. Jenomže co konkrétně podnikneme?"

Nato se mezi oběma veleučenými drakology rozpředla vědecká diskuse, z které by každý náhodný posluchač byl celý tumpachový. Slyšel by nic neříkající slova a termíny jako "velké drakonické soubory", "diskontinuální ortodrakonality", "draco probabilisticus", "smok ve stavu zrodu", vysokofrekvenční binomická expanze šarkanů", "prostá baziliščí dominance", "anihilace smoků v rámci drastickodrakostochastické fragmentace" a tak podobně.

Po tomto pronikavém rozboru záhadného jevu se oba konstruktoři připravili na svou třetí výpravu neobyčejně pečlivě. Neopomenuli ani vybavit svůj hvězdolet řadou velice složitých aparatur.

Kromě jiného vzali na palubu difuzátor a speciální kanón na vypalování antihlavic. Když cestou postupně přistáli nejdřív na Enice, potom na Benice a konečně na Cerulei, pochopili, že se jim nepodaří celou zamořenou oblast včas zkontrolovat, ani kdyby se roztrhali na kusy. Bylo tedy nezbytné, aby se rozdělili - což se také po krátké pracovní poradě stalo -, načež každý z nich zamířil jinam.

Klapacius delší čas pracoval na Prestopondii pro císaře Divoslava Maxmiliána, který mu nabídl ruku své dcery, pokud zbaví jeho zemi šeredných oblud. Smoci nejvyššího stupně pravděpodobnosti byli všude, dokonce se snášeli i do ulic sídelního města a virtuálními draky se to jen hemžilo. Naivní lidé, postrádající vyšší vzdělání, se snad vytasí s námitkou, že virtuální drak existuje pouze jako možnost, čili jej nelze upozorovat, a také neprojevuje sebemenší zájem o to, aby se zviditelnil; jenomže

Kyberova-Trurlova-Klapaciusova-Mihulova kalkulace dovodila, že smok z konfigurace do trojrozměrného prostoru přechází stejně snadno jako dítě, když z domu vyjde na ulici. Tudíž se můžete kdykoliv setkat se smokem či dokonce se supersmokem ve svém bytě nebo ve sklepě či na půdě, jsou-li k tomu příznivé podmínky, tj. při patřičném vzrůstu pravděpodobnosti p.

Místo aby se vydal na hon draků, což by bylo počínání korunované hubeným výsledkem ne-li neúspěchem, Klapacius, jako přesvědčený teoretik šel na celý problém metodicky - na náměstích a promenádách, v sálech a stodolách rozmístil probabilistické smokoreduktory a zanedlouho se netvořili začali vyskytovat opravdu už jen pořádku. Místo princezny přijal radši honorář, čestný diplom s děkovnou adresou dostal ještě nádavkem, načež odstartoval, aby se setkal se svým přítelem. Cestou si

povšiml planety, na níž na něho někdo zoufale mával. Klapacius přistál, protože se domníval, že to snad bude Trurl, který se dostal do nesnází. Jenomže to pouze gestikulovali obyvatelé Tartoflie, poddaní krále Pestrce. Žili v zajetí primitivních pověr - jejich náboženská víra, pneumatologická drakolatrie hlásala, že draci jsou trestem božím za hříchy a zmocňují se všech nečistých duší.

Klapacius si velice brzy uvědomil, že diskusemi s královskými drakology by zbytečně mařil čas - omezovali se totiž především na vykuřování postižených míst kadidlem a rozdáváním relikvií - proto se soustředil na průzkum terénu. Zjistil, že na planetě se vyskytuje pouze jediný drak, ale zato patří k nejobávanějšímu rodu Echidnae. Nabídl králi své služby, jenže vladař se vyjádřil velice mlhavě, takže konstruktor z jeho odpovědi nebyl moudrý. Monarchu zřejmě ovlivnila nesmyslná doktrína, která vykládala vznik draků způsobem nadpřirozeným. Když si Klapacius pečlivě pročetl místní tisk, dověděl se, že Echidna, která terorizovala planetu, je považována jednak za jediného tvora, jednak za mnohonásobné zvíře, vyskytující se na několika místech současně. Chvilí si nad tím lámal hlavu, i když se moc nedivil, ježto lokalizace těchto ohybných oblud podléhá takzvaným smokonómáliím, takže jisté jevy, zejména rozptýlené, jsou prostorově "rozmazané", což v podstatě ovšem není nic jiného než akcelerace izotopického spinu asynchronního kvantového momentu. Stejně jako když se z vody vynořuje ruka, na níž je vidět pět prstů, zdánlivě na sobě nezávislých, tak i draci, když opouštějí v konfiguraci svá doupatka a objevují se v třírozměrném prostoru, vypadají mnohonásobně, třebaže ve skutečnosti jde o jedince. Na konci své druhé audience se Klapacius krále zeptal, zda jeho planetu náhodou nenavštívil Trurl, a uvedl jeho podrobný popis. Užasl, když se dověděl, že jeho přítel opravdu království nedávno navštívil, slíbil, že Echidnu vyžene, načež si vybral zálohu a odebral se do blízkých hor, kde byl drak nejčastěji spatřen. Když se nazítří vrátil, požádal o zbytek honoráře a čtyřiaadvacet dračích zubů předložil jako doklad svého triumfu. Došlo ovšem k nějakému nedorozumění; zbytek odměny měl být zaplacen, teprve až celá záležitost bude zevrubně objasněna. Trurl se rozzuřil a hlasitě pronesl povícero neuctivých poznámek, které neměly věru daleko k urážce nedotknutelného královského majestátu, načež vyběhl z paláce a odešel neznámo kam. Od té doby po něm nebylo ani vidu ani slechu. Pak se Echidna objevila znovu a usedlosti a zahrady pustošila až běda.

Klapaciusovi celá ta historie připadala nějaká divná, ale neměl důvodu královým slovům nevěřit. Proto své účinné přístroje na potírání draků zabalil do tlumoku a zamířil k pohoří, jehož zasněžené vrcholky se majestátně tyčily na východ od sídelního města.

Zanedlouho na balvanech spatřil dračí šlépěje, ale i kdyby je nezpozoroval, charakteristický sirný zápach mu nemohl ujít. Neohroženě kráčel kupředu se zbraní zavěšenou přes rameno a z počítače draků nespouštěl oči. Ručička nějakou dobu stála na nule, potom se několikrát zachvěla, a zvolna, jakoby musela přemáhat jakýsi neviditelný odpor, se blížila k jedničce. Nebylo vůbec pochybností, že někde nablízku je Echidna. Klapaciusovi nešlo do hlavy, jak je možné, že jeho osvědčený společník a proslulý teoretik Trurl se mohl splést ve výpočtech, takže se mu nepodařilo draka vymýtit nadobro. Bylo mu rovněž nepochopitelné, že se Trurl vrátil do královského paláce a požadoval vyplacení odměny za práci, kterou nevykonal.

Potom Klapacius narazil na houf tuzemců. Bylo na nich vidět, že jsou celí vystrašení, neboť se neustále rozhlíželi na všechny strany a drželi se pohromadě. Na hlavách a na zádech měli naložený těžký náklad a stoupali do vrchu husím pochodem. Klapacius přistoupil k prvnímu z nich a optal se, co tu pohledávají. "Vzácný pane," odpověděl tázaný, opásaný omšelou šerpou nižšího královského úředníka, "smokovi neseme kontribuci."

"Kontribuci? Ano, rozumím. A co, medle?"

"Zlato, drahé kamení, parfémy cizokrajné a jiné vzácné zboží, jak si smok přál."

Klapacius nevěřil vlastním ušima. Kdo kdy slyšel, aby se drak zajímal o voňavky, které stejně nemohou zakrýt jeho ohavný puch, natož co si počne se zlatáky, když nepotřebuje peníze?

"A kázal, abyste mu přivedli sličné panny, dobrý muži?" ptal se Klapacius zvědavě.

"Panny? Nikoli, drahocenný pane. Sice jsme dřív přiváděli panny po tuctech - jenomže pak se tady objevil jeden cizí pán, cizozemec, který po horách s různými divnými instrumenty chodil sám samotinký a..." Dobrák se zarazil a bázně se zahleděl na přístroje a zbraně, kterými byl Klapacius obtížen. Nejvíce se zajímal o počítač smoků, který po celou tu dobu tiše tikal - červená ručička se zvolna pohybovala sem

a tam po velikém bílém číselníku.

"Hoho, zrovínka něco takového měl, jako má Vaše Výsost," řekl třaslavým hlasem. "Kterat'..."

"To jsem sehnal z výprodeje," odvětil Klapacius, aby rozptýlil podezření. "Rcete mi, lidé dobří, kam se poděl onen cizozemec?"

"Ptáte se, kam se poděl? Nevíme, vzácný pane. Ale před dvěma nedělemi - pravdu-li dím, kmocháčku Barbarone?"

"Ano, vpravdě tak jest. Dvě neděle to budou, ne-li takorůzka čtyři."

"Ba, arcit', Vaše Milosti, ten cizozemec přišel k nám, popil a pojedl, řád svůj štědře zaplatil, po zdraví se poptal, hospodyně hlasitě chválu vzdával, potom aparatury své rozložil a na ciferníku, jaký je u hodin, nějaká numera obhlížel, načež hbitěji než písař soudní do malého registříku, do takové červené knížečky sobě něco zapisoval. Načež tudle medle jakýs inštrument vyndal, takový tem-, temper - nedovedu toho vypovědět - kmocháčku!"

"Termometr, rychtáři?"

"Bodejž tak - ten termometr vyndal a řka, že na smoky jest, tamo i onamo jej postrčil a ním mýkal, potom zase, jemnostpane, něco do knížečky psal, načež všechny inštrumenty do kapsáře uložil, rozloučil se s námi a odešel. Víc jsme ho nespátřili. Té noci potom se ozvalo mocné hřmění a hukot veliký, zdaleka jakoby od hory Mamachacho, vzácný pane - tamo ji zříte, temeno její jako orlí zobák stříbrem potažený se jeví a po našem laskavém mocnáři Pestrcův štít sluje. A to zubaté horstvo, co se zdvihá na druhé straně, zvané je Patranie, podle historie dobře v kraji tomto povědomé, kterou vám, výsosti, rád vypovím."

"Dobře už, šlechtný muži," odvětil Klapacius. "Pravil jsi, že se v noci ozvalo hřmění. A co se přihodilo pak?"

"Co se přihodilo pak, vzácný pane? Nic moc, jenom to, že jak se dům zatřásl, upadl jsem z lože na podlahu. Na tyto malé nesnášky jsem si přivykl, kdyžťe smok, to plemeno hadí, ohonem do domu udeří, celý obyvatel se zatřepe - vpravdě, kmocháčka Barbarona bratr ve vlastní jámu hnojnou, smradlavou upadl, neb smok hřbet o krov jeho domu otřel a gruntovně -"

"Copak se přihodilo potom, dobrý muži? Když zahřmělo, upadl jsi na podlahu, načež -" vykřikl Klapacius netrpělivě.

"Potom, milostivý pane, už nebylo nic. Kdyby se medle něco bylo stalo, promluvil bych o tom, ale všechny případnosti jsem už předkem propověděl. Tak-li tomu, kmocháčku Barbarone?"

"Pravda to dozajista jest."

Klapacius přikývl a poodstoupil stranou, načež se celá kolona nosičů, obtížená dary pro draka, znovu dala pomalu do pohybu. Klapacius usoudil, že kontribuce se má patrně složit v nějaké jeskyni, kterou drak určil. Nechtěl se vyptávat na podrobnosti, protože se ještě úplně nevzpamatoval z rozhovoru s rychtářem a jeho kmocháčkem Barbaronem. A navíc zaslechl útržek rozhovoru dvou tuzemců, že "drak dobré a správné místo zvolil, blízké sobě i nám."

Klapacius chváta dál. Směr cesty mu ukazoval drakometr, zavěšený na řetízku kolem krku, ale občas také kontroloval počítáč, kde se ručička ustálila na osmi desetinách draka.

"Copak to u všech všudy jen znamená, tenhle neurčitý drak?" pomyslel si. Co chvíli se na okamžik zastavil, protože slunce žhnulo neúprosně a vzduch se tetelil vedrem. Vytrvale stoupal po kamenité suti, po nějaké vegetaci nikde nebylo stopy, všude kolem, kam oko dohlédlo, balvany a strmé skály. Po hodině, když slunce sklouzlo k obzoru, Klapacius stále ještě kráčel mezi kamenitými sesypy, ale záhy se octl v kraji rozbrázděném roklinami a hlubokými proryvy, kde bylo chladno a temno. Červená ručička popolezla na devět desetin, zachvěla se a nehybně zůstala stát.

Klapacius odložil tlumok na balvan a vzal si protidračí opasek, když tu náhle se indikátor drakometru začal divoce zmítat. Chopil se hbitě reduktoru pravděpodobnosti a bystrým zrakem se jal obhlížet okolí. Stál na kraji skalního srázu a viděl, jak se dole pod ním v úvalu něco pohybuje.

"Namouvěru, bude to ona!" pomyslel si, protože Echidna byla totiž dračice.

Proto snad o panny nemá zájem? Ovšem dříve, podle tuzemcových slov, je s radostí přijímala...

Prazvláštní věc. Jenže teď není vhodná chvíle, aby nad tímhle problémem dumal. Hlavně mít dobrou mušku a všechno dobře dopadne! Pro každý případ vyndal z tlumoku drakodestruktor, který draky

zapuzuje do nejsoucna. Potom se zase zadíval dolů. Vyschlým korytem potoka se v horské kotlině plouhala obrovská šedohnědá saň s propadlými šupinatými boky, jako kdyby byla vyhladovělá. Klapaciusovi vířily hlavou nejrůznější myšlenky. Má netvora anihilovat tím, že znamínko pentadrakonického koeficientu změni z kladného v záporné, čímž zvýší statistickou pravděpodobnost neexistence draka? Leč běda, to by byl počín velice riskantní, neřku-li katastrofální, protože znal nejeden případ, kdy se drakobijci zachvěla ruka při míření a místo draka zničil raka. Co může napáchat jediné písmeno! Navíc totální deprobabilizace by znemožnila prozkoumat podstatu Echidny. Klapacius byl na rozpácích: v duchu vidl velkolepou dračí kůži na stěně své studovny roztaženou od okna ke knihovně. Ovšem teď se nemohl oddávat libému snění - arcíže by si každý drakozoolog olízl všech deset, kdyby získal vzácný exemplář zvířete vyznačujícího se tak osobitými choutkami. Poklekl, aby zamířil, a tu ho napadlo, jaké znamenité vědecké sdělení by mohl publikovat, kdyby je mohl doložit dobře zachovalým objektem. Odložil reduktor, uchopil vrhač nabitý antihlavici, pečlivě zamířil a stiskl spoušť. Zazněla hromová rána a z ústí hlavně se vyvalil bílý oblak, takže Klapacius ztratil netvora na chvíli z očí. Zakrátko se však dým rozptýlil.

O dracích koluje řada nesmyslných povídaček. Například s oblibou se vypravuje báchorka, že prý drak může mít až sedm hlav. Nedejte si něco takového namlouvat. Drak může mít hlavu pouze jednu, a to z toho prostého důvodu, že dvě hlavy se mezi sebou okamžitě začnou svářit a přit, takže mnohohlavci či polyhydroidé, jak je nazývají učenci, v důsledku vnitřních různic načisto vyhyňuli. Draci jsou od přirozenosti sverepí a zarputilí, sebemenší odpor či nesouhlas nesnášejí, takže dvě hlavy v jednom těle vbrzku přivodí smrt: hlava odmítá přijímat potravu té druhé na zlost, a potom také zlovolně zadržuje dech - což má neblahé následky. Z tohoto jevu vycházel Eufiorus Trkvas při konstrukci antihlavové ručnice. Do dračího těla se vystřelí malá přídavná elektronická hlavička, takže vzápětí dojde k nesmiřitelnému střetání názorů, načež drak znehybní, jako kdyby ochrnul. Mnohdy zůstane na místě ležet jako kámen celý týden, celý měsíc - nezřídka uplyne i celý rok, než klesne vyčerpáním. A pak si s ním můžete dělat, co vás napadne.

Jenže drak, na kterého Klapacius vypálil antihlavici, se přinejmenším choval divně. Pravda, vztyčil se na zadní a zařval tak strašně, že se do údolí zřítíla lavina kamení, a jak bil ohonem do skalních stěn, jiskry sršely na všechny strany. Ale potom se podrbl za uchem, odfrkl si a klidně pochodoval dál, i když nyní přidal do kroku. Klapacius si myslel, že ho šálí zrak, a rozběhl se k ústí rokle, aby si tam na draka počíhal. Jeden dva článěčky v Drakologickém věstníku? Kdepak! - přinejmenším na křídě vytištěná monografie s podobiznou draka a autora na obálce!

Hned za prvním ohybem se přikrčil za balvan, k oku přiložil metač nepravděpodobnosti, zamířil a aktivoval destabilizátor probability. Pažba se mu třásla v ruce, z rozžhavené hlavně se kouřilo, draka obklopovalo velké světelné kolo jako měsíc věstící nepohodu - jenže nezmizel. Klapacius vyslal na draka nejzazší nepravděpodobnost: intenzita imposibility byla tak velice vysoká, že kolem letící motýl začal vysílat křídly Morseovou abecedou Druhou knihu džunglí, v porostlinách a skalních zářezích se rozkřepčily stíny divoženek, klekánic a čarodějnic, zatímco dusot kopyt oznamoval, že nedaleko odtud harcují kentauři, které obrovská síla metače nepravděpodobnosti povolala na svět. Jenomže saň zívla, jako by se nic nedělo, a jako pes se začala zadní tlapou škrábat za ušima. Klapacius úporně svíral rozpálenou zbraň a zoufale mačkal kohoutek; jaktěživ ještě necítil tak bezmocný vztek - kamení v jeho nejbližším okolí se vzneslo pomalu do výše, zatímco prach a písek zvířeny saní neklesl k zemi, ale zůstal viset ve vzduchu, kde vytvořil jasně čitelný nápis Váš služebník, pane doktore. Setmělo se, den přešel v noc, několik žulových balvanů si vyšlo na procházku a spolu tiše rozprávělo: jedním slovem, všude kolem se děly zázraky, jenom ten ohyzdný netvor sedící necelých třicet kroků od Klapaciuse ne a ne zmizet. Klapacius odhodil vrhač, z kapsy vytáhl protidračí granát, a vši silou jím mrštil, když poručil svou duši univerzální matici transfinitních transformací. Ozval se hromový výbuch a s kusy skal vzlétl do vzduchu i ocas saně, která lidským hlasem zvolala: "Pomoc!" a rozeběhla se přímo ke Klapaciusovi. Ten, když seznal, že se blíží jeho konec, vyskočil z úkrytu, křečovitě sevřel rukojeť meče z antihmoty a rozmáchnul se k ráně, když uslyšel další zvolání:

"Přestaň! Zadrž! Nezabíjej mě!"

"Nastojte! Drak, který mluví?" pomyslel si Klapacius. "Sním či bdím?" Přesto se ale zeptal:

"Kdo to křičí? Drak?"

"Jakýpak drak! To jsem já!"

Když se oblak prachu trochu rozptýlil, z dračí tlamy se vyklonil Trurl, stiskl na šíji nestvůry nějaké tlačítko, takže saň poklesla na kolena, zasupěla a znehybněla.

"Trurle, co to má znamenat? K čemu tahle maškaráda? Kde jsi vzal draka? A co se stalo s tím pravým smokem?" zahrnul ho Klapacius zvědavými otázkami. Trurl mezitím vylezl ven, setřásl ze sebe prach, načež zvedl ruce.

"Co, k čemu, kde... Pust' mě ke slovu! Toho draka jsem zahubil. Jenže král mi nechtěl zaplatit..."

"Proč to odmítl?"

"Nevím, asi proto, že je držgrešle. Sváděl to na byrokracii, že prý potřebuje mít notářsky ověřený úmrtní list, úřední pitevní protokol, to všechno ve trojím vyhotovení, pak to ještě musí schválit královská rozpočtová komise a tak dále. Hlavní pokladník zas namítal, že to nemůže vyúčtovat na položku mzdy a platy, ani jako režijní výlohy. Prostě jsem prosil, naléhal, žadonil, chodil od pokladníka ke královi a potom k předsedovi královské rady. Nikdo z nich se k ničemu neměl, a když mě nakonec požádali, abych předložil svůj životopis a připojil tři fotografie a příslušná doporučení, jednoduše jsem odešel. Ovšem smoka jsem už nemohl vzkřísit k životu. Stáhl jsem z něho kůži, nasekal si nějaké lísky, našel jsem vyřazený telegrafní sloup a moc víc jsem už nepotřeboval: vyrobil jsem kostru, navlékl kůži, přidal pár kladek a lan - a bylo to..."

"Ty, Trurle? K takové hanebné taktice ses uchýlil? Ne, to bych neuvěřil. A čeho jsi chtěl dosáhnout? Stejně ti nezaplatili a vůbec..."

"Jsi opravdu tak zabeďněný, že ti to nedošlo?" zavrtěl Trurl hlavou. "Vždyť jsem stále dostával dary! Vybral jsem si víc, než by činila králova odměna."

"Aha, ovšem!" Klapacius konečně pochopil. Pak ihned dodal: "Nebylo to ovšem správné, žeš je nutil ke kontribuci a..."

"Kdo koho k tomu nutil? Neučinil jsem nic zlého. Prostě jsem si vyšel do hor na procházku a večer jsem občas drobet zavyl. Jsem už z toho celý zmořený..." Usedl vedle Klapaciuse.

"Zmořený od toho vytí?"

"O čem to mluvíš? Měl jsi vždycky dlouhé vedení. Vytí? Ani nápad. Noc co noc jsem se plahočil s pytlí dukátů, které jsem musel odvléct z jeskyně až tamhle!" Ukázal rukou na odlehlý horský hřbet. "Tam jsem připravil startovací plošinu. Jenom to zkus od soumraku do svítání se lopotit s měchy zlat'áků vážícími kolik set liber, a uvidíš! A tenhle drak není přeci obyčejný drak! Samotná kůže váží dobré dvě tuny a já ji s sebou vleču celý den, pronikavě vyji, mašíruju - a v noci mě čeká znovu ta nekonečná dřina. Jsem rád, žeš přijel, protože toho všeho mám už po krk..."

"Ale proč drak - mám na mysli tu vycpanou maškaru - nezmizel, když jsem snížil pravděpodobnost až k samé zemi divů a zázraků?" chtěl vědět Klapacius. Trurl si odkašlal a pousmál se.

"Byl jsem natolik obezřetný, že jsem nic nehodlal riskovat," vysvětloval. "Co kdyby se náhodou objevil nějaký paličatý drakolovec, třeba sám Basiliscus... proto jsem umístil antiprobabilistické ochranné stínění pod dračí kůži. A teď se zvedni, protože v jeskyni leží ještě pár pytlů platiny - nechával jsem si je na konec, jsou těžké jako cent. Byl to výtečný nápad, protože mi s nimi teď pomůžeš..."

Výprava čtvrtá

čili kterak Trurl

zhotovil feminotron,

aby prince

Pantarktika zbavil

milostného soužení,

a jak použil

později děckometu

Jednou k ránu, když se ještě nerozšířilo a Trurl sladce dřímá, zabušil někdo na dveře jeho příbytku s takovou silou, jako by je chtěl vytrhnout ze závěsů. Když Trurl, ještě rozespáý, odstrčil závory, uviděl proti blednoucím nebi obrovský koráb, který vypadal jako převeliká cukrová homole či létající pyramida, a zevnitř tohoto kolosu, jenž přistál na trávníku před jeho okny, pochodovala po široké rampě

dlouhá řada andromedářů naložená těžkými vaky, zatímco černě pomalovaní roboti v burnusech a s turbany na hlavách je skládali před jeho domovními dveřmi, a to tak hbitě, že než Trurl se vzpamatoval z překvapení, byl obehnán vysokým polokruhovitým valem naditých vaků, mezi nimiž zůstal pouze úzký průchod. A tím se k němu ubíral elektrytřir pozoruhodného vzhledu; jeho oči se třpytily jako hvězdy, radarové anténky měl švihácky nakroucené a kolem krku mu visela elegantní šála bohatě zdobená brilianty. Tato vznešená osobnost sundala pancéřový klobouk a mocným, leč přitom jako hedvábí hladkým hlasem se zeptala:

"Mám čest mluvit s vysokoblahorodným pánem Trurlem, slovutným a velectěným konstruktorem?"

"No, ano, to jsem já... rače vstoupit... promiňte, že není uklizeno... nevěděl jsem... totiž zrovna jsem se probudil," zajíkal se Trurl celý rozrušený a rychle hodil na sebe župan, poněvadž si uvědomil, že tu stojí v noční košili, která už stejně potřebovala vyprat.

Impozantní elektrytřir, jak se zdálo, nedostatečně Trurlovo odění nepostřehl. Nasadil si klobouk, který na jeho cimbuřovité hlavě zvukně zavibroval, a graciézně vešel do pokoje. Trurl se na chvíli omluvil, spěšně vykonal svou ranní potřebu a vzápětí seběhl zase dolů. Mezitím se úplně rozednilo. První sluneční paprsky zahořivaly na turbanech mouřenínských robotů, kteří táhle a smutně prozpěvovali starou píseň nevolníků "Není pána, není kmána", když se formovali v trojřad kolem domu a pyramidálního korábu. Trurl je pozoroval oknem, když usedl naproti svému hostu, jenž zabýskl diamantovými očima, a potom pravil:

"Planeta, z níž přicházím, slovutný pane konstruktore, prožívá ještě temný středověk. A proto mi Vaše Excellence račiž prominout, že jsme ji vyrušili v nevhodnou chvíli, kdyžte na palubě našeho korábu jsme zajisté nemohli mít povědomost, že punkt planety, kde se nalézá příbytek Vašeho Vysokorodí, jest ještě zavalen nocí, kteráž neustoupila slunečnímu jasu."

Odkašlal si a zdálo se, že zazněly libé tóny foukací harmoniky, načež pokračoval:

"K Vaši Urozenosti mě vyslal můj pán a vládce, Jeho královská Milost Protuberon Asterikus, úřední panovník sesterských glóbulů Afeliónu a Periheliónu, dědičný monarcha Aneurie, císař Monodonský, Biproxikánský a Tryfilidský, velkovévoda Anamandoritů, Glorgonizgorů a Tragantosů, hrabě Euskalipský, Transformijský a Floridonský, paladin Pišty, Fišty a Ništy, baron Lotharkostrwiaurie, Bhmconborgikrptsanie a Clarvonbrackeningenchenie, jakož i markrabě Meterský, Eterský et Ceterský proto, abych jeho vznešeným jménem Vaši Jasnost pozval k návštěvě našeho království jakožto dlouho kýženého zachránce koruny, kterýž nás jediný může oprostít od kormutlivého milostného plápolání následníka trůnu Jeho Výsosti prince Pantarktika."

"Já opravdu ne -", pokoušel se oponovat Trurl, leč hodnostář mu gestem dal najevo, že ještě nedomluvil, a hlaholivým hlasem, zvučícím jako ocel, pokračoval:

"Oplátkou za to, že jste nám ráčil laskavě poskytnout svůj sluch, a také za pomoc, kterou nám prokážete tím, že nás zbavíte našeho národního neštěstí, jež brání plynulému chodu vyřizování státních záležitostí, Jeho královská Milost Protuberon se slavnostně zavazuje, slibuje a přísahá, že Vaši Konstruktivnost zahrne takovou velikou mocí a silou darů a poct, že je Vaše Velkomožnost nevyčerpá do konce života. Item předkem, či jak se u vás říká závdkem tě od této chvíle jmenujeme, ustanovujeme a povyšujeme," - vznešený hodnostář se zvedl, vytáhl meč a při každém slově Trurla udeřil plochou stranou čepele, až mu zabrněla ramena - "do stavu, hodnosti a řádu titulárního a úředního knížete Murvidrupie, Abominencie, Saliny a Zálezlů, dále hrabětem trundským a nagrolským, osmičelým čtyřpaprskovým křesavcem Brazelupy, Kondolindy a Pratalaksie, jakož i svobodným pánem na Obaru a Odaru, gubernátorem Kálfie a Skatie, kapitulním kapitánem řádu nachových mendikantů a velkým almužníkem zemí Pytu, Mytu a Hytu se všemi výhodami, právy, výsadami a beneficemi s tím spojenými, zvláště pak s privileji čestné salvy z 21 děl při ranním probuzení a večerním odebrání se na lože, item fanfárou o polednách, item s právem nosit Infinitesimální velkokříž mnohostranně vytesaný z ebeny, mnohočetně z břidlice a mnohokrát ze zlata. Jako důkaz své nejmilostivější přízně můj pán a vládce ti ráčil poslat několik dárečků, které jsem si u tvého obydlí dovolil složit."

A opravdu, vaky mezitím vyrostly do takové výše, že denní světlo do pokoje téměř nevnikalo. Magnát domluvil, leč ruku držel ještě stále vztaženou, snad na ni zapomněl, protože se odmlčel. Trurl se proto hbitě chopil slova:

"Jeho královské Milosti Protuberonovi jsem neobyčejně vděčen, jenže srdeční záležitosti, abyste pochopil, nepatří do mého oboru. Nicméně," dodal, když z něho velmož nespouštěl svůj třípytný diamantový pohled, "kdybyste mi laskavě sdělil podrobnosti..."

Velmož přikývl.

"To je jednoduché, slovutný konstruktore. Nástupce trůnu se zamiloval do Amarindiny Cybernelly, jediné dcery panovníka sousedního mocnářství Araubrérie. Mezi našimi zeměmi odedávna vládne nepřátelství, a kdyby náš milovaný panovník, kdyžte popřál sluchu ustavičným prosbám královny, císaře požádal o ruku Amarandiny, dostal by v odpověď kategorické ne. Uplynul rok a šest téhodnů, korunní princ vůčihrdně chřadne a zatím se nenašla medicína, která by ho vyléčila z milostného plápolu. Jednou a poslední naši nadějí zůstává Vaše nejosvícenější Jasnost."

Velmož se hluboce uklonil. Trurl viděl seřazené šiky válečníků za okny, načež si odkašlal a potom chabým hlasem pronesl:

"No, vlastně nevím, jestli budu něco platný... ovšem... samosebou, když si to přeje král... rozumí se..."

"Nuže platí!" zvolal magnát a zatleskal, až kov zařinčel. Vzápětí vběhlo dovnitř dvanáct kyrysarů černých jako noc, s drnčícími pancíři, Trurla odnesli na palubu korábu, který jedenadvacetkrát vystřelil z výfuku, pak zvedl kotvy a s vlajícími korouhvemi se majestátně vznesl k nebeskému blankytu.

Velmož, který byl Velikým korunním senešalem, seznámil během letu Trurla s řadou podrobností z romantické a současně dramatické historie královicova milostného toužení. Hned po příjezdu, jakmile se odbylo slavnostní přivítání a konstruktor projel světečně vyzdobenými ulicemi hlavního města zaplněnými jásajícími davy, dal se do práce. Luzné královské zahrady si zvolil za pracoviště a tamní Chrám kontemplace předělal během tří neděl v podivuhodnou konstrukci zaplněnou kovem, kabely a blikajícími obrazovkami. Královi vysvětlil, že to je feminotron - erotizační stochastické a orgiastické zařízení se zpětnou vazbou; ten, kdo se octne uvnitř aparatury, zakusí náraz sladkosti a půvaby, kouzla a čary, smyslné planutí a laskání něžného pohlaví celého vesmíru. Feminotron měl energetický příkon čtyřicet megamorů, užitečný výkon v spektru tělesné smyslnosti dosahoval 96 procent; emisní mohutnost rozkoše, měřená (jak ani jinak nelze) v kilokupidech, činila šest jednotek za každý dálkově řízený polibek. Tento velkolepý mechanismus byl navíc vybavený vratnými tlumiči vášně, všesměrovým amplitudovým zesilovačem objetí a soustavou samočinných obvodů "prvního pohledu", neboť Trurl v tomto případě zaujímal stanovisko doktora Afrodontuse, tvůrce proslulé okulo-oskulačně dotykové teorie.

Aparatura měla i řadu přídavných a pomocných zařízení, jako vysokofrekvenční dráždič, reduktor koketérie s kompletní sadou laskadel a mazlídel; ve zvláštní skleněné budce venku byly ohromné ciferníky měřících přístrojů, na nichž se přesně daly odečíst hodnoty, a tudíž stanovit průběh léčby milostného třeštění. Statistickým rozbohem bylo zjištěno, že u neopětované milostné superfixace má feminotron v devadesáti osmi případech ze sta pozitivní a trvalé účinky. Z toho vyplývalo, že korunní princ měl prevelikou naději, že bude zachráněn.

Čtyřicet nejurozenějších šlechticů království postrkovalo a tlačilo dobré čtyři hodiny prince zahradou k Chrámu kontemplace; museli sice jednat rázně, ale s patřičnou úctou k jeho královské osobě. Králevic neměl nejmenší chuti uhasit oheň svého milostného toužení, a proto hlavou bušil do svých věrných dvořanů a rozdával kopance na všechny strany. Když se konečně s pomocí četných hedvábných polštářů podařilo nejosvícenějšího arciknížete dostrkat do aparatury a zapadl za ním poklop, rozrušený Trurl zapojil spínač a komputer začal odpočítávat: "Dvacet, devatenáct... deset..." Posléze stejně netečným hlasem pronesl "Nula! Start!" Synchroerotory nastavené na nejvyšší výkon vyslaly proudové rázové vlny, aby prince odvrátily od horoucího toužení, které natropilo tolik škod. Po hodině se Trurl šel podívat na měřící přístroje - ručičky se sice chvěly pod hrozným erotickým zatížením, ale neukazovaly, že došlo k nějakému znatelnému zlepšení. Trurl začínal mít vážné pochybnosti o tom, že něčeho dosáhne touto léčebnou metodou, bylo však pozdě zkoušet něco jiného a musel trpělivě čekat se založenýma rukama. Zkontroloval si, zda gigapolibky se tisknou na správné místo a nedochází tu k většímu rozptylu, než je záhodno, zda stimulatory svodů a rozmazlovače nemají nadměrné napětí. Nepřál si totiž, aby u pacienta došlo k totální transformaci lásky a princ začal zbožňovat feminotron místo Amarandiny - stačilo, aby se lásky k princezně zbavil. Za slavnostního ticha byl otevřen poklop.

Jakmile byly uvolněny šrouby zaručující hermetičnost, z šerého vnitřku zavanul sladký parfém a princ se vypotácel ven šlapaje po růžových plátcích, které uvadly v horkosti jeho smyslného planutí. Potom v mdlobách klesl k zemi. Jeho věrní sluhové přiskočili, a když zvedali bezvládné tělo, vydralo se z kralevicových vyprahlých rtů jediné slovo: Amarandina. Trurl tiše klel, protože celá jeho terapie nebyla k ničemu. Princovo milostné roztoužení se ukázalo silnější než veškeré megamory a kilokupidy feminotronu. Láskoměr přiložený na čelo bezvědomého, vystoupil na 107 stupňů. Potom puklo sklo a rtuť třaslavě vytekla, jako kdyby i na ni působil mocný milostný zápal. První pokus skončil naprostým nezdarem. Trurl se vrátil do svých komnat v pramizerné náladě, a kdyby ho někdo pozoroval, viděl by ho v jednom kuse přecházet ode zdi ke zdi a hledat nějaké spásné řešení. Mezitím se strhl povyk v královské zahradě, protože parta zedníků - kameníků, která měla opravit zídku arboreta, ze zvědavosti vlezla do feminotronu a uvedla jej bezděky do chodu. Bylo třeba přivolat hasiče, protože zedníci vyskakovali z aparatury natolik zapálení láskou, že se z nich kouřilo.

Poté Trurl vyzkoušel jinou aparaturu s delirizátorem a magnoeroelektrickým banalitoscilátorem. Řekneme si v krátkosti, že pohořel i tentokrát. Kralevice se nepodařilo odvrátit od sladkosti a půvabu Amarandiny - naopak, ještě víc se k ní přivrátil. A znovu urazil Trurl mnoho mil ve své komnatě, hluboko do noci studoval různé odborné příručky a všemi nakonec mrštil o zem. Nazítří ráno požádal Velikého senešala, aby mu u krále zprostředkoval audienci, a když ho Jeho Veličenstvo přijalo, pravil:

"Vaše královská Milosti a nejjasnější pane! Sestrojil jsem nejsilnější aparatury k destabilizaci lásky, ale tyto na Jeho Výsost vůbec nezapůsobily, naopak mohly by ho připravit o život, kdybych měl takto pokračovat. Vašemu Veličenstvu jsem povinen říci, že jeho stav je nevyléčitelný."

Král se nevzmohl na odpověď, poněvadž ho tato zpráva zkrušila. Trurl pokračoval:

"Zajisté, kralevice bych mohl ošálit, kdybych podle parametrů, co mám k dispozici, připravil Amarandinu synteticky. Jenže dříve či později zvěst o osudech skutečné princezny by dospěla k jeho sluchu, takže by princ klam odhalil. Není jiné cesty - kralevic si musí císařovu dceru vzít za ženu!"

"Arciže, milý cizozemče, jenomže v tom tkví ta trmáčka, že k takovému sňatku císař nikdy nesvolí!"

"Ani kdyby byl poražen? A byl nucen vyjednávat a prosit o milost?"

"Nu, kdyby k této případnosti došlo, pak ano - či si přeješ, abych dvě veliká mocnářství uvrhl do krvavých válečných nepokojů s nejistým výsledkem? Jen proto, abych získal ruku císařovy dcery pro svého syna? Oh, nikolivěk, toho neučiním!"

"Od Vaším královské Milosti jsem ani jinou odpověď neočekával," pravil Trurl klidně. "Zajisté jsou války hrůzné, ale i různé - a v té, kterou mám na mysli, nebude prolita ani kapka krve. Císařství nenapadneme mocí zbrojnou. Nepřipravíme o život nikoho z věrných poddaných, právě naopak!"

"Co to medle znamená? Jakpak to?" dal král v odvet.

Čím déle Trurl šeptal královi do ucha svůj tajný plán, tím víc se ustarané jeho líce rozjasňovaly, až nakonec zvolal:

"Učiň tak, šlechetný cizinče, a samo nebe nechť je ti nápomocno."

Druhý den ráno královské kovářské dílny začaly s výrobou velkého počtu jakýchsi mohutných hmoždíků podle Trurlova projektu. Nikomu nebylo jasné, k čemu jsou určeny. Děla byla rozmístěna po planetě a zakryta maskovacími sítěmi, aby nebyla nápadná. Trurl vysedával v královské kybernetické laboratoři ve dne v noci a pečlivě sledoval klotek záhadných odvarů v tajuplných kotlích: kdyby dovnitř vnikl špeh, nic by se nedověděl, pouze to, že za dveřmi zamčenými na dva západy je slyšet křik a pláč, a dále by viděl asistenty a aspiranty horečně pobíhat sem a tam s plínkami v náručí.

Bombardování začalo o týden později, přesně o půlnoci. Zkušební kanonýři zamířili hlavně děl na bělohvězdu, kde se rozprostírala císařská říše. Pak vylétly střely - jenže nebyly to střely smrtonosné, leč životodárné. Trurl hmoždíře nabil nemluvnaty a jeho děckomety zasypávaly císařství myriádami řvoucích miminek, která rychle dospívala, stavěla se na nožičky a kdekoho pocínila. Bylo jich tolik, že jich pronikavý vriskot "mama", "bába", "papu" rozrážel vzduch, až z toho uši zaléhaly. Záplava miminek se valila dál a hospodářská situace v říši se rapidně zhoršovala, poněvadž se z oblohy snášeli bez ustání baculatí a usměvaví caparti, batolata, robátka s vlajíci povijany. Zdálo se, že země spěje nezadržitelně ke katastrofě. Císař byl nucen požádat o příměří; král Protuberon byl ochoten bombardování zastavit, jestliže císař svolí k sňatku Amarandiny s jeho synem. Císař na tuto podmínku neprodleně přistoupil.

Načež všechny děckomety byly zničeny a Trurl vlastnoručně rozebral feminotron. Později jako družba, oděný do slavnostního roucha posázeného brilianty, s maršálskou holí v ruce, pronášel připitky na bujaré svatební hostině. Potom naložil do rakety všechny diplomy, tituly, řády a vyznamenání, kterými ho král i císař poctili, a syt slávy zamířil domů.

Výprava pátá

čili nezbedné

kousky

krále Baleriona

Balerion, král Cymberie, neutiskoval své poddané krutovládou, ale tím, že přespříliš holdoval kratochvilím. Nepořádal žádné hodokvasy ani se neoddával celonočnímu hýření a prostopášnostem, ale jeho královské srdce se dmulo radostí, když si mohl od večera do rána hrát nějakou nevinnou hru jako na honěnou, na žmukanou, hřimbabu do pekla nebo jede paní z Frýdlantu či skákačku. Ale hrát si na schovávanou, to miloval nade všecko. Kdykoli bylo třeba vynést nějaké rozhodnutí nebo podepsat dvorní dekret, nebo přijmout velvyslance z jiného souhvězdí, či poskytnout audienci nějakému maršálovi, král se schoval a musel být nalezen, jinak hrozil přísnými tresty. Korunní rada se rozběhla po paláci, nahlédla do žalářních kobek a pod padací most, oťukávala zdi, nevynechala ani vížky a vikýře, obrátila trůn vzhůru nohama - takže se hledání nejednou značně protáhlo. Král si co chvíli vymýšlel nové schovávačky a úkryty. Tak nebyla jednou vypovězena velmi důležitá válka, protože král našťořen blyskotkami a křišťálovými koulemi visel ze stropu hlavní síně paláce tři dny a smál se do hrsti; zoufale pobíhající ministři jej totiž považovali za lustr. Kdokoli král nalezl, získal okamžitě titul Královského objevitele. U dvora bylo těchto hodnostářů sedm set třicet šest. A když se někdo chtěl vetřít do monarchovy přízně, musel přijít s nějakou novou hrou, kterou král ještě neznal. To nebyl úkol snadný, protože Balerion byl na slovo vzatý odborník, který znal nejen staré hry jako diablo, na sudou lichou, čamrdu, na čáru, ale i nejnovější jako třeba kybernetické vrhcáby. Občas prohlašoval, že všechno je hra a zábava - jeho kralování i celý ten širošířý svět.

Tato neuvážená a lehkomyšlná slova pobouřila prošedivělé členy královské rady, zejména však jejího předsedu Jeho Jasnost Papagastera ze vznešeného rodu Pentaperihelionů. Velice rozhořene pravil, že panovníkovi není žádná věc svatá a že si dokonce dělá posměšky ze svého nejvyššího důstojenství. Všechny je vždycky zachvátil děs, jakmile král oznámil, že přišel čas na hádanky. Odedávna je míval v oblibě a jednou nejvyššího purkrabího zaskočil otázkou, jak hluboké je Labutí jezero.

Král zanedlouho pochopil, že jeho dvořané nevynakládají příliš velké úsilí na to, aby jeho hádanky rozluštili. Odpovídali, co jim slina přinesla na jazyk, mluvili hatla patla, páté přes deváté, a to krále nemálo zlobilo. Situace se podstatně zlepšila, když se jmenování a povyšování stalo závislým na odpovědích na hádanky. Množily se a přibývaly dekorace i degradace. Hádankářských turnajů se volky nevolky musel účastnit celý dvůr. Mnoho hodnostářů se, žel, pokoušelo podvádět a král, sice v jádře dobromyslný, nemohl podobné počínání trpět. Strážce královské pečeti poslal do vyhnanství, neboť si při audiencích pomáhal taháky ukrytými pod krunýřem. Ovšem nevyšlo by to najevo, kdyby to jistý generál králi nebyl tajně vyradil. Se svým vysokým úřadem se musel rozloučit i sám předseda královské rady Papagaster - nedovedl totiž odpovědět na otázku, kde ve vesmíru je nejtemnější černá díra. A tak se během doby stali členy královské rady nejlepší luštitelé křížovek, akrostichů a rébusů: ani jeden ministr neudělal krok bez encyklopedie. Dvořané nakonec dosáhli takové dokonalosti, že správně odpovídali na královu otázku ještě dřív, než monarcha domluvil. Na tom nebylo věru nic divného, protože stejně jako on byli dychtivými předplatiteli "Úředního zpravodaje", který místo nudných oficiálních nařízení a vyhlášek otiskoval hádanky, šarády a společenské hry.

Léta plynula, králi se chtělo čím dál tím méně přemýšlet a postupně se vracel ke své první a nejoblíbenější zábavě - hře na schovávanou. Jednou, když měl obzvláště znamenitou náladu, vyhlásil, že ten, kdo vymyslí nejlepší schovávačku na světě, obdrží nadmíru štědrnou odměnu - brilantový diadém dynastie Cyberidů. Tuto drahou a vzácnou památku už mnoho staletí nikdo nespáčil, protože klenot nezměrné ceny byl ukrytý v královské pokladnici.

Náhoda tomu chtěla, že Trurl a Klapacius se na jedné své cestě také zastavili v Cymberii. Zvěst o fantastické odměně se rychle rozšířila po celém království a dověděli se ji také naši dva konstruktéři od

místních lidí v hostinci, kde nocovali.

Nazítří se vydali do paláce, aby ohlásili, že znají takovou skrýš, jaké se žádná jiná nevyrovná. Naneštěstí zájemců o odměnu přišlo tolik, že se Trurlovi a Klapaciovi nepodařilo prodrat davem, obléhajícími brány paláce. Vrátili se tedy do hospody, aby znovu zkusili štěstí na druhý den. Samosebou, že tentokrát neponechali nic šťastné náhodě; prozíraví konstruktoři se věru dobře připravili. Každému strážnému, který je zadržel, či dvorskému úředníkovi, jenž se jich zeptal, co tu pohledávají, vtiskl Trurl nenápadně do dlaně několik mincí, a když neuspěl, přidal pár stříbrňáků. Za necelých pět minut stáli v trůnní síni před královským Majestátem. Jeho královská Výsost byla velice potěšena, když se dověděla, že oba věhlasní moudří mužové do jeho království přicestovali z takové dáli jen kvůli tomu, aby mu mohli vyjevit tajemství, kde najde dokonalou schovávačku. Nějakou chvíli to sice trvalo, než vysvětlili Balerionovi co a jak, ale poněvadž si král už od mládí zvykl řešit obtížné rébusy a hádanky, posléze podstatu věci pochopil. Monarcha vzplanul nadšením, sestoupil z trůnu, ujistil oba přátele svou nehynoucí vděčností a slíbil jim, že první cenu určitě obdrží, ovšem s tou podmínkou, že jejich tajnou metodu okamžitě vyzkouší. Po pravdě řečeno, Klapacius se poněkud ošíval, mumlal si pro sebe, že by se nejdřív měla na pergamentu ufasovat řádná smlouva a stvrdit pečeti zavěšenou na hedvábné stuze - král se však nedal odbýt. Žadonil, naléhal a zapřísahal se na všechno, co mu je drahé, opakoval, že oba konstruktoři vlastně mají odměnu v hrsti, až mu nakonec vyhověli. Trurl vytáhl z kapsy pouzdro, z něho vyndal příslušné zařízení a ukázal je králi. Tento vynález nebyl sice původně určen ke hře na schovávanou, mohl se v ní ovšem znamenitě osvědčit. Byl to přesný bilaterální transformátor s reverzní zpětnou vazbou, s jehož pomocí si dva libovolní jedinci snadno a rychle mohli vyměnit svá těla. Přístroj nasazený na hlavu připomínal menší kraví rohy; ty se přiložily na čelo osoby, s níž měla být provedena výměna. Jakmile se na rohy mírně přitlačilo, zapojily se dvě protilehlé série impulsů. Jedním rohem plynula vlastní osobnost do cizího těla, druhým rohem zas cizí vědomí do vlastního těla. Vlastní paměť tedy byla totálně přečerpána do těla cizího a naopak. Aby králi názorně ukázal, jak se s tím přístrojem pracuje, nasadil si jej Trurl na hlavu a zahájil výklad, při čemž se přiblížil rohy k monarchově čelu. Král do nich impulsívně narazil hlavou, takže přístroj aktivoval a v mžiku došlo k přestupu osobnosti. Všechno proběhlo tak rychle, že Trurl, který tento experiment na sobě ještě nevyzkoušel, si vůbec neuvědomil, co se stalo. Klapacius stojící opodál rovněž nic nepostřehl - jenom mu připadalo divné, že se Trurl uprostřed věty náhle odmlčel a Balerion ve výkladu neprodleně pokračoval, používaje přitom termínů jako "potencionály nelineární konverze submnemonických kvant" či "adiabatický spád diferenciální permeability osobnosti". Král pokračoval pisklavým hlasem ve svém výkladu ještě několik desítek sekund, než si Klapacius uvědomil, že tady opravdu něco nehraje. Balerion v Trurlově těle učenou přednášku vůbec nesledoval, ale zvědavě si prohlížel svou novou tělesnou schránku, a jako kdyby si na ni zvykal, mírně zahýbal prsty na rukou a na nohou. Zatím Trurl v dlouhém šarlatovém plášti chtěl pozvednout paže, aby vysvětlil vratnou entropii systémů transponovaných navzájem, když zpozoroval, že mu něco v pohybu překáží. Pohlédl na ruku třímající žezlo a ustrnul. Otevřel ústa, ale král se mu zasmál do obličeje, načež vzal nohy na ramena. Trurl se rozběhl za ním, avšak po několika krocích se mu královské roucho zapletlo mezi nohy a on se natáhl na podlahu jak dlouhý tak široký. Lomoz vzápětí přilákal královské strážce, a ty se nejprve chopily Klapaciuse, protože se domnívaly, že se pokusil napadnout královský majestát. Než se korunovaný Trurl zvedl ze země a než vysvětlil, že mu žádné nebezpečí nehrozí, Balerion v Trurlově těle už byl kdoví kde. V královském purpuru oděný Trurl chtěl sice zloděje stíhat, ale to mu dvořané nedovolili. Když se pokoušel protestovat, že není králem a že došlo k záměně osobností, dospěli k názoru, že králi se vzňal fantas v hlavě z nadměrného luštění hádanek. Zdvořile, ale neoblomně ho odvěkli do královského ložumentu, načež poslali pro doktory. Marně křičel a ze všech sil mlátil do dveří. Klapacia vyvedli dva strážní ven na ulici. Konstruktor zamířil k hostinci a cestou, ne zcela bez obav, přemítal o komplikacích, které nyní mohou vzniknout z dané situace. "Je jisté," myslel si, "že kdybych já byl na místě Trurlově, svou duchapřítomností bych zachránil, co se zachránit dalo. Místo toho, abych udělal výstup a vykládal o jakési telepsychické proměně, což nezbytně muselo vzbudit podezření, že není při smyslech, měl využít svého královského těla k tomu, aby přikázal okamžitě zadržet zmíněného Trurla - totiž Baleriona, který se nyní někde ve městě volně pohybuje. A také měl nařídít, aby druhý konstruktor zůstal po jeho královském boku jako tajný rada. Jenomže tento korunovaný osel," tak v duchu nazval krále Trurla,

"dokonale ztratil hlavu a já nyní budu muset koncentrovat veškeré své taktické schopnosti, abych tuhle zašmodrchanou věc uvedl na pravou míru. Jinak určitě dojde k nějaké tragédii..."

Snažil se rozpomenout na všechno, co o transformátoru osobnosti věděl, a toho nebylo málo. Především hrozilo jedno velké nebezpečí, o němž lehkomyšlný Balerion kdesi pobíhající v Trurlově těle neměl ani tušení. Kdyby totiž zakopl a narazil rohy do nějakého hmotného předmětu, jeho vědomí by do této věci okamžitě vproudilo, a ježto neživá hmota nemá, co by nabídla výměnou, Trurlovo tělo by kleslo k zemi bez ducha, zatímco král by na věky věků zůstal zakletý v nějakém tom balvanu, kandelábru nebo odhozeném škrpálu. Nervózní Klapacius zrychlil krok. Nedaleko hostince natrefil na hlouček vzrušeně hovořících měšťanů, kteří mu řekli, že jeho kolega, utíkající z královského paláce jako čertem posedlý, uklouzl a zlomil si nohu, když běžel dolů po strmých schodech vedoucích k přístavu. Náramně se rozlétl, a jak tam ležel, vykřikoval, že je král Balerion ve vlastní osobě, a domáhal se královského lékaře. Také žádal, aby přinesli nosítka s měkkými poduškami, voňavými esencemi a hojivými balzámy, a když se lidé vysmáli jeho ztřeštěným řečem, vlekl se po dlažbě, celý svět hrozně proklínaje, a trhal na sobě oděv, dokud se nad ním neslitoval jeden kolemjdoucí. Sklonil se k zraněnému a chtěl ho zvednout. Na zemi ležící konstruktor strhl čepici z hlavy a očití svědkové přísahají, že pod ní zahlédli d'ábelské rohy, kterými milosrdného samaritána trkl do čela. Pak zasténal a zhroutil se na dlažbu. Samaritán začal křepčít, jako kdyby do něj vstoupil zlý duch, prodral se chumlem lidí a uháněl dál po schodišti k přístavu.

Když to Klapacius všechno vyslechl, rozklepala se mu kolena a kráčel dál jako v mátohách. Okamžitě pochopil, že když Balerion poškodil Trurlovu tělesnou schránku, co mu tak krátkou dobu sloužila, chytře se přenesl do těla nějakého neznámého kolemjdoucího. "To je pěkné nadělení!" povzdychl si vyděšeně. "Jak mám teď najít Baleriona, skrytého v novém, mně neznámém těle? Kde začít hledat?" Vyptával se měšťanů na jméno chodce, jenž přispěchal zraněnému kvazi-Trurlovi šlechetně ku pomoci, a také se dotazoval, kam se poděly ony rohy. O samaritánovi se dověděl pouze to, že byl ustrojen v nějakém cizokrajném oděvu; byla to podle všeho námořnická uniforma, neboť patrně přibyl nějakým korábem z dálného světa. O rozích však nikdo nic nevěděl. Až teprve jeden žebrák, kterému zrezivěly nohy, protože neměl nikoho, kdo by mu je natíral dehtem, takže se musel pohybovat na kolečkách přidělaných ke kyčlím, a proto měl lepší výhled na to, co se dělo nízko nad zemí, Klapaciusovi prozradil, že soucitný námořník strhl ležícímu rohy z hlavy tak hbitě, že to kromě něho nepostřehl vůbec nikdo. Vyplývalo z toho, že si Balerion proměňovač podržel i nadále, takže ve svých krkolomných experimentech asi bude pokračovat a z těla do těla přestupovat. Zpráva, že král vězí nyní v těle nějakého námořníka, Klapacia značně znepokojila.

"Tohle mi ještě scházelo!" pomyslel si Klapacius. "Námořník! Jestliže přetáhne dovolenku (což se určitě stane, protože neví, na jakou loď se má vrátit), jeho kapitán to ohlásí přístavní stráž, která dezertéra polapí, načež se Jeho Milost octne v žaláři! A pakliže hlavou s nasazenými rohy udeří o zeď kobky - achich, ouvej!" Nedělal si sice valné naděje, že námořníka, nyní Baleriona, vůbec najde, nicméně se neprodleně vydal k přístavu. Zdálo se, že mu štěstí přeje, poněvadž už z dáli viděl velký sběh zvědavců. Přesvědčen, že je na správné stopě, Klapacius se vmísil mezi dav. Zanedlouho z útržků zachycených vět vyrozuměl, že se stalo právě to, čeho se tolik obával. Před několika minutami jistý vážený kapitán, majitel četných obchodních lodí, zahlédl jednoho ze svých námořníků, kterého znal co muže ryziho charakteru. Kupodivu ten vzorný lodník sprostě lál kolemjdoucím, a když mu doporučili, aby šel radši po svých, jinak že přivolají policii, chlubně odpovídal, že on se může stát kýmkoli, třeba i celou policií, kdykoli se mu zachce. Námořníkovu chování pobouřilo jeho kapitána, a když se ho jal napomínat, lodník zvedl ze země dřevěnou palici a přerazil mu ji o hřbet. Protože v přístavu docházelo napořád k rvačkám a pranicím, patrolovaly tu často policejní oddíly. Jeden z nich se stal svědkem tohoto výjevu. Patrole velel náhodou osobně policejní komisař, a když námořník neuposlechl jeho výzvy ke klidu, nařídil ho okamžitě zatknout. Jenže námořník se vrhl na velitele jako posedlý a trkl do něj hlavou, na níž měl jakési růžky. V té chvíli jako by se najednou námořník proměnil - hlasitě volal, že je policistou, ne však řadovým, ale důstojníkem, zatímco komisař se nad těmi potřeštěnými řečmi vůbec nerozčiloval, naopak se zasmál, jako kdyby vyslechl dobrý vtip. Potom svým podřízeným nařídil, aby toho rváče a neurvalce okamžitě strčili za mříže, a kdyby se vzpíral, že mu mají dát ochutnat pendrek.

Za necelou hodinu Balerion tedy potřeť vystřídal tělesnou schránku a přebýval nyní v policejním

komisaři. Ten úplně nevinně úpěl v nějaké temné žalární kobce. Klapacius si tiše povzdechl, načež zamířil přímo na strážnici, která se nalézala v ohromné kamenné budově nad mořem. Nikdo ho nezadržel, takže klidně vstoupil dovnitř, prošel několika prázdnými kanceláři, než přišel do místnosti, kde stál až po zuby ozbrojený pravý obr, v uniformě, která mu zřejmě byla těsná. Velikán si ho zamračeně prohlížel, a potom učinil krok kupředu, jako by se ho chystal vlastnoručně vyhodit ze dveří. Leč pojednou na něj významně zamrkal (Klapacius si byl jist, že obřímá vidí v životě poprvé) a rozesmál se. Měl drsný hlas, policejní, o tom nebylo sporu, avšak obrův smích, a hlavně to mžikání hned Klapaciovi připomněly krále Baleriona. A opravdu, byl to on, Balerion, kdo stál za psacím stolem, třebaže v cizím těle.

"Hned jsem tě poznal," pravil Balerion-policista. "Byl jsi v paláci se svým kolegou, s tím, co mi dal aparát, vid'? Co myslíš, nemám nádhernou schovávačku? Chachá! Kdyby se celá trůnní rada postavila na hlavu, stejně neuhodne, kde jsem se skryl! To je paráda, být takovým velikánským silným policajtem! Pohled'!"

Načež řachnul svou obrovskou policejní pěstí do stolu s takovou silou, že se tento rozštípl vedví - leč v jeho ruce také něco zakřupalo. Balerion křečovitě stáhl tvář, pohladil si dlaň a pravil:

"Au, něco v ní prasklo, ale to nevadí. Když budu chtít, tak se zase přestěhuju - třebaš do tebe, co říkáš?" Klapacius se jal rychle couvat ke dveřím, ale policista mu svou obřímí postavou zastoupil cestu a pokračoval:

"Osobně proti tobě nic nemám, můj milý. Můžeš mi však způsobit různé nepříjemnosti, protože znáš mé tajemství. A proto si myslím, že bude o tebe postaráno nejlíp, když půjdeš do chládku. Ano, to je výtečné řešení!" Posupně se zasmál. "Takže když se odpoutám od policie, což myslím doslovně, nikdo, ani ty, nebude vědět, kam, čili do koho, jsem se uschoval! Chachá!"

"Vyslechněte mě, královská Milosti!" pronesl Klapacius důtklivě, třebaže hlasem poněkud ochablým.

"Neznáte nebezpečnoství, která tento přístroj v sobě skrývá. Dejme tomu, že vstoupíte do těla osoby trpící smrtelnou chorobou nebo do těla zločince, stíhaného..."

"Toho se nebojím," odvětil král. "Můj milý, stačí, abych si zapamatoval jedno: po každé proměně nezapomenout na rohy!"

Toto řka, rukou ukázal na rozlomený psací stůl, kde ležel přístroj v pootevřené zásuvce.

"Pokaždé," pokračoval, "je musím strhnout z hlavy osobě, kterou jsem byl, a odnést je. A pak se nemusím ničeho bát!"

Klapacius se všemožně snažil přesvědčit krále, aby nechal dalších tělesných proměn, jenže bylo to marné: král se posupně chechtal a odpovídal uštěpačným poznámkami. Nakonec radostně prohlásil:

"Ani ve snu mě nenapadne, abych se ještě někdy vracel do paláce! Proč bych ti to neřekl - těším se na velikou cestu těly mých věrných poddaných. A to koneckonců odpovídá i mému demokratickému založení. A potom, abych tak řekl, jako desert, si vyberu tělo nějaké lepší dívčiny, což bude nepochybně zážitek vpravdě velice poučný, co myslíš? Chachá!"

Mohutnou tlapou otevřel dveře a zařval na službu. Klapacius vida, že pokud tu bude ještě déle otálet, dozajista skončí za mřížemi, uchopil kalamář stojící na stole, vychrstl inkoust do králova obličejce, a využívaje chvilkového překvapení pronásledovatelů, vyskočil oknem na ulici. Naštěstí okno bylo v přízemí a široko daleko nebylo živé duše. Rázným krokem došel na lidnaté náměstí a ztratil se v davu ještě dříve, než si policisté nasadili čáky a hrozivě řinčící zbraněmi vyhrnuli se ze strážnice.

Pohřížen v neradostné myšlenky, vzdaloval se Klapacius od přístavu. "Bylo by vskutku nejlépe," hloubal, "kdybych toho nenapravitelného Baleriona ponechal osudu, zašel do nemocnice, kde leží Trurlovo tělo, v němž přebývá nyní onen milosrdný námořník; dopravím je do královského paláce, načež můj přítel se zas bude moci stát sebou samým, tělem i duší. Pravda, pak by se námořník stal králem místo Baleriona - aspoň by se tomu taškáři dostalo zasloužené odměny!" Nebyl to plán špatný, jenže nedal se uskutečnit, protože chyběla jedna nezbytná maličkost: proměňovač s rohy, který v této chvíli ležel v zásuvce stolu na policejní strážnici. Klapacius se zaměstnával nějaký čas myšlenkou, zda by neměl zkonstruovat nový přístroj, ale záhy tento nápad zavrhl, protože potřebný materiál neměl k dispozici a navíc čas doléhal. "Není ještě všechno ztraceno, našel jsem jiné řešení...", přemítal. "Půjdu ke králi Trurlovi, asi už bude zdravotně v pořádku, řeknu mu, aby strážnici v přístavu obklíčil vojenským kordónem. Potom se zmocním přístroje a Trurl se může navrátit do svého těla!"

Klapacius nebyl do paláce vpuštěn. Velitel stráže mu sdělil, že lékaři předepsali králi silné elektrostatické sedativum, po kterém bude spát jako pařez nejméně osmačtyřicet hodin.

"To mi tak ještě scházelo!" zaúpěl Klapacius. Pospíchal do nemocnice, kde leželo Trurlovo tělo, protože se obával, že námořník může být předčasně propuštěn a pak se nenávratně ztratí v bludišti velkoměsta. Na úrazovém oddělení se představil jako příbuzný pacienta se zlomenou nohou - jeho jméno zjistil nenápadným dotazem ve vrátnici. Dověděl se, že nemocnému se daří dobře a nohu nemá zlomenou, jenom podvrtnutou, ovšem ještě několik dní musí setrvat na lůžku. Klapacius samozřejmě neměl vůbec v úmyslu, aby se viděl s pacientem, protože by asi vyšlo najevo, že se spolu neznají. Když se ujistil, že Trurlovo tělo nenadále neuteče, Klapacius vyšel z nemocnice a zabrán v myšlenkách bloudil ulicemi. Nevědomky zase došel do přístavní čtvrti, kde si povšiml, že policejní hlídky zastavují chodce a pečlivě si každého prohlížejí, zda neodpovídá popisu, který každý strážník měl ve svém služebním notesu.

Klapacius si okamžitě domyslel, že tuto rozsáhlou pátrací akci nařídil Balerion, jenž ho chce dostat za mříže stůj co stůj. V té chvíli zamířila nejbližší patrola k němu, na jednom i druhém konci ulice se vynořili strážníci, takže cestu k ústupu měl uzavřenou. Klapacius se vůbec nevzpouzel, jenom požádal policisty, aby ho hned zavedli ke komisaři, protože mu hodlá sdělit důležité údaje o strašném zločinu. Klapaciova pravice byla připoutána k levici robustního policisty, a když došli na strážnici, velitel - Balerion - při pohledu na Klapacia spokojeně zamručel a zlověstně zamžikal očima. Jenomže sotva zadržený překročil práh, změněným hlasem se silně akcentovaným přízvukem zvolal:

"Velmožná policejní Excellence! Oni chytit sebe mne, povítat ty Klapacius, já Klapacius nebýt, ani Klapacius neznala! Ne, ne! On možná byla ten do sebe buch buch jako čert, do moje hlava v ulice, a potom puf, já nebýt já, moje hlava on vzít, já nevědět, jak on utíkat šupito pryč, Excelenc, vy mi pomohla!"

Po těchto slovech prohnáný Klapacius padl na kolena, potřásal hlavou a něco mumlal cizím jazykem. Balerion stojící za psacím stolem v uniformě se zlatými epoletami překvapeně zamžikal a naklonil se ke klečícímu, aby si ho lépe prohlédl, a potom mlčky přikývl, poněvadž Klapacius cestu na strážnici si nenápadně prsty volné levice vmáčkl do čela dva důlky, jaké by asi zanechaly rohy aparátu. Velitel proto svým podřízeným nařídil sejmout zadrženému pouta a potom opoustit kancelář. Když zůstali v místnosti jen sami dva, Balerion požádal Klapaciuse, aby přesně vypověděl všechno, co se mu stalo, a nezamlčel sebnepatrnější podrobnosti. Klapacius vyprávěl dlouhý smyšlený příběh o tom, jak on, bohatý cizinec, přibyl dnešního rána do přístavu na korábu naloženém dvěma sty skříněmi obsahujícími nejskvostnější hlavolamy světa a třiceti lepými pannami se samočinným natahováním, které měl doručit Jeho královské Milosti Balerionovi jako dar svého vznešeného vládce císaře Trambuleona, jenž tímto způsobem hodlal projevit svou úctu a obdiv slovutnému rodu cymberijskému: načež, když opustil palubu korábu, aby si po dlouhé cestě trochu protáhl nohy, a procházel se zvolna po nábřeží, nějaká osoba, která vypadala přesně takto - Klapacius ukázal na svá prsa - v něm vzbudila podezření, poněvadž už nějakou chvíli chtivě pozorovala jeho bohatý ústroj. Vzápětí se onen neznámý k němu rozběhl jako šílenec, zdálo se, že ho chce povalit na zem, ale pojednou si s hlavy strhl čepici a nějakými rohy ho trkl do čela. Poté došlo k této zázračné proměně a jeho vědomí vstoupilo do cizinceva těla.

Klapacius hovořil s patřičným západem, takže o hodnověrnosti svého zážitku nevyvolal pochyby. Rozvláčně vychvaloval přednosti předchozí své tělesné schránky a pohrdavě mluvil o těle, v němž je nyní nucen přebývat, tu si uštědřil políček, tu si plivl na nohy či na břicho; výstižně charakterizoval vzácné poklady, které přivezl, a zejména podrobně líčil půvabné dívčiny se samočinným natahováním; vzpomínal na rodinu, kterou v otčině zanechal, na své děti s feritovou pamětí, svého elektronického mopslíka, na manželku, která připravovala elektrolytickou polévku tak znamenitě kořeněnou, že ani císař Trambuleon neochutnal lepší. Nakonec policejnímu komisaři prozradil své největší tajemství, že se totiž s kapitánem korábu domluvil, aby poklad vydal tomu, kdo přijde na palubu a řekne mu smluvené heslo.

Balerion dychtivě naslouchal, neboť všechny uvedené podrobnosti do sebe logicky zapadaly: Klapacius se zřejmě chtěl skrýt, aby ho nedopadla policie, a učinil to tím způsobem, že se převtělil do cizince, jehož si vybral kvůli jeho přepychovému oděvu, čili poznal, že jde o zámožnou osobu, takže se hravě domohl i značného majetku. Očividně i Balerion se zabýval stejnou myšlenkou. Lstivě se snažil od údajného cizozemce vyloudit smluvené heslo. Ten se nijak dlouho nezdržal a nakonec mu do ucha zašeptal

poznávací slovo: "Néterk." Věhlasný konstruktor poznal, že Balerion návnadu spolkl. Vmanévroval ho tam, kde ho mít potřeboval: Balerion byl náruživým milovníkem hlavolamů, a proto nemohl tolerovat, aby se dostaly do rukou králi, jímž nyní byl někdo jiný; všemu uvěřil, ba i tomu, že Klapacius vlastní druhý proměňovač; sám totiž neměl žádný důkaz, který by to vyvracel.

Chvíli oba seděli mlčky proti sobě a bylo zřejmé, že Balerion už nějaký plán vymudroval. Tvářil se lhostejně a nevšímavě, když se začal cizince nenápadně vyptávat, kde stojí jeho koráb, jak se jmenuje kapitán a na jiné podrobnosti. Klapacius ochotně odpovídal, počítaje s královou hamižností, a jeho tušení ho neklamalo. Balerion se najednou zvedl a prohlásil, že si cizincovu výpověď musí jít ověřit. Nato vyšel z kanceláře a pečlivě za sebou zamkl dveře. Klapacius slyšel, jak přikázal ozbrojenému strážníkovi, aby hlídkoval pod oknem - podle všeho si z nedávné zkušenosti vzal poučení - a potom zanikly jeho kroky v dál. Koráb s poklady a lepými dívčinami si Klapacius vybásnil, takže Balerion nenajde nic - ovšem právě s tím chytrý konstruktor počítal. Jakmile král odešel, Klapacius přiskočil k psacímu stolu, vzal ze zásuvky aparát a nasadil si jej na hlavu. Potom klidně čekal na Balerionův návrat. Netrvalo dlouho a na chodbě zaslechl dunivé kroky a nesrozumitelné kletby drcené mezi zuby, potom v zámku zaharašil klíč a do místnosti se vřítel komisař. Hned na prahu zařval:

"Lotře, kde je ten koráb s těmi poklady a nádhernými hlavolamy?!"

Víc říct už nestačil, protože Klapacius, schovaný za dveřmi, se vrhl na něj jako splašený beran a rohy ho trkl do čela. A než se Balerion stačil v Klapaciově těle orientovat, Klapacius, nyní komisař, mocným hlasem přivolal strážce a nařídil aby vězně spoutali do okovů, odvedli ihned do cely a bedlivě ho střežili. Balerion, který se takto znenadání nechtě převtělil, zíral nějakou dobu jako omámený, ale zanedlouho mu došlo, že ho Klapacius doběhl - celý čas rokoval totiž s chytrým konstruktorem, protože bohatý cizinec vůbec neexistoval - takže hromoval a láteril a ve své temné kobce drtil strašné hrozby. To mu ovšem bylo málo platné, protože neměl drahocenný přístroj. Klapacius sice na chvíli přišel o svou tělesnou schránku, na niž byl zvyklý, ale zato získal transformátor osobnosti. Oblékl se do parádní uniformy a zamířil ke královskému paláci.

Král spal, ale Klapacius ve své funkci policejního komisaře prohlásil, že musí aspoň na chvíli nutně mluvit s Jeho královskou Milostí; jde o neobykle důležitou věc ohrožující nejvyšší státní zájmy s nedozírnými následky, kdyby došlo k sebemenšímu prodlení a tak dále - takže vyděšení dvořané ho nakonec zavedli do královny ložnice. Poněvadž Klapacius dobře znal libůstky a antipatie svého přítele, pošimral ho na patě, načež se Trurl, který byl velice lechtivý, okamžitě probral. Promnul si oči a užasle hleděl na neznámého olbříma v policejní uniformě, který se naklonil pod baldachýnové lože a zašeptal: "To jsem já, Klapacius. Musel jsem se převtělit za policistu, jinak by mě k tobě nepustili - a ten aparát mám v kapse..."

Trurl se velice zaradoval, když mu Klapacius prozradil svou válečnou lest. Seskočil z postele, vyhlásil, že se zase těší plnému zdraví, a když později oděn v královském plášti z purpuru, se žezlem v jedné a říšským jablkem v druhé ruce zasedl na trůn, vydal několik rozkazů. Nejdřív přikázal, aby z nemocnice přivezli jeho vlastní tělo s kotníkem, který vyvrtil Balerion na schodech vedoucích k přístavu. Rozkaz byl hnedky splněn. Poté uložil královským lékařům, aby pacientovi věnovali všemožnou péči a postarali se o jeho rychlé uzdravení. Po krátké poradě se svým velitelem policie, totiž Klapaciem, vydal proklamaci, že v říši se znovu nastoluje pořádek a řád a stabilizuje se hospodářství v zemi.

Všechno nešlo hladce, protože bylo nutné celou tu spletitou situaci nejdřív rozmotat. Konstruktoři neměli v úmyslu vrátit všechny duše do původních těl - v podstatě jim běželo o to, aby se jak Trurl, tak Klapacius zase mohli navrátit do svých dřívějších těl. Trurl nařídil přivést před svůj královský majestát spoutaného Baleriona - přebývajícího v těle jeho kolegy -, a když bez průtahů byla provedena první výměna a Klapacius zase byl jedno tělo a jedna duše, král (v těle policejního ex-komisaře) musel vyslechnout ostrou důtku, načež byl uvržen do žalární kobky v podzemí královského paláce - oficiální zpráva zněla, že upadl v nemilost, protože se mu jednu hádanku nepovedlo rozluštit. Na druhý den bylo Trurlovo tělo uzdraveno už natolik, že mohla být provedena transformace. Bylo zapotřebí se vypořádat ještě s jedním problémem - neslušelo se, aby konstruktoři odcestovali ze země a otázku, kdo nastoupí na trůn, ponechali otevřenou. Uvolnit Baleriona z policejního sboru a znovu mu svěřit kormidlo státu - ne, to bylo nemyslitelné. Učinili tedy toto: pod pečeti přísné mlčenlivosti se oba přátelé se všim svěřili poctivému

námořníkovi, přebývajícimu v Trurlově těle, a když poznali, že tento prostý člověk má věru dost zdravého rozumu, uznali ho za hodna převzít otěže moci. Takže po proměně se Trurl stal zase sebou samým a námořník se stal králem. Ještě předtím přikázal Klapacius přinést do paláce veliké kukačkové hodiny, které viděl v nedalekém starožitnictví, když bloumal po ulicích. Rozum krále Baleriona byl transponován do kukačky a její mozek se přenesl do komisařovy hlavy. Čímž bylo učiněno spravedlnosti zadost, neboť král musel pilně pracovat a odkukávat hodiny ve dne v noci, k čemuž ho v přiměřené chvíli pokaždé přiměly ostré zuby hodinového soukolí; takže teď visí na stěně trůnní síně a do konce svých dní bude pykat za své bláhové kratochvíle a za pokus ohrozit na životě oba slavné konstruktory. Policejní velitel nastoupil zase službu a výborně si vedl, což dokazovalo, že ptačí mozek úplně stačí na takovou funkci. Potom se oba přátelé rozloučili s korunovaným námořníkem, odnesli svá zavazadla z hostince, setřáslí prach tohoto nehostinného království z obuvi své a vydali se na zpáteční cestu. Na závěr je vhodné poznamenat, že Trurlovým posledním činem v královském těle byla návštěva královské pokladnice. Vzal si tam diamantový diadém rodu Cymberidů, protože si tuto odměnu plně zasloužil; našel totiž nejlepší schovávačku na světě.

Výprava pátá (A)

čili

Trurlova rada

Nedaleko odsud u bílého slunce, za zelenou hvězdou, Oceločka spokojeně žila bez obav, neboť dovedná byla - žádné rodinné sváry ani třenice, nedělala si hlavu z tradice, nebála se sloty ani antihmoty, neboť měla vrcholně dokonalý stroj s hřídelemi a převody: v něm a na něm a pod ním bydlila, byl jim vším, víc neměla nic. Nejdřív atomy střádali, potom je poskládali - když se některý nehodil, trochu se obrobil - a štěstí jim přálo, všechno pak hrálo. Každé Oceločko mělo svoji zástrčku a dělalo si, co chtělo. Stroj nepatřil jim, ale ani oni nepatřili stroji, pouze si pomáhali navzájem. Někteří byli strojaři, jiní zas strojníky a druzí strojovníky - neboť všichni měli strojitelské nadání. Práce měli moc, jednou museli vytvořit noc a potom den anebo zatmění slunce - ovšem sporadicky, aby se jim nezošklivilo. A jednou k bílému slunci za zelenou hvězdou přilétla kometa ženského rodu, létavice-sveřepice od hlavy po čtyři ohony atomová, hrůzná na pohled, modrá s kyanovodíkem, nebere na nic ohled, hořkými mandlemi voní a křikne: "Nejdřív vás spálím na popel - a potom uvidíme."

Oceločka na ni hleděla, když půl oblohy ohněm zakryla, atomy jak domy, neutrony, mezony ve výhni žhavé, plutonia právě. A hned dí v odpověď: "To bude mýlka, my jsme Oceločka, nebojíme se sloty ani antihmoty, nemáme rodinné sváry ani třenice, neděláme si hlavu z tradice, neboť máme vrcholně dokonalý stroj s hřídelemi a převody, proto se vzdal, paní kometo, jinak ti to bude líto."

Jenže vlasatice se zatím roztáhla po celé obloze, pálí a syčí, žhne a řičí, až se smrštil jejich od rohu k rohu ožehlý měsíc - byl sice malý, starý, rozpukaný, přesto ale ho byla škoda. Proto slovy více neplýtvají, převelice silné pole vzali, na uzel je kolem růžků zavázali, potom zapnuli spínač - ježibabo, tumáš, zvedl se víchř - bylo po strachu, z komety zůstala hromádka prachu -, načež zavládl znovu mír a pokoj.

Po nějaké době se zas něco objevilo, nikdo neví, co to je - vypadá to šeredně, ať se na to koukáš odkud chceš. Přiletělo to, usadilo se na nejvyšším vrcholku, těžké, že si to sotva leze představit, tam to dřepí a nechce odtud. Ale v každém případě je to na obtíž, hanba povídat.

Takže ti, co jsou poblíž, vysvětlují: "Bude to mýlka, my jsme Oceločka, nebojíme se sloty ani antihmoty, nebydlíme na planetě, ale na stroji, na stroji vrcholně dokonalém s hřídelemi a převody, proto vypadni ohavo, jinak ti to přijde draho."

Jenomže to se vůbec nehne.

Aby si ušetřili zbytečně velké vydání, vyslali neveliký, spíš malý stroj-strašivec - ten šeredu vyleká, načež ta odtáhne po svých.

Stroj-strašivec se rozjíždí, zevnitř je slyšet hukot a bzukot programů - jeden děsivější než druhý. Přiblíží se - ach jak drnčí a drkotá, jak sviští a ševelí! Dokonce stroj sám se drobet vylekal - jenomže to se ani nehne. Strašivec to zkouší znovu, tentokrát na jiné frekvenci - zase bez úspěchu, protože už postrádá ten pravý elán.

Oceločka vědí, že něco jiného je zapotřebí. "Vyšleme větší kalibr - hydraulický, diferenciální, univerzální, těžkotonážní. Povede se to, když maně použijem jaderné zbraně."

A tak vyjel univerzální s dvojstupňovou převodovkou se strojníkem a strojovníkem, pro jistotu je na něm - jasná věc - také stroj-strašivec. Na olejových tlumičích dorazil k hoře tiše jako pěna, načež jsou děla zamířena - a počítá: čtyři čtvrti do smrti, tři čtvrti do smrti, dvě čtvrti, jedna čtvrt', nula - smrt! Rána houkne a vyrůstá hříbovitý mrak, povětrím litá radioaktivita. Olej vytéká, ozubené soukolí se zaseklo, strojník se strojovníkem vyhlíží ven, dřepí tam pořád nezdoba, zdá se to jak sen, ztratili řeč - nikde ani škrábanec!

Oceločka svolala válečnou poradu a potom zkonstruovala stroj, ten vyrobil velestroj a ten zas takový supermegastroj, že před ním musely couvnout nejbližší hvězdy. Měl pohon ozubenými koly a uprostřed číhal stroj-strašivák, protože teď přestávaly už žerty.

Supermegastroj se rozjel v boj - třesk a blesk, svist a hvizd, krach a řach, vyrostl takový hřib, že byste potřebovali moře, abyste si udělali houbovou polívku, a tma je, že z ní cvakají zuby, je tma tmoucí, kde si nevidíš na nos. Oceločka napínají zrak; a když se rozptýlí mrak, všechno je při starém - jenom stroje leží na hromadě a můžou se dát do šrotu.

Načež si opravdu vysoukali rukávy, protože si řekli: "Jsme přece strojníci a strojovníci se strojitelským nadáním, máme stroj vrcholně dokonalý s hřídelemi a převody, jak si může taková ohava dovolit pořád tady dřepět?"

A nevyrobili nic menšího než kyberbylinu-hladomorku: připlazí se tiše, zapustí kořání, vyrazí do výše, pak to ovine, obtočí, proroste, udusí, a bude konec písničky. Všechno běželo jak na drátku, jenže pozpátku - nezměnilo se vůbec nic.

Byli v koncích a na pokraji zoufalství, nevěděli kudy kam, neboť prvně měli takový hlavolam.

Mobilizovali všechny síly, analyzovali, vyráběli obvazy a provazy, osidla a lepidla, zdivo a pivo - snad se to přilepí či uváže v leči, buď se to opije, nebo zřítí a víc se nevyléčí - zkoušejí to tak a potom naopak, leč nikam to nevede. Činí se, seč jim síly stačí, ale veškeré úsilí je k pláči. Nevědí si rady ani pomoci, když hle, kdosi se blíží - sedí jako na koni, jenomže kůň nemá kola, patrně to bude bicykl, jenže ten zas nemá příď, bude to spíš raketa, jenže ta zas nemá sedlo. Nikdo neví, co to letí, ale toho v sedle poznají i malé děti - usměvavý konstruktor Trurl se vydal na výpravu nebo jen tak na výlet - už z dále každý pozná, že to není ledaskdo.

Jakmile se přiblížil a přistál, seznamují ho hned se svým těžkým údělem: "Jsme Oceločka, máme stroj vrcholně dokonalý s hřídelemi a převody, atomy jsme střádali, sami je poskládali, nemáme rodinné sváry ani třenice, neděláme si hlavu z tradice, nebojíme se sloty ani antihmoty, a najednou něco přiletělo, sedlo si to, dřepí tam a nechce se hnout z místa."

"Zkusili jste to zastrašit?" zeptal se Trurl vlídně.

"Vyslali jsme proti tomu stroj-strašivec a strojisko-strašisko a supermegastroj, univerzální, těžkotonážní s atomy jako domy, s protony a fotony - jenomže jsme ostrouhali kolečka."

"Říkáte, že žádný ze strojů neuspěl?"

"Nižádný, pane."

"Hm, to je věru zajímavé. A co je to vlastně?"

"To nevíme. Objevilo se to, přiletělo, nikdo neví, co to je, jenomže to vypadá šeredně, ať se na to koukáš odkud chceš. Přiletělo to, usedlo, těžké, že si to ani nelze představit, a nechce se to odtud hnout. V každém případě je nám to na obtíž, až hanba povídat."

"Nemám moc času," pravil Trurl. "Nanejvýš u vás můžu chvíli pobýt jako poradce. Máte zájem?"

Oceločka měla samozřejmě zájem a hned se ptají, co mají přinést: fotony, šrouby, kladiva, děla nebo dynamit? A co by chtěl pít - čaj nebo kávu? Strojnice ji hned přinese.

"Radši kávu," souhlasí Trurl, "ne pro mne, ale k služebním účelům. A jestli nepomohl stroj-strašivec, supermegastroj ani kyberbylina-hladomorka, použijem hnedky jiné prostředky - archivální a legální, ale naprosto fatální. Ještě jsem neslyšel, že by paušální připomínkování neodbřemeno od dovozovaných nároků."

"Co jste to říkal, prosím?" ptají se vyjevená Oceločka, ale Trurl nic nevysvětluje a pokračuje:

"Postup je docela jednoduchý. Potřebuju papír a inkoust, pečatní vosk a pečeť, razítka a připínáčky, pijáky a písařský písek, přepážku s okénkem a pár lžiček, podšálek - hrnek s kafem už mám - a listonoše. A také něco na psaní - máte to?"

"Hned opatříme," praví a vzápětí žádané přináší.

Trurl usedne a diktuje: "Vzhledem k zatajení domovní daně poplatníkem podle protokolárního zjištění vyšetřovací komise VZRTSP čj. lomeno KK, lomeno 504, položka 4b, dále ježto jste nezapravením obecních dávek a poplatků se dopustil porušení výnosu KVK §199 ze 19. XVII. t. r., věstník str. 69, aniž jste prokázal schvalující výměr stavebního úřadu podle §2, odst. 3., vyhlášky 398/78 ve znění zákona 101 lomeno 614, a protože nestává ozvlášťující důvod vyloučení, zejména nárok na chudinské zaopatření podle §28 zemského zákona 236/1864, nařizujeme vám neodkladné, neprodlené a okamžité odstranění a vyklizení řečeného objektu, jakož i zaplacení dlužné daně a dávek, včetně náhrad poplatků za soudní usnesení a rozhodčí nálezy, jakož i ostatní výlohy ze šetření vzešlé. Proti tomuto rozhodnutí máte právo podat dvojmo odvolání předsedovi stížnostní komise zdejšího úřadu ve lhůtě 24 hodin od doručení. Váš rekurs nemá odkladný účinek."

Trurl přitiskl pečeť na listinu, opatřil ji razítkem, nařídil ji zapsat do hlavního protokolu, potom ještě do podací knihy a řekl:

"A teď zavolejte listonoše, aby to hned doručil."

Listonoš odešel, a oni čekají, až se konečně vrátí.

"Doručil jsi akt," ptá se Trurl.

"Ano."

"A máš potvrzenku?"

"Ano, tady v té rubrice to podepsal. A tuhle je odvolání."

Trurl převezme rekurs, vůbec se na něj nepodívá, ale napíše napříč velkými písmeny: "Zpět - nutno použít predepsaného formuláře," připojí nečitelný podpis a listonošovi přikáže, aby odvolání vrátil odesílateli.

"A teď do práce!" zvolá.

Usedne a píše, zatímco ostatní zvědavě přihlížejí, nic nechápou, jen se ptají, co je tohle a co je tamto, a co to vůbec všechno značí.

"Začínám úřadovat," odpovídá Trurl. "Teď, když se to rozběhlo, bude všechno v pořádku."

Listonoš běhá celý den tam a zpět jako šílený; Trurl razítkuje o sto šest, dává příkazy, psací stroj bez ustání klapa a postupně nabývá svou tvář celá kancelář, vypadá jak se na úřad patří, sponky a spisy a klotové rukávy, po stolech fleky od kávy, kalamáře a formuláře, registrační skříně plné šanonů, tabulky "Vstup zakázán" a "Dnes není úřední den", papíry padají z přeplněných košů ven a válí se na podlaze. Ocelocka vyjukaně hledí, nechápou, co se tu děje, jenže Trurl se všemu směje, listů si uběhnou nohy, dopisů jsou celé stohy - frankované a porto platí příjemce, doporučené s návratním lístkem, do vlastních rukou, na dobírku, upomínky, výměry, zamítnutí, expresy. Také otevřel osobní konta, zatím sice nevykazují aktiva - ale Trurl říká, že to je přechodné. Zanedlouho je vidět, že to už tak ohavně nevypadá, zvláště při pohledu ze strany se to opravdu zmenšilo! Na mou věru, je to tak! A Ocelocka se Trurla ptají, co bude pak.

"Soukromé rozhovory se netrpí!" odpovídá. A dál štempluje, zakládá akta, zamítá žádosti, odtěžuje rozporované nesoulady, brání se nežádoucí kumulaci; nerušte, teď mám práci, kafe mi vychladlo, zrovna ruplo zrcadlo, nepleťte svetr tady, nemáte takové vnady, úplatky nepřijímám, jděte si jinam, máme tu exekuci na svršky, výživné na děti, jeho odvolání nese sedm pečeti.

A písárka hbitě píše na stroji: "Vzhledem ke zkrácení poplatku daně a neuposlechnutí rozhodnutí vyklizení objektu stěžovanému si vašim podáním 1467 v opožděné lhůtě po rozumu nařízení 3 lomeno B č. 162 lomeno KRS vyšší instance in vacuo a ex nihilo rozhodla, abyste objekt okamžitě vyklidil. Proti tomuto usnesení nelze podat odpor. O čemž se odsouzený vyrozumívá."

Trurl vysílá listonoše na pochůzku, a potom kvitanci zastrčí do kapsy. Načež vstane a metodicky začne vyhazovat do mezihvězdného prostoru židle a kancelářské stoly, registratury a spisy, razítka a kalamáře. Nakonec zbyla jen strojnice.

"U tisíce planžet a sklíčidel, copak to provádíte?" volají Ocelocka zděšeně, neboť si už dokonale zvykla.

"Jak můžete...?"

"Hlavně chovat se mravně," odpovídá Trurl. "Nejdřív se rozhlédněte pořádně kolem sebe!"

A opravdu, dívají se a žasnou - nic nevidí, zdá se, že všechno bylo pouhý klam a mam. Kam se to podělo, kam to zmizelo? Zbaběle se to vytratilo, zmenšilo, scvrklo tak, že se to sotva dá lupou rozeznat.

Dumají, zkoumají, ale nic tam není, zůstal malý mokrý flek, snad tam něco ukáplo, nikdo neví, co to je - a to je vše.

"Stalo se přesně to, s čím jsem počítal," vysvětluje Trurl. "V podstatě byl případ jasný, moji milí: jakmile to přijalo první úřední zásilku a její doručení potvrdilo, vyřklo to ortel nad sebou. Použil jsem speciální mašinérie, s velikým B: do chvíle, co trvá vesmír, se nikomu ještě nepovedlo ji doběhnout!"

"Dobře, ale proč jste vyhodil spisy a vylil kávu?" ptají se.

"Aby vás ta mašinérie nevtáhla do svého soukolí a nezničila také!" praví Trurl. A nato odlétá, laskavě jim kyne a jeho tvář ozařuje úsměv jako hvězda.

Výprava šestá

čili jak Trurl

a Klapacius

stvořili démona

druhého stupně,

aby piráta Tlamsu

přemohli

"Od kraje Větších sluncí vedou pouze dvě karavanní cesty na jih. První, starší, směřuje od Čtyřhvězdí ku Gaurasaurontu, proradné hvězdě, jejíž svit, kterýž často pohasne, připomíná potom trpaslíka ve hvězdokupě Abyssyrium, takže zavede cestovatele do Velké temné pustiny, odkud se z devíti zbloudilých karavan navrací stova jedna. Druhou, novou cestu otevřelo mirapoklejské impérium, jehož turboservorabové prorazili středem mohutného Gaurasaurontu tunel šest miliard pramil zděli.

Severní vchod do tunelu lze nalézt následujícím způsobem: od posledního z Větších sluncí je třeba pokračovat přímo k Pólu, po dobu co stačíš sedmkrát odříkat ochraňuj-mou-dušičku. Potom zahneš doleva, až dorazíš k ohnivé stěně. To jest Gaurasaurontu bok, a v tom oslnivém bílém žáru spatříš černý bod, otvor tunel. Zamíříš přímo do něj bez všelikých obav, ježto ústí tunelu je natolik široké, aby tudy osm hvězdoletů najednou prošlo vedle sebe. Podívaná, jež se nakýtá z oken korábu, nemá sobě rovna. Nejprve uziříš Ohňopád žároskvoucí, a další záleží na počasí: pokud v nitru slunce pulsují pyromagnetické bouře, vzdálené jednu či dvě miliardy mil, lze spatřit ohromné ohňostroje a bílé žhnoucí koule, a naopak, je-li bouře blíž anebo zuří-li tajfun sedmého stupně, začne se střecha korábu otřásat, jako kdyby všechno to bílé žhnoucí těsto se mělo co chvíli zřítit na hvězdolet, jenomže to je pouhé zdání, protože se sice rozlévá, ale nespadne; plane, ale nespálí; zadržují je ochranné pásy flogistického silového pole. Leč jakmile zpozoruješ, jak při protubernaci šlehaří klikaté blesky a ohnivé biče zvané inferiony se přibližují, tu je radno pevně třímát kormidlo a bedlivě sledovat žhavé nitro slunce před sebou, neboť mapa je nyní k nepotřebě - nastala situace, kdy každý pilot musí prokázat své mistrovství. Stejnou trasou nikdo neprojel dvakrát - tunel proražený Gaurasaurontem se kroutí, zatáčí a svíjí jako had pod údery holí. Je proto třeba držet oči otevřeny, mít pohotově frigistory pokrývající přílbu průzračnými rampouchy a ostrážit sledovat k vám letící ohnivé stěny, odkud s hukotem srší dlouhé plameny. Kdybyste slyšeli, jak se pancéřový trup korábu začíná škvařit v tom bílé žhnoucím slunečním kotli, nezbyvá než se spolehnout na své vlastní bleskurychlé reakce. Je ovšem třeba mít na paměti, že ne každý ohnivý plápol, ne každé stoupání tunelu značí třesení hvězdy či rozbouřené ohnivé moře - pročež zkušený marinář, který ví své, nebude svolávat mužstvo k čerpadlům jen tak pro nic za nic, ježto později se mu ostřílení navigátoři vysmějí, neboť se pokoušel uhasit věkovitý hvězdný svit sklenkou tekutého dusíku.

Tomu, kdo se ptá, co dělat, kdyby k třesení hvězdy opravdu došlo ve chvíli, kdy se s korábem nachází v jejím nitru, kdejaký vtípálek rád odpoví, že pak si může leda povzdechnout, protože mu na sepisování kšaftu nezbyvá čas, a to s očima otevřenými nebo zavřenými, protože je to jedno - oheň je stráví tak jak tak. K podobným neštěstím dochází opravdu velice zřídka, ježto ochranné výztuhy, přidělané poddanými mirepoklejského impéria, jsou převelice kunštovní a drží znamenitě, takže průlet kol vypouklých, třpytných vodíkových zrcadel Gaurasaurontu jest vpravdě zážitkem jedinečným. A ne tak docela bez příčiny se praví, že ten, kdo do tunelu vstoupil, druhou stranou zase rychle vyjde ven, což ovšem nelze říci o Velké temné pustině. Kdyby třesení hvězdy zničilo tunel, pak by zbývala pouze tato cesta. Jak z názvu je patrné, Pustina tato je noci temnější, ježto světlo sousedních hvězdopásů se neodvážá do ní proniknout. Jako v obrovském moždíři tu kolotají, s hrozným třeskem do sebe narážejíce,

kusy železa a plechu z vraků korábů, jež proradným Gaurasaurontem byly zavedeny nesprávným směrem a zůstaly rozdrnceny bezednými gravitačními víry - krouží a kroužit nepřestanou, dokavad nezanikne i všehomír. Na východ od Velké pustiny leží království breburdské, na západě zas se rozprostírá pansví Okálů, zatímco cesty na jih odtud střežené řetězem opevněných mortalitálií, vedou ke klidné sféře blankytné Lazulie, a dále pak k tvornoplanému Murgundiganu, kdež archipel hvězd chudých na železo, Alcaronův kočár zvaný, rudě plane.

Nicméně je nutno poznamenat, že bělí tunelu gaurasaurontského smolná čern Pustiny odpovídá Víry tamější či trosky korábů nebo roje povětroňů netvoří jediné nebezpečí, ale jak někteří praví, na místě neznámém, kdes mezi temnými, rozlehlými slujemi v hluboké podzemní jeskyni se už od pradávna ukrývá jakýsi tvor či netvor zvaný Nevědomce, protože kdožkoliv by jeho pravé jméno poznal, už se nevrátí víc na svět, aby je někomu vyjevil. Dále se praví, že řečený Nevědomce je pirátem čarodějem, jenž obývá zámek, vystavěný pomocí černé gravitace; nepolevující prudká bouře zastupuje hradební příkop, zdi z nejsoucna jsou neproniknutelné, všechna okna jsou slepá a dveře hluché: Nevědomce číhá na karavany, kdykoli však začne být lačný zlata a kostlivců, dmychá černý prach na sluneční kotouče kroužící jako ukazatele směru, a jakmile je uhasí a poutníky svede z bezpečné cesty, vyřítí se z prázdnoty, pevně je prstenci ovine a odvěče do nicoty svého zámku, bedlivě dbaje, aby neupadla ani jediná rubínová brož - tak velice je tento netvor úzkostlivý. A potom pouze hlované vraky vyplouvají odnikud a krouží Pustinou, a za nimi se táhnou dlouhé pásy lodních nýtů, které netvor Nevědomce vyplivuje z tlamy jako pecky. Leč od té doby, co díky nucené práci nesčíslných servorabů byl vybudován gaurasaurontský tunel, jehož jasně osvětleným koridorem se bere veškerá lodní doprava, Nevědomce strašlivě soptí, nemaje možnost naloupit další kořist; srší vztekem, kterýmž prosvětluje temnou Pustinu, a za černou gravitační bariérou lze spatřit jeho světélkující tělo podobné v hrobě práchnivějícímu fosforeskujícímu kostlivci. Ovšem najdou se rozumbradové, kteří prohlašují, že žádný takový netvor neexistuje, a že ani nikdy nebyl - to mohou tvrdit lehkovážně, protože mínění o věci, kterou nelze popsat slovy, lze nesnadno vyvracet, natož takový soud, k němuž tito mudrlanti dospěli jednoho krásného letního odpoledne, daleko od temných kosmických mračen a planoucích hvězdných světů. zdali sám Kybernátor Murgundiganie nebyl pohlcen se svou osmdesátihlavou družinou cestující ve třech korábech? Po všech těchto velmožích zůstala pouhá nepatrná stopa - několik ohlodaných přezek, které vyvrhla nebulární vlna na břeh Solary Minor, kde je později našli místní vesničané. Zdali nespočet jiných hodnotářů nebylo pozřeno bez milosti a sebemenšího slitování? Proto necht' aspoň tichá elektronická paměť vzdá mlčenlivý hold těmto ubohým nepohřbeným zástupům, dokud se nenajde někdo, kdo by podle starobylých hvězdných práv vykonal za ně odvetu na pachateli."

Tohle všechno se Trurl dočetl v jedné stářím zežloutlé knize, kterou získal od jakéhosi podomního obchodníka. Neprodleně s ní odkvačil ke Klapacioví, a znovu ji předčítal nahlas, od začátku až do konce, protože v událostech a příhodách v ní popsaných našel velké zalíbení.

Klapacius, moudrý konstruktor, dobře obeznámený s vesmírem a jeho četnými slunci s mlhovinami všeho druhu, se pousmál, kývl hlavou a pravil:

"Doufám, že z těch báchovek nevěříš jedinému slůvku?"

"A proč bych jim neměl věřit?" ohradil se Trurl. "Koukni na tuhle krásnou rytinu - znázorňuje Nevědomce, jak hltá dva fotonové škunery a lup ukrývá do sklepení. A když jsme u toho - copak veleobrem Betelgeuzem nevede rovněž tunel? Nejsi v kosmografii přece takovým ignorantem, abys pochyboval o možnosti..."

"Když mluvíš o ilustracích, hned tady na místě ti nakreslím draka s očima složenými z tisíce sluncí - pokud tě takový obrázek přesvědčí o jeho existenci," odpověděl Klapacius. "A co se týče tunelů - předně ten, o němž ses zmínil, má délku dva milióny a ne pár miliard mil, za druhé, hvězda, o níž mluvíš, je červená a prakticky vyhaslá, za třetí při průletu tím tunelem nehrozí nikomu nebezpečí, jak sám dobře víš, poněvadž jsi tudy cestoval. Pokud jde o takzvanou Velkou temnou pustinu, je to prostě taková kosmická skládka, široká asi deset parseků, která krouží mezi Maeridií a Tetrachidií, nikoli kolem Breburdie či Gaurasaurontu, neboť ty neexistují. Opravdu je tam tma, protože jak jsem se zmínil, je to skládka smetí a odpadků. A ten Nevědomce je samosebou také vymyšlená zrůda. Kdyby aspoň měl

vztah k nějakému hodnotnému starodávnému mýtu - jenomže v tomhle případě máme co dělat s chorobným výplodem nedomrlého mozku."

Trurl sevřel rty.

"Na tom tunelu nesejde," řekl. "Domníváš se, že je bezpečný, protože jsem jím sám letěl; kdybys to byl ty, mluvil bys ovšem docela jinak. Ale tunel nechme tunelem. Pokud jde o Pustinu a Nevědomce, nemám ve zvyku o podobných věcech někoho slovy přesvědčovat. Vydám se tam a potom," zvedl tlustou knihu se stolu, "ano, potom poznáš, co z toho je pravda a co lež!"

Klapacius se mu všemožně snažil ten plán rozmluvit, ale když poznal, že Trurl jako vždycky stojí tvrdošíjně na svém a od této výpravy tak výjimečným způsobem koncipované nehodlá upustit, nejprve prohlásil, že od toho dává ruce pryč, nicméně zanedlouho se i on začal připravovat na cestu. Nedovedl by přenést přes srdce, aby jeho přítel sám a sám čelil nebezpečí - když budou dva pohlížet smrti v tvář, je to přece jenom radostnější.

Naložili hojnost zásob, neboť plánovaná cesta vedla rozsáhlými pustinami, které nebudou rozhodně tak malebné, jak to líčila kniha; načež odstartovali na svém osvědčeném hvězdoletu. Tu i onde se zastavili, aby se poptali, kudy mají dál letět, už i proto, že oblasti jim důvěrně známé dávno opustili. Tuzemci jim vesměs poskytovali skrovné informace, znali totiž dobře pouze bezprostřední okolí a o tom, co se nalézá ve vzdálenějších končinách, které se nikdy neodvážili sami navštívit, vyprávěli velmi nevěrojatně. Tyto nekonkrétní údaje nicméně vyšperkovali podrobným líčením strastí a nebezpečí hrozících našim cestovatelům. Klapacius to nazýval "korozní rozprávky", maje tím na mysli sklerózu korodující všechny staré mozky.

Když se k Velké temné pustině přiblížili na vzdálenost pěti či šesti světelných odstupů, doslechli se o jakémsi obru - loupežníkovi, který si říkal diplojovaný pirát. Z jich informátorů ho nikdo neviděl ani nevěděl, co vůbec značí to divné slovo "diplojovaný". Trurl soudil, že jde o znešvažené adjektivum "dipolový", z čehož vyplývá, že onen lupič asi osciluje mezi kladnými a zápornými vlastnostmi, což tudíž svědčí o chorobném střídání mánie a melancholie. Rozvážný Klapacius jeho hypotézu ovšem nesdílel. Podle toho, co slyšeli, byl tento pirát prchlivý násilník, který nejenže své oběti o všechno oloupil, ale jeho chamtivost byla natolik bezmezná, že mu nestačilo, že ubožáky vysvlékl donaha, ale dlouho a nemilosrdně je tloukl, než je propustil na svobodu. Konstruktoři byli na vahách, zda si nemají opatřit nějaké palné či sečné zbraně, dříve než překročí hranice Velké pustiny, ale došli k přesvědčení, že jejich důvtip a osvědčené univerzální konstruktorství jsou tou nejlepší zbraní.

Je nutno přiznat, že Trurl prožíval hořké rozčarování, ježto oko cestovatele neokouzlovala hvězdná obloha, ani planoucí slunce, ani úskalí blýskavic či písčiny meteoritů, jak to starodávná kniha slibovala. Hvězd bylo v okolí pořádku a nepůsobili nijak valným dojmem. Vypadaly zašle a staře, některé občas zablikaly jako řefavé v hromadě popela, jiné zas měly temný povrch, jen prasklinami v kůře se zevnitř prodíral rudý přísvit. Po nějakých ohnivých džunglích či tajuplných vírech nebylo nikde ani památky a také o nich jaktěživo nikdo neslyšel, protože tato pustina se hlavně vyznačovala tím, že byla k uzoufání nudná už z toho důvodu, že byla pouhou prázdnou pustinou. Ale zato meteoritů bylo jako máku, ovšem mezi těmi chřestícími, harašícími roji létavic bylo zastoupeno mnohem víc smetí a odpadků než poctivého magnetitu, tektitu či aerolitu. Dalo se to snadno vysvětlit, protože galaktický pól byl odtud co by kamenem dohodil a z centrálního pásma galaxie temné vířivé proudy odsávaly smetí a odpadky sem na jih. Proto všechny okolní národy a populace tuto končinu nenazývaly Velkou temnou pustinou, ale pojmenovaly ji tak, jak se patřilo - smetiště.

Trurl skrýval své zklamání, jak nejlépe dovedl, aby si ho Klapacius nezačal dobírat. Poté zamířil hvězdoletem do Pustiny. Příd' korábu vzápětí bičoval písek, kdejaké hvězdné nečistoty vychrlené při protubernaci supernov se lepily na pancéřový trup korábu a vytvořily vrstvu tak silnou, že se konstruktoři vzdali naděje, že tu špínu vůbec někdy odstraní.

Světlo jediné hvězdičky neproráželo okolní přímrak, takže museli letět nazdařbůh. Pojednou se hvězdolet zakymácel, pánve poskakovaly, hrnky padaly na podlahu, nářadí harašilo a oni cítili, jak koráb nabírá stále větší rychlost; potom slyšeli pronikavý skřípot, a hvězdolet s přídí skloněnou se zastavil, jako kdyby narazil do nějaké měkké masy. Spěchali k oknu, leč neviděli nic - venku byla tma jako v pytli. Vtom se ozvalo prudké zabušení - neznámý měl nepochybně obrovskou sílu, protože se pod jeho údery začaly

prohýbat stěny korábu. Trurl a Klapacius pochopili, že asi nevystačí pouze s vlastním ostrovtipem, ovšem nyní bylo pozdě honit bycha, a proto radši otevřeli poklop, dříve než jej ten neznámý vetřelec rozrazí. S úžasem zří obličej tak obrovitý, že zakrývá celý otvor - je vyloučeno, aby se dovnitř vsoukalo tělo, k němuž ta vizáž patří - veliké a nepopsatelně ohyzdná tvář, posázená vypoulenýma očima odshora dolů a odleva doprava, uprostřed má nos podobný pile a místo čelisti ocelový hák. Obličej vmáčkнутý do otvoru zůstává nehybný, pouze oči pátravě hledí, každý pár chtivě šmejdí po jiné části vnitřního vybavení, jako kdyby odhadoval, zda tahle kořist vůbec stojí za námahu. Bylo zcela evidentní, co tahle prohlídka značí - to by pochopil i někdo mnohem méně chápavý než naši konstruktóři.

"Copak?" zeptal se posléze Trurl, kterého tohle nestydaté mlčenlivé okukování dohrálo. "Copak chceš, ty držko nevymáchaná?! Já jsem Trurl, proslavený a onnipotentní konstruktor a vedle mne stojí můj přítel Klapacius, neméně proslulý a věhlasný. Ve svém hvězdoletu jsme se vydali na turistický výlet, takže tě žádám, abys okamžitě ten svůj odporný ksicht schoval a vyvedl nás z tohoto nechutného prostředí zaneřáděného špínou a odpadky do čistších a obstojnějších končin. Jinak podáme na tebe stížnost, rozeberou tě na kousky a dají do šrotu - slyšels mě, ty křápe, ty hadmíku, ty špinhauzníku?"

Jenomže obličej mlčí a pouze se dál dívá a dívá, jako kdyby počítal, kolik mu lup vynese.

"Dobře mě poslouvej, maškaro cejchovaná," křičel Trurl, zapomínaje na veškerou opatrnost, přestože ho Klapacius dloubal do boků, aby se umínil, "my nevezeme žádné zlato ani stříbro ani drahé kamení, a proto nás v tu ránu odsud propustíš. Hlavně honem schovej ten svůj naduřelý kontrfej - je odporný až hanba povídat. A ty," obrátil se ke Klapaciusovi, "do mě nešťouchej pořád loktem! Já vím dobře, co na takové rošťáky platí!"

"Nepotřebuju zlato ani stříbro," promluvil v tu chvíli obličej a zaměřil pohled z tisíce jiskrných zraků na Trurla, "a přeji si, aby se se mnou mluvilo taktně a zdvořile, protože jsem pirát s diplomem, mám dobré vychování a citlivou povahu. Měl jsem tu jiné návštěvníky, kteří také potřebovali dostat ponaučení - po pořádném výprasku se stanete vzory slušného chování. Jmenuji se Tlamsa, mám třicet aršínů zděli a toliéz zšíři, a skvosty loupím způsobem moderním a vědeckým. Sbírám totiž drahocenná tajemství, perly z pokladnice vědění, vzácné pravdy a vůbec všechny hodnotné informace. A teď honem sem s tím, jinak zahvívám. Budu počítat do pěti - jedna, dvě, tři..."

Dopočítal, a když mu nic nedali, opravdu zahvívá tak, že jim téměř ulétly uši. Klapacius pochopil, že "dyploj", o němž se tuzemci se strachem zmiňovali, je vlastně diplom, který tento pirát zřejmě získal na nějaké Akademii zločinu. Trurl se držel oběma rukama za hlavu - síla Tlamsova hlasu odpovídala plně jeho vzrůstu.

"Nic ti nedáme!" křičel, zatímco Klapacius horečně hledal vatu. "Ať ten tvůj ciferník už nevidím!"

"Když se vám nezamlouvá můj obličej, snad se vám bude víc líbit moje ruka," odpověděl pirát. "A je to mocná lopata, jaksepatří silná. Pozor - začínám!"

A skutečně: nepotřebovali už vatu, kterou přinesl Klapacius, neboť obličej v otvoru zmizel a dovnitř se vsunula pracka všech pracek, ocelová, špinavá pazoura podobající se parnímu rypadlu. Tu chňapne, tam hrábne, láme stoly a skříně, z polic s nádobí s řinkotem valí na podlahu. Trurl s Klapaciem přehli do strojovny, tam vylezli nahoru na atomový reaktor, a jakmile se k nim přiblížil některý prst - bác! bác! - přetáhli jej pohrabáčem. To diplomovaného piráta dohrálo, takže znovu přitiskl obličej k otevřenému poklopu a pravil:

"Dobře vám radím, abyste se neprodleně se mnou dohodli, jinak vás strčím na samé dno své zásobárny, zaházím vás smetím, zaklíním kameny, abyste se nemohli hnout, a tam zůstanete tak dlouho, dokud vás rez nesežere. Tak co si vyberete - hop anebo trop?"

Trurl nechtěl o nějakém jednání ani slyšet, jenže Klapacius se zdvořile zeptal, jaké si klade pan diplomant podmínky.

"Takhle se mi to líbí," odvětil tázaný. "Obohacuji se poznatky, to je má životní záliba, můj koníček, za nějž vděčím svému vyššímu vzdělání a tomu, že se na situaci dívám prakticky, když uvážíte, že za ty obyčejné poklady, které hromadí nevzdělaní piráti, se tady nedá nic koupit. Naproti tomu poznatky sytí hlad po poznání a obecně je známo, že informací je vlastně všechno, co existuje. Už po staletí je shromažďuji a hodlám v tom pokračovat i nadále, i když přiznávám, že občas, když se namane příležitost, neopovrhnu ani zlatem či klenoty, které jsou hezké a lahodí zraku. Upozorňuji vás, že za

falešné informace se stejně jako za falešné mince odplácím notným výpraskem, neboť jsem kultivovaný a trvám na autentičnosti!"

"Jaké autentické a drahocenné informace si žádáš?" optal se Klapacius.

"Libovolného druhu, ovšem musí být hodnověrné," odvětil pirát. "Nikdy se nedá říct předem, co se kdy může hodit. Zaplnil jsem jimi několik set jeskyní a sklepení, ale ještě mám pořád dost místa pro dvojnásobné množství. A teď mi povězte všechno, co víte, a já si všechno zapíšu. Honem, ven s tím!"

"Tentokrát jsme v pěkné bryndě," zašeptal Klapacius Trurlovi do ucha. "Můžeme tu trčet celé věky, než mu předáme své znalosti, neboť naše moudrost je vpravdě gigantická!"

"Počkej," zašeptal Trurl. "Mám nápad." Nahlas pak řekl:

"Poslyš, promovaný piráte, co se z zlata týče, poskytneme ti informaci drahocennější nad jiné, totiž recept, jak vyrobit zlato z obyčejných atomů - kupříkladu z vodíku, kterého jsou ve vesmíru vpravdě nevyčerpatelné zásoby. Ten předpis ti dáme, když nás propustíš."

"Takovými recepty mám nacpanou celou almaru," pravil obličej a hněvivě zakoulel tisícerýma očima. "A všechny jsou k ničemu. Nedám se zase napálit znovu - vyzkoušíme ten předpis nejdříve prakticky."

"Beze všeho. Máš nějaký džbán?"

"Nemám."

"Nevadí, obejdeme se bez něj. Návod je opravdu jednoduchý: vezmi tolik atomů vodíku, aby se rovnaly váze zlata, čili jedno sto devadesát sem, potom se z nich sloupnou elektrony, hněteme protony, vyválíme z nich jaderné těsto, a když se objeví mezony, koldokola je poprášíme elektrony - a hle! vyrobili jsme ryzí zlato. Dávej pozor!"

A Trurl chytá atomy, sloupne z nich elektrony a mísí protony. Jeho prsty se tak hbitě pohybují, že spolu úplně splývají, a když vyrobil protonové těsto, obklopil je elektrony a dal se do práce na další molekule. Neuplynulo ani pět minut a na dlani držel hrudku ryzího zlata a podal ji obličej. Ten do kovu kousl, kývl a pravil:

"Pravda, je to zlato, jenže já nejsem natolik mrštný a čiperný, abych dovedl chytat atomy. Na to jsem moc velký."

"To není problém, dáme ti na to aparát," láká ho Trurl. "Jen si představ, že takhle můžeš vyrobit zlato ze všeho, nejen z vodíku - dáme ti recepty i na jiné atomy. Když si dáš práci, můžeš v zlato proměnit celý vesmír!"

"Jestli bude vesmír celý ze zlata, pak se stane zlato bezcenné," odpověděl praktický Tlamsa. "Ne, ten váš návod mi není nijak platný - sice jsem si ho zapsal, ale nestačí mi! Prahnu po vědění."

"A co chceš vědět, u sta hromů?"

"Všechno!"

Trurl pohlédl na Klapacia, Klapacius na Trurla, který nato řekl:

"Jestliže se zavážeš slavnostní přísahou, že nás potom pustíš, poskytneme ti informace o neomezeném množství poznatků. Vlastnoručně zkonstruujeme pro tebe démona druhého stupně, který je magický, termodynamický, neklasický a stochastický - z jakéhokoli starého sudu či dokonce z kýchnutí vytěží a podá informace o všem, co bylo a co je, o všem, co se může stát a co se stane. A nad toho démona věru není, neboť náleží k druhému stupni. Hnedky odpověz, zda si jej přeješ mít!"

Diplomovaný pirát se tvářil podezřívavě a na všechny podmínky okamžitě nepřistoupil - posléze přece jen složil přísahu, ale vymínil si, že démon nejdřív musí prokázat své schopnosti, že podá neohraňčené množství informací. Trurl na tuto výhradu přistoupil.

"A teď dobře poslouvej, elefante!" pravil. "Máš tu někde drobet vzduchu? Poněvadž démon jinak nemůže fungovat."

"Někde ho ještě trochu mám," odpověděl Tlamse, "není sice zrovna čerstvý..."

"Vůbec nevadí, jestli je to vzduch těžký či dusný nebo znečištěný," odvětili konstruktoři. "Zaved' nás tam a všechno ti ukážeme."

Odstoupil od otvoru, aby mohli vyjít z hvězdoletu. Když kráčeli za pirátem k jeho příbytku, všimli si, že má nohy jako věže, ramena zas jako propasti a že celá dlouhá staletí nebyl mytý ani promazaný, protože skřípal až běda. Procházeli podzemními chodbami kolem sklepení nacpaných plesnivějícími pytlí - v nich ukrýval pirát uloupené informace -, s hromadami balíků a balíčků. Byly převázané motouzem a ty

nejdůležitější s nejhodnotnějšími údaji byly označeny červenou tužkou. na zarezlém řetězu přikovaném do skály sluje visel olbírímí katalog a v něm jsou hesla, samozřejmě seřazená abecedně - začínají od A. Kráčeli dál a jejich kroky se dutě rozléhaly. Trurl se rozhlíží a ušklíbne se, i Klapacius se tváří uštěpačně, neboť všude vůkol se spousta hodnověrných a cenných informací povaluje bez ladu a skladu, všude, kam oko padne, je zatuchlá změt', chaos, prach a plíseň - jedním slovem šlendrián. Vzduchu je tu dost, je však těžký, zkažený. Zastavili se a Trurl řekl:

"Dávej dobrý pozor! Vzduch sestává z atomů, které semotamo víří a miliardkrát za sekundu se srážejí v každém kubickém mikromilimetru - právě tenhle neustálý pohyb a srážení částic je charakteristickým znakem plynného skupenství. A třebaže jsou tyto skoky a srážky naprosto nahodilé v důsledku toho, že v každé skulince bývá miliarda miliard atomů, jejich neustálý pohyb vede kromě jiného k tomu, že úplně nahodile vznikají význačné konfigurace... Trumbero, víš ty vůbec, co je konfigurace?"

"Vyhrazuji si takové urážky!" odpověděl Tlamsa. "Nejsem nějaký obyčejný nevzdělaný a nevychovaný pirát, ale loupežník diplomovaný s dobrým vychováním, a tudíž velice citlivý."

"Budiž. Čili z těch věčně poskakujících atomů vznikají význačné čili smysluplné konfigurace, asi jako kdybys střílel do stěny se zavazanýma očima a díry po střelách by vytvořily obrysy nějakého písmene. Jenže to, co ve velkém měřítku je nanejvýš nepravděpodobné a povede se zřídkakdy, je v atomických plynech docela běžné a obvyklé, protože každou stotisícinu sekundy tam nastává trilión srážek. V čem tkví celý problém? V každém ždibčku vzduchu se těmi hopsajícími a poskakujícími atomy formulují hluboké pravdy a duchaplné sentence, ovšem současně při pohybech atomů vznikají i věty bez ladu a skladu, zhola nesmyslné - a těch posledně jmenovaných je tisíckrát víc než předchozích. Takže i kdyby se vědělo, že zrovna teď v každém miligramu vzduchu pod tvým pilovatým nosem vznikají ve zlomcích sekundy strofy všech básní, které budou napsány teprve za milión let, jakož i bezpečné pravdy, včetně rozřešení všech záhad jsoucna a hádanek Bytí - nemáš vůbec možnost, jak všechny tyto informace separovat, nemáš ji tím spíše, protože jakmile atomy do sebe trknou, rázem se zase rozletí jinam a s nimi je ztraceno také to, co vytvořily - možná, že i navždycky. Celý vtip tkví tedy v tom, zkonstruovat selektor, který ze změtí atomových srážek vybere pouze to, co má smysl. A to je podstatou našeho projektu démona druhého stupně. Pochopils' něco z toho, co jsme říkal, ohyzdný Tlamsa? Chceme, aby náš démon z atomových tanečků vybíral pouze údaje opravdové, jako jsou matematické poučky a módní žurnály a předlohy a historické kroniky a recepty na iontové buchtíčky a návody jak vyprat a vyžehlít osinkový oblek a verše a vědecké zprávy a almanachy a kalendáře a tajné a důvěrné informace a všechno to co kdysi bylo nebo jednou bude vytištěno v kterýchkoli novinách libovolné části vesmíru, a telefonní seznamy, které půjdou za deset let do tisku a..."

"Zadrž! To stačí!" zvolal Tlamsa. "Je mi to jasné. Ale pročpak se atomy vůbec takhle kombinují, když se vzápětí zase od sebe oddělí? A nechce se mi vůbec věřit tomu, že by se daly vytěžit nějaké neocenitelné pravdy ze střetání a srážení vzdušných částic, které je úplně nahodilé a nesmyslné, a proto je každému k ničemu!"

"Nejsi opravdu tak hloupý, jak jsem se domníval," pravil Trurl. "Celá obtíž spočívá totiž v tom, jak takovou selekci uskutečnit. Nemám v úmyslu ti to zdůvodňovat teoreticky, ale jak jsem slíbil, na počkání ti zhotovím démona druhého stupně, abys obdivuhodnou dokonalost tohoto superinformátora poznal na vlastní oči. A teď mi přines nějakou nádobu nebo nádržku - na velikosti nezáleží, hlavně musí být vzduchotěsná. Nahoře provrtáme díрку a nad ní posadíme obkročmo démona. Ten propustí smysluplné informace, ostatní zadrží. Jakmile se totiž atomy nahodile seskupí takovým způsobem, že to dá nějaký význam, démon jej okamžitě diamantovým hrotem zachytí na papírový pás. Je ho třeba připravit gigantickou zásobu, protože informátor bude bez ustání ve dne v noci chrlit informace tak dlouho, dokud nezanikne vesmír... Rychlost toku informace činí sto miliard za sekundu - jak pracuje démon druhého stupně, to poznáš co nevidět na vlastní oči."

Trurl domluvil a odebral se na koráb, aby tam zkonstruoval démona. Pirát se obrátil na Klapacia:

"A co je démon prvního stupně?"

"Och, ten není vůbec zajímavý. Je to normální termodynamický démon, který rychlé atomy vypouští otvorem a pomalé zadržuje uvnitř; vznikne takto termodynamické perpetuum mobile. S informacionistikou to nemá samozřejmě nic společného... A teď si spěš a připrav nádobu, neboť Trurl

se co chvíli vrátí!"

Diplomovaný pirát odešel do vedlejšího sklepení, prohrabával se tam chvíli harampádím, kopal do prázdných plechovek, s láteřením rozhrmoval hromady, až nakonec objevil prázdný starý barel. Prorazil v něm díрку a vrátil se právě ve chvíli, kdy se dostavil Trurl s démonem v ruce.

Zatuchlý vzduch v kovovém sudu odporně páchl, takže každý, do by si k otvoru přičichl, měl dojem, že mu v té chvíli upadne nos, jenže to podle všeho démonovi nevadilo. Trurl posadil drobečka rozkročmo nad otvor, jeden konec papírové pásky natočené na velikém bubnu zasunul pod péro s diamantovým hrotem, které se netrpělivě roztřásl a hned začalo vyt'ukávat tit-tat, ratata-ratata jako telegrafický přístroj, jenomže miliónkrát rychleji. Diamantový hrot se chvěl a vibroval, zatímco páska s informacemi se pomalu odvíjela a klouzala na špinavou podlahu sklepení.

Tlamsa se posadil k barelu, papírovou pásku přiložil ke stovce svých očí a jal se číst informace, které vytěžil démon z nepřetržitého atomového tance a skotačení; zprávy a poznatky, které získával, ho natolik zaujaly, že si ani nepovšiml, jak oba konstruktory se chvatně vytratili z jeho obydlí. Poté se chopili kormidla svého korábu, zatáhli poprvé, podruhé, a když udělali hej rup potřetí, vyprostili hvězdolet z bahnité propadliny, do níž pirát koráb strčil; poté nasedli na palubu a s největší rychlostí odstartovali, neboť třebaže věděli, že jejich démon pracuje dokonale, tušili, že zahrne Tlamsu takovým množstvím informací, jaké pirát vůbec nečekal. Ten zatím seděl opřený o barel a za doprovodu tíše šustícího diamantového hrotu, kterým démon zaznamenával všechno, co se dovídal od skotačících atomů, četl, jak halabardýři motáky motají, dověděl se, že dcera krále Petricia z Labondii se zve Gaudencie, i to, co měl Frederik II., jeden z králů bledých tváří, k obědu, než Gvendolinům vypověděl válku, a kolik elektronů by měl atom termionilia, kdyby podobný prvek existoval, a jaké jsou rozměry kloaky cvrčilky šedé, drobného ptáčka, kterého tamanští Mantangové zpodobují na svých obětních nádobách, a o trojí chuti oceánského slizu na Duktě polypegadické, a o květině dibidibi, která malfundikánským lovcům zmaluje záda na modro, když ji probudí za úsvitu, a jak vypočíst velikost vnitřního úhlu pravidelného dvacetistěnu zvaného ikoseadr, a jak se jmenoval zlatník krále Gufiuna, který vyvraždil Buvanty, a kolik filatelistických časopisů bude vycházet v Marinautice roku sedmdesát tisíc, a kde najít mrtvolu Cybricie Růžonohé, kterou jistý Malkonetent v opilosti přibíl hřeby k loži, a jak se rozezná raroh od krvostřeba, a rovněž to, kdo má ve vesmíru nejmenší zapřádky, a proč duhové blechy nesosají mech, a jaká jsou pravidla hry na tintidlo, a kolik semínek potočnice obsahovala hromádka na albagiánské silnici, na níž uklouzl Abrokain Filminides osm kilometrů před Údolím úpěnlivých vzdechů - a Tlamsovy oči se začaly zalévat slzami a dostal vztek, protože konečně mu došlo, že všechny tyto informace jsou vlastně zbytečné a jemu nejsou k ničemu. Hlava mu třetila a nohy se mu chvěly jako v zimnici. Jenže démon druhého stupně uháněl dál jako divý a zásoboval ho třemi sty milióny údajů za sekundu. Kilometry papírové pásky ovíjely diplomovaného piráta jako vlákna pavučiny, zatímco diamantový hrot nepřestal vibrovat a Tlamsa se kojil nadějí, že co chvíli se dozví věci nevídané a neslýchané, že odhalí konečný a definitivní smysl Bytí, a tudíž dychtivě a nedočkavě hltal všechno, co napsal diamantový hrot. Dověděl se o pijáckých písních Kvadanosalů a velikosti pantoflí se štrápcem na kontinentě Gondvana - a také to, kolik chlupů mívá turan rychlospádný obvykle na čele, a jak je široká lebka nulofilního heptala, a jak zní zaklínání hotmahonských kouzelníků, když volají Velikého latuma ku pomoci, a o inauguračním pokřiku vévody Kundráta, a šesti způsobech vaření krupičné kaše, a o osvědčeném jedu na strýce s kozí brádkou, a o tom, jak úspěšně polechtat osoby s hroší kůží, a četl jména všech obyvatel Načeradce nad Cidlinou, která začínají na M, a výsledky průzkumu, jak chutná pivo vylepšené výtažkem z hřibů... A před sty jeho očí se zatmělo, načež velikým hlasem zvolal, že má dost, jenomže Informace ho svými třemi sty tisíci mílemi papírové pásky ovinula a zamotala a spoutala, takže se nemohl pohnout a byl nucen číst o tom, jak by Rudyard Kipling začal Druhou knihu džunglí, kdyby ho soužil střevní katar, a jakými myšlenkami se obírají obstarožní velrybové, kteří nenalezli družku, a jak se namlouvají masařky, a kterak vyspravit starý kožený měšec, a proč se říká šmatla bubly a ne bubla šmatly, a proč křečka chytají křeče, a kolik modřin leze naráz utržit. A potom přišel rozsáhlý výpočet rozdílných vlastností trel a morel, ježto první jsou lysé a druhé zas mají vlásy, dověděl se všechny rýmy na slovo "ošlejh", jakož i to, jaké urážky vmetl papež Ulm z Pendory do tváře vzdorpapeži Kulmovi, a také jak se ladí hřeben na stejnou notu. Tlamsa se kroutil a vrtěl, zoufale se snažil vyprostit z papírových pout, záhy však zmalátněl: sice nějaké pásky přetrhl a přerval, ale

měl tuze moc očí, takže se dalším informacím nemohl vyhnout, pročež několika očima zachytil údaje o povinnostech domovníka v Indočině, a také se dočetl, že Tapuáni z Fluktuánie si stále stěžují na nadměrnou žízeň, načež zavřel oči a zůstal ležet bez hnutí. Démon ho však nekonečnou lavinou informací nepřestal zavalovat. Tak strašně byl potrestán pirát Tlamsa za svou nezřízenou touhou po všelijakých poznatcích.

Pod hromadami smetí a horami odpadků diplomovaný pirát tam leží dodnes a papírová páska ho ovíví, protože diamantový hrot pera se v soumrácném sklepení nepřetržitě třepotá jako plamen a zapisuje všechno, co démon druhého stupně vytěžil z rejdní atomů v páchnoucím vzduchu unikajícím dírkou z barelu: ubohý Tlamsa, potopený v tomto přivalu informací, do nekonečna je zahrnován údaji o rokytí, rozhodách a rybačkách, ale i o svém vlastním údělu, který jsme právě vylíčili, protože i ten se někde v těch kilometrech papírových pásek nalézá - právě tak jako popisy, příběhy a předpovědi dějů veškerého tvorstva až do onoho dne, kdy zhasnou hvězdy; nemá naději, že by mohl být vysvobozen, a tvrdý trest, k němuž ho odsoudili konstruktóři za jeho pirátský útok, bude muset vytrpět až do konce - ledaže by mezitím došla papírová páska.

Výprava sedmá

čili jak vlastní

dokonalost byla

Trurlovi na škodu

Vesmír je nekonečný, ale má své hranice, a proto světelný paprsek ať letí na kteroukoli stranu - pokud je dostatečně silný - zase se po miliardách staletí vrátí k výchozímu bodu, a se zprávami, které přelétají z hvězdy na hvězdu a kolují po planetách, je tomu jinak. Jednou se Trurlovi donesla k sluchu vzdálená pověst o dvou mocných konstruktorech-dobrodějích, tak moudrých a dokonalých, že se jim nikdo nemohl vyrovnat. Utíkal za Klapaciem a ten mu vysvětlil, že tu nejde o žádné tajuplné soupeře, ale že se zpráva týká jich samých, neboť jejich věhlas obletěl vesmír. Jenže sláva obvykle zamlčuje nezmary, třebaže se zrodily právě v důsledku nejvyšší dokonalosti. A kdo o tom pochybuje, ten necht' si připomene poslední ze sedmi Trurlových výprav, na niž se vydal bez Klapacia. Jisté neodkladné domácí povinnosti mu totiž zabránily, aby svého přítele doprovázel.

V té době byl Trurl na výsost domýšlivý a veškeré pocty a uznání, co mu byly prokazovány, přijímal jako něco naprosto samozřejmého a normálního. Ve svém hvězdoletu zamířil severním směrem, protože tato oblast mu byla nejméně známá. Dlouho letěl mezihvězdným prostorem, míjel světy, kde se ozývala válečná vřava, a jiné zas, které dokonale zatím sjednotilo mrtvolné ticho, když náhodou spatřil malou planetu, která se spíš podobala utrženému kusu hmoty bezcílně putujícím prostorem než planetě.

Na povrchu sirého skaliska kdosi pobíhal, poskakoval a podivně gestikuloval. Trurla udivila tato pustá výspa a posunky, které vyjadřovaly snad zoufalství, snad hněv, ho znepokojily, a proto co nejrychleji přistál.

V ústřety mu vyšel muž velice povýšeného chování, celý iridio-vanadové postaty, chřestící a zvonící, jenž se představil jako Exilius z Tartaru, vladař Pankrycie a Cenendarie; obyvatelé obou těchto království ho svrhli z trůnu v záchvatu královražděného šílenství a vyhnali na tento opuštěný asteroid, aby po věky bloudil mezi gravitačními poli temného vesmíru.

Jakmile se svržený monarcha dověděl jméno návštěvníka - Trurla, který byl celkem vzato jakýmsi profesionálním dobrodincem -, začal naléhat, aby mu okamžitě pomohl opět nabýt jeho bývalého důstojenství. Už při samotné myšlence na tento šťastný obrat v jeho životě pomstychtivě zaplály královsky zrak a jeho ocelové prsty se sevřely, jako kdyby už věrné poddané popadaly za krk.

Trurl nemohl ani nechtěl splnit veškerá Exiliova přání, neboť by tím přivodil nevýslovné utrpení a strasti obyvatelům království, současně však chtěl zneuctěného krále nějak potěšit. Chvilí přemítal, až došel k závěru, že ani v tomto případě všechno není ztraceno. Přišel na to, jak monarchu uspokojí, aniž ohrozí jeho poddané. Vykasal si rukávy a všechny své síly vynaložil na to, aby králi zkonstruoval zbrusu nové království. Byla v něm hojnost měst a řek a hor, lesů a bystřin, obloha s obláčky, bojechtivé vojsko, tvrze a hrady a fraucimory, hlučné jarmarky zalité sluncem, dny odpracované v potu tváře a noci, kdy se do bílého rána tančilo a zpívalo a kordy šermířů břešně narážely na sebe. Trurl pečlivě do království zasadil sídelní město vystavěné z mramoru a alabastru, z prošeďivých mudrců sestavil radu a také

vytvořil zimní paláce a letohrádky, komploty, spiklence, lžisvědky, kojné, donašeče, stáda ušlechtilých komoňů s chocholy nachově povívajícími ve větru: tamní ovzduší pak protknul stříbrnými nitěmi fanfár a oslavnými salvami z děl, přidal rovněž nezbytné přehršlí zrůdců i reků a ždíbec proroků a věstců a jednoho spasitele a jednoho velkého básníka, načež se sklonil k hotovému dílu a na zkoušku je uvedl do chodu. Při záběhu prováděl mikroskopicky jemnými přístroji ještě poslední drobná vylepšení a úpravy - ženám království přidal na kráse, opilým mužům na ponurém mlčení a nevrlosti, královským ouřadům zas nadutost a servilitu, astronomům nadšení pro hvězdné světy a dětem vřiskot a hlučení. A to všechno přesně zabroušené a smontované vešlo se do schránky právě tak veliké, že se dala snadno nést. Trurl ji dal darem Exiliově, aby tu na věky vládl a panoval; nejdřív mu ovšem ukázal vstupy a výstupy jeho nového království a jak se programují války, potlačují rebelie a jak se vymáhají daně, seznámil ho i s kritickými body tranzitního stavu jeho miniaturizované společnosti - jinými slovy s maximálními a minimálními mezemi palácových převratů a revolucí - a vysvětlil to všechno tak dobře, že král dokonale zběhlý v tyranské vládě všechno v mžiku pochopil a bez otálení, zatímco konstruktor přihlížel, bezchybně stiskl ovládací tlačítka zdobená vyraženými císařskými orly a královskými lvy a vydal několik královských proklamací. V těch ediktech vyhlásil výjimečný stav, zákaz nočního vycházení a uvalil mimořádné daně. Když v království uplynul rok - pro krále a Trurla to byla sotva minuta -, Jeho Veličenstvu se milosrdně uráčilo výnosem - tím, že se prstem dotkl programového ovládání - prominout jeden trest smrti, výši berně poněkud snížit a zrušit výjimečný stav, načež ze skříňky zazněly ovace, připomínající pištění myšek zvedaných za ocásky: vypouklým skleněným krytem bylo vidět zástupy shromážděné na prašných silnicích a březích líně tekoucích řek, v nichž se zrcadlily; lid jásal a vzdával díky nedostižné velkodušnosti laskavého svého pána a vladaře.

Monarcha se nejprve cítil dotčen Trurlovým darem, neboť jeho království bylo nepatrné a spíš vypadalo jako dětská hračka. Leč když poznal, že skleněné víko všechno uvnitř silně zvětšuje, a možná i nutně pochopil, že v tomto případě nesejde na rozměrech, ježto vládu nelze měřit na metry ani kilogramy a stejně silné city prožívají trpaslíci i obři - poděkoval konstruktorovi, i když jen tak na půl huby a poněkud upjatě. Kdoví, snad by byl i rád přikázal, aby pro každý případ palácové strážce Trurla spoutaly okovy a po provedené tortuře ho popravily, poněvadž jedině tak by se v zárodku mohla udusit zvěst o tom, že jakýsi vandrák fušující do řemesla odborníkům mocnému monarchovi prý věnoval království.

Exilius měl ovšem dost rozumu, aby poznal, že tento záměr je zásadně neproveditelný už kvůli vzájemným disproporcím, neboť spíš by mohly blechy svého hostitele vzít do zajetí, než aby se Trurla zmocnilo královské vojsko. Proto král ještě jednou neznatelně kynul hlavou, zastrčil říšské jablko a žezlo pod paždí, ne bez obtíží pozvedl schránku s královstvím a odnesl je do své skrovné exulantské chýše.

Žhnoucí dny se v rytmu otáček planetoidu střídaly s temnými nocemi a král, uznávaný svými poddanými za největšího na světě, horlivě vládl - přikazoval a zakazoval, dával stínat hlavy a odměňoval, a takto ustavičně vedl své maličké k tomu, aby byli věrnými poddanými a neutuchali v úctě k trůnu.

Trurl se mezitím vrátil domů a pyšně vyprávěl svému příteli Klapaciově, jak díky svému konstruktorskému géniu splnil autokratické tužby krále Exilia a při tom neohrozil demokratické aspirace bývalých jeho poddaných. Klapacius ho kupodivu nezahrnul slovy chvály - právě naopak. Trurl poznal, že přítel hledí na něj vyčítavě.

"Rozuměl jsem dobře?" pravil posléze. "Tomu brutálnímu despotovi, tomu rozenému otrokáři, tomu sadistickému trýzniteli jsi věnoval celé společenství, aby nad ním na věky vládl a panoval? A ty mi vykládáš, s jakým jásosem bylo uvítáno částečné zrušení jeho krutých ediktů! Trurle, jak jenom ses mohl dopustit takového nepředloženého jednání?"

"Žertuješ!" zvolal Trurl. "Celé to království se vejde do schránky o rozměrech metr šedesát pět na sedmdesát... a je to pouze model..."

"Model čeho?"

"Jak to čeho? Samozřejmě, že společnosti v měřítku stomilionkrát menším než ve skutečnosti."

"Můžeš vědět, že neexistují civilizace stomilionkrát větší, než je naše? A kdyby byly, co potom je naše civilizace - pouze model těch obrovských? A jsou rozměry vůbec to podstatné? Netrvá obyvatelům toho miniaturního království cesta z hlavního města k hranicím dlouhé měsíce? A oni netrpí, namáhavě nepracují, neumírají?"

"Počkej chvíli. Můj milý, sám velmi dobře víš, že to všechno se děje pouze proto, poněvadž jsem to takto naprogramoval, čili že to vlastně nejsou žádné reálné děje..."

"Nejsou reálné? Chceš mi snad namlouvat, že je ta schránka prázdná a všechny ty průvody a mučení a stínání hlav jsou pouhá šalba a klam?"

"Nejsou klamem, protože reálné jsou, ovšem toliko jakožto mikroskopické jevy, které jsem vytvořil z atomových rojů," pravil Trurl. V každém případě to rození a milování, hrdinství a donašečství není ničím jiným než rejdním títerných elektronů v prostoru, přesně uspořádaných díky mým znalostem nelinearity, a tudíž..."

"Zanech holedbání - už nechci slyšet ani slovo!" přerušil ho Klapacius. "Pravíš, že to jsou samočinně se organizující procesy?"

"Ovšemže ano!"

"A že k nim dochází za pomoci nekonečně malých elektrických výbojů?"

"Víš dobře, že je tomu tak."

"A že fenomenologie svítání, západů a krvavých bitev je vytvářena kaskádní regulací reálných proměnných?"

"Velmi správně."

"A když nás prozkoumáš fyzikálně a kauzálně, statisticky a detailně, zda sami nejsem též miniskotačením elektronových obláčků? Kladnými a zápornými náboji uspořádanými v prostoru? Zdalipak není naše existence výsledkem subatomových srážek a vzájemného ovlivňování částic, třebaže my sami tyto molekulární předměty vnímáme jako strach, žádost či meditaci? A jakmile se zasníš, jaké jiné pochody se odehrávají v tvé hlavě než zapínání a vypínání obvodů v souhlasu s teorií dvojkové soustavy, tedy nepřetržité vlnění elektronů?"

"Milý příteli! Přece nezamýšlíš klást rovnítko mezi naši existenci a ve skleněné schránce uzavřenou imitaci království?" zvolal Trurl. "Kdepak, tentokrát jsi přestřelil! Měl jsem v úmyslu pouze vytvořit simulaci státu, kyberneticky dokonalý model, nic víc!"

"Trurle! Naším prokletím je naše dokonalost, protože každé naše dílo zatěžuje nevypočitatelnými následky!" zvolal Klapacius velkým hlasem. "Jestliže nějaký nedokonalý napodobitel, který se rád pase na cizí bolesti, zhotoví ze dřeva nebo vosku neumělou modlu a pak jí vtiskne vnější podobu rozumné bytosti, jeho trýznění zůstává nicotnou odvozeninou skutečnosti. Ale uvaž, že se tento postup dá vylepšit. Představ si, že další sochař zhotoví loutku v životní velikosti a vloží do ní nahrávku, takže loutka zasténá, jakmile ji začne bít; představ si jinou, která žadoní o smilování, jakmile ji udeří - to už pak není neumělá modla, socha, ale homeostat, a představ si loutku prolévající slzy, krvácející, či takovou, která se bojí smrti, třebaže zároveň touží po věčném pokoji, který jí může poskytnout pouze smrt. Copak nechápeš, že jestliže je imitátor perfektní, bude imitace, kterou zhotoví, rovněž dokonalá, a pak se zdání a předstírání stává realitou. A ty, Trurle, jsi vládu nad bezpočtem bytostí schopných trpět na věčné časy svěřil ukrutnému tyranovi! Trurle, provedl jsi hrozný čin!"

"To je všechno jen pouhá sofistika!" vykřikl Trurl hlasitě, neboť cítil tíhu přítelových argumetnů.

"Elektrony se nepohybují pouze v našem mozku, ale i v nahrané gramofonové desce, a tento jejich obecný výskyt není rozhodně důvodem k takovým hypostatickým analogiím! Poddání krále Exilia opravdu přicházejí o hlavy, o život, vzlykají, navzájem bojují a milují se, protože jsem takto parametry nastavil, nelze však říci, že by něco při tom cítili. Klapaciusi - o tom ti elektrony rejdicí v jejich hlavách nic neprozradí!"

"Kdybych ti rozbil hlavu, uvnitř bych neviděl nic než elektrony," opáčil Klapacius. "Netvař se, jako bys nechápal to, co říkám - vím dobře, že tak hloupý nejsi! Gramodesku nemůžeš o nic požádat, nebude tě prosit o milost ani před tebou nepadne na kolena! Pravíš, že nemůžeme vědět, zda Exilioví poddaní nařikají, když jsou bití, jedině z toho důvodu, že je k tomu ponoukají poskakující elektrony uvnitř nich - jako když rycí přenoska zapisuje mimikry hlasu - anebo zda jejich nářek je opravdový, neboť skutečně cítí bolest? Věřu, to je hezké rozlišení! Nikoli, Trurle, trpící není přece ten, kdo ti vloží do rukou své utrpení, abys je mohl ohmatat, zvážit a kousnout si do něj jako do mince: trpící je ten, kdo se jako trpící chová! Hned teď a jednou provždy mi dokaž, že oni netrpí, že oni nemyslí, že si vůbec nejsou vědomi své existence v té své oboře ohraničené dvěma propastmi nebytí - tou první před zrozením a druhou po

smrti -, prokaž to, Trurle, a já tě nechám na pokoji! Dokaž mi, že utrpení pouze napodobil, ale že je nevytvořil!"

"Dobře víš, že není možné to prokázat," odpověděl Trurl tiše. "Ještě dříve, než jsem se chopil nástrojů, ještě když schránka byla prázdná, tehdy již bych musel tuto eventualitu předvídat a předem vyloučit. Jinak by totiž vládce tohoto království dříve či později nabyt dojmu, že jeho poddaní nejsou opravdoví, ale že jsou to pouhé loutky. Musíš pochopit, že to jinak udělat nešlo! Seběmenší maličkost, která by pokazila iluzi reality, by panování současně ubrala na významu, takže by nebylo ničím víc než pouhou mechanickou činností, hrou..."

"Chápu, ano, velice dobře chápu!" zvolal Klapacius. "Měls nejšlechternější úmysly - nechtěls nic víc než zkonstruovat království, aby se skutečné monarchii co nejvčetněji podobalo, tak, aby nikdo, vůbec nikdo nemohl říct, že není pravé. A bohužel, to se ti také podařilo! Uplynulo sice teprve několik hodin od tvého návratu, ale pro ty tam, uvězněné ve skleněné schránce, zatím mýjela staletí - kolik životů přišlo nazmar jen proto, aby samolibost krále Exilia byla uspokojena!"

Trurl neřekl ani slovo a pospíchal ke svému hvězdoletu - viděl, že přítel kráčí po jeho boku. Když odstartoval, zamířil mezi dvě kulové hvězdokupy a zvýšil rychlost na maximum.

"Jsi prostě nenapravitelný," poznamenal Klapacius. "Nejdřív jednáš a přemýšlíš teprve potom. Co chceš dělat, až dorazíme k cíli?"

"Zbavím Exilia jeho království!"

"A co si s ním počneš?"

"Zničím je!" chystal se vykřiknout Trurl, ale hned první slabika mu uvázla v hrdle, když si uvědomil, co říká. Nevěděl jak dál a zamručel.

"Vypíšu volby. Ať si z vlastních řad vyberou spravedlivého vládce."

"Naprogramoval jsi je jako feudály či nevolníky. K čemu jim budou volby? Jak se tím změní jejich úděl? Musel bys nejdřív rozbít celou společenskou strukturu království a předělat od základů..."

"Kde končí změna struktury a kde začíná převýchova myšlení?" zvolal Trurl. Na to mu Klapacius nedovedl odpovědět, takže oba přátelé pokračovali v cestě za ponuré mlčení, dokud se na obzoru neobjevila Exiliová planeta. Hvězdolet snížil rychlost a zakroužil nad asteroidem. Oběma konstruktorům se naskytl vpravdě překvapující pohled.

Celý povrch planety jevil nesčetné známky inteligentního života. Nad vodními toky se jako tenké čárky klenuly mikroskopické mosty, zatímco v kalužinách, v nichž se zrcadlily hvězdy, pluly lodě velké jako třísky... Druhá, odvrácená strana byla poseta zářícími body měst, zatímco na polokouli, kde byl den, rozeznali výstavné metropole, ale ani když použili nejsilnějšího dalekohledu, neviděli jejich obyvatele. Po králi nebylo ani vidu ani slechu - jako kdyby se do země propadl.

"Nikde ho nevidím...", zašeptal Trurl. "Co s ním udělali? Nějak se jim podařilo prorazit kryt a zabrali celý asteroid..."

"Pohled!" zvolal Klapacius a ukázal na mráček ne větší než hříbek, který zvolna stoupal nahoru. "Objevili jadernou energii... A tam dál - vidíš ten kus skla? To asi budou zbytky schránky, kterou proměnili v jakousi svatyni..."

"Já to nechápu. Vždyť to přece byl jenom model. Proces s množstvím parametrů, simulace, trenažér pro krále, imitace se zpětnou vazbou, s proměnnými o mnoha stupních...", mumlal Trurl, který se nemohl stále ještě vzpamatovat z ohromení.

"Ano. Jenže učinils jednu neodpustitelnou chybu, že tu napodobeninu jsi udělal nadmíru dokonalou. Protože jsi nechtěl vybudovat pouhý hodinový mechanismus, tím svým puntičkářským způsobem jsi nedopatřením vytvořil to, co bylo možné vytvořit, co bylo logické a nevyhnutelné a co se změnilo v pravý opak mechanismu..."

"Prosím tě, dost už!" zvolal Trurl. Zamlkle pozorovali asteroid, když do jejich hvězdoletu pojednou něco narazilo, přesněji řečeno, oťelo se o jejich bok. Spatřili ten předmět, protože ho ozařovala tenká plamenná stužka, vyšlehující ze zádi. Nějaký koráb, či snad umělá družice překvapivě podobná jednomu ze železných strevců, které nosil tyran Exilius. A když oba konstruktoři pozvedli oči, spatřili vysoko nad planetkou zářit nebeské těleso, které tam předtím nebylo, a na ledovém, bledém kotouči rozeznali přísné rysy samotného Exilia, který se tak změnil v měsíc Mikrominiánů.

